

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102003/B/2022/36122176495906052

BARIÉRY A MOŽNOSTI UPLATNENIA EURÓPSKÝCH
FIRIEM V ČÍNE

Bakalárska práca

2022

Juraj Macho

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

BARIÉRY A MOŽNOSTI UPLATNENIA EURÓPSKÝCH
FIRIEM V ČÍNE

Bakalárska práca

Študijný program: medzinárodné podnikanie
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného obchodu
Vedúci záverečnej práce: Ing. Barbora Družbacká

Bratislava 2022

Juraj Macho

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne pod odborným vedením Ing. Barbory Družbackej a že som uviedol všetku použitú literatúru a iné odborné zdroje v súlade s právnymi predpismi a inými internými predpismi Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Dátum:

.....

Podpis

Pod'akovanie

Tento priestor by som chcel využiť na úprimné pod'akovanie vedúcej mojej bakalárskej práce, Ing. Barbore Družbackej, ktorá mi prostredníctvom množstva potrebných rád a usmernení pomáhala formovať podobu samotnej práce a poskytovala tak nenahraditeľnú podporu v rámci vzájomnej spolupráce študenta a pedagóga. Rád by som pod'akoval aj mojej rodine, ktorá ma naprieč celou mojou doterajšou študentskou kariérou podporovala a poskytovala mi tým potrebné priaznivé zázemie pre môj osobnostný rozvoj.

Abstrakt

MACHO, Juraj: Bariéry a možnosti uplatnenia európskych firiem v Číne. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná Fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Barbora Družbacká, – Bratislava: OF EU, 2022, 90 s.

Hlavným cieľom predkladanej bakalárskej práce je preskúmať a identifikovať bariéry a možnosti uplatnenia európskych firiem v Číne a na tomto základe zistiť charakter a kľúčové parametre aktuálneho hospodárskeho prostredia, v rámci ktorého sa európske spoločnosti na čínskom trhu etablujú. Pre účely dosiahnutia hlavného cieľa je nutné dosiahnutie jasne stanovených parciálnych cieľov. Práca pozostáva zo 4 kapitol. V rámci jednotlivých kapitol je obsiahnutých 12 grafov, 6 tabuliek a 1 obrázok. Prvá kapitola pojednáva o postavení ČĽR vo svetovom hospodárstve, vývoji sino-európskych bilaterálnych zahranično-hospodárskych vzťahov v čase a tiež o inštitúciách, ktoré poskytujú európskym subjektom esenciálnu pomoc pri ich aktivitách na čínskom trhu. V druhej kapitole je definovaný hlavný cieľ záverečnej práce, parciálne ciele a tiež sa tu nachádza popis metodiky a jednotlivých metód skúmania, prostredníctvom ktorých sme smerovali k dosiahnutiu hlavného cieľa. Tretia kapitola predstavuje praktickú časť záverečnej práce, v rámci ktorej sme vysvetlili aktuálnu úroveň sino-európskych hospodárskych vzťahov, predstavili sme existujúce obchodné bariéry, ktoré bránia rozvoju európskych aktivít v ČĽR, a taktiež sme identifikovali základné princípy zakladania európskych spoločností v tomto regióne. V závere tretej kapitoly sme sa venovali perspektíve jednotlivých sektorov čínskej ekonomiky a spoločnostiam z EÚ, ktoré na čínskom trhu už pôsobia. Výsledkom riešenia skúmanej problematiky sa venuje záverečná kapitola, ktorá obsahuje diskusiu o záveroch, ktoré sme pri písaní práce realizovali.

Kľúčové slová: Európska únia, Čínska ľudová republika, európske spoločnosti, podnikanie v ČĽR, sino-európske zahranično-hospodárske vzťahy, obchodné bariéry, EÚ-ČĽR investičná dohoda (CAI), perspektíva sektorov čínskej ekonomiky

Abstract

MACHO, Juraj: Barriers and opportunities for European companies in China. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of International Trade. – Thesis supervisor: Ing. Barbora Družbacká, – Bratislava: OF EU, 2022, 90 p.

The aim of this bachelor thesis is to examine and identify barriers and opportunities for European companies in China and, on this basis, to determine the nature and key parameters of the current economic environment in which European companies are established in the Chinese market. In order to achieve the main aim, it was necessary to achieve clearly identified partial aims, which had been set. The work consists of 4 chapters. Within the individual chapters, there are 12 graphs, 6 tables and 1 picture. The first chapter deals with the position of the PRC in the world economy, the development of Sino-European bilateral foreign economic relations over time and also with the institutions that provide European entities with essential assistance in their activities in the Chinese market. The second chapter defines the main aim of the bachelor thesis, partial goals and there is also a description of the methodology and individual research methods, through which we focused to achieve the main aim. The third chapter presents the practical part of the bachelor thesis, in which we explained the current level of Sino-European economic relations, presented the existing trade barriers that hinder the development of European activities in the PRC, and also identified the basic principles of establishing European companies in this region. At the end of the third chapter, we focused on the perspective of individual sectors of the Chinese economy and also on companies from European Union that already operate in the Chinese market. The final chapter, which includes a discussion of the conclusions we made while writing the thesis, deals with the result of solving the researched issues.

Key words: European Union, People's Republic of China, European companies, Businesses in PRC, Sino-European bilateral trade relations, trade barriers, EU – China Comprehensive Agreement on Investment (CAI), Perspective of Chinese economy sectors

Obsah

ÚVOD	10
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ ..	11
1.1 Postavenie ČĽR vo svetovom hospodárstve.....	12
1.2 Vzájomné zahranično-hospodárske vzťahy ČĽR a EÚ	15
1.3 Inštitúcie podporujúce európske spoločnosti a rozvoj ich obchodných aktivít v ČĽR	24
1.3.1 Európska obchodná komora v ČĽR.....	24
1.3.2 Ďalšie inštitúcie poskytujúce pomoc európskym spoločnostiam pri rozvoji ich obchodných aktivít v ČĽR.....	26
2 CIEĽ PRÁCE, METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA	28
3 VÝSLEDKY PRÁCE	31
3.1 Vzájomné hospodárske vzťahy ČĽR a EÚ	31
3.1.1 Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu	32
3.1.2 Komoditná štruktúra zahraničného obchodu	38
3.2 Bariéry brániace fungovaniu a rozvoju konkurencieschopnosti európskych firiem v ČĽR.....	44
3.2.1 Bariéry v oblasti práv duševného vlastníctva a ich presadzovania.....	44
3.2.2 Bariéry v oblasti priemyselnej výroby.....	47
3.2.3 Bariéry v oblasti poľnohospodárskej produkcie a obchodu s potravinovými výrobkami	50
3.2.4 Bariéry v oblasti služieb	55
3.2.5 Pandémia koronavírusu Covid-19 a ostatné prekážky bilaterálnych hospodárskych vzťahov EÚ a ČĽR	59
3.3. Základné princípy zakladania európskych spoločností v ČĽR.....	62
3.3.1 Začatie podnikania v ČĽR založením právnickej osoby	65
3.4 Perspektíva jednotlivých sektorov čínskej ekonomiky a európske firmy, ktoré v nich pôsobia	71
4 DISKUSIA	78
ZÁVER	80
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	82

Zoznam skratiek

bil.	bilión (miliarda)
BITs	Bilateral Investment Treaties (bilaterálne investičné zmluvy)
CAI	Comprehensive Agreement on Investment (investičná dohoda ČĽR a EÚ)
CDO	Collateralized Debt Obligations (cenné papiere kryté aktívami)
ČĽR	Čínska ľudová republika
EBO	európske business organizácie
EK	Európska komisia
EOR	employer of record (registrovaný zamestnávateľ)
ERCC	Centrum Európskej únie pre reakcie na núdzové situácie
ES	Európske spoločenstvo
EÚ	Európska únia
EÚ-27	Európska únia po roku 2020 (bez Spojeného kráľovstva)
EUCBA	EU-China Business Association (EÚ-ČĽR business asociácia)
EUIPO	Úrad EÚ pre duševné vlastníctvo
EUR (€)	euro
FCA	Fiat Chrysler Automobiles N.V.
HDP	hrubý domáci produkt
HS	Harmonizovaný systém colného sadzovníka
ITC	International Trade Center
mld.	miliarda
MOP	Medzinárodná organizácia práce
OSN	Organizácia spojených národov
PEO	Professional employer organization (profesionálna zamestnávateľská organizácia)
PZI	priame zahraničné investície
USD (\$)	americký dolár
WTO	Svetová obchodná organizácia

Úvod

Priaznivé vzájomné vzťahy medzi jednotlivými krajinami alebo inými zoskupeniami väčšieho počtu štátov sú dlhodobou, bezpochyby, hlavným determinantom nielen ich úspešnej súčasnej či budúcej kooperácie, ale taktiež ich hospodárskeho rastu a v konečnom dôsledku aj pozitívneho vývoja svetovej ekonomiky. Ak to podmienky umožňujú, v záujme dosiahnutia lepších hospodárskych výsledkov subjekty jednej ekonomiky využívajú možnosť vstupovať na trhy iných krajín, kde nachádzajú nové podnikateľské príležitosti.

Vzhľadom na dynamiku, ktorú je možné pozorovať v hospodárskom vývoji ČĽR po prijatí hospodárskych reforiem je prirodzené, že európske subjekty vidia v prieniku na daný trh príležitosť, z ktorej využitia by mohli v budúcnosti do značnej miery ťažiť. Napriek tomu, že ČĽR predstavuje najdôležitejšieho obchodného partnera EÚ, etablovanie investorov na tomto trhu komplikuje niekoľkých obchodných bariér, ktoré buď znevýhodňujú európske spoločnosti voči čínskym, alebo ich úplne odrádzajú od pôsobenia na danom trhu. Odstránenie bariér by mala riešiť investičná dohoda medzi EÚ a ČĽR, ktorá však stále nebola ratifikovaná. Jej cieľom je nahradenie bilaterálnych investičných zmlúv krajín EÚ s ČĽR jednou komplexnou zmluvou, ktorá by zjednodušila činnosť európskych spoločností na tomto území. Ako krajina disponuje ČĽR veľmi širokým trhom, ktorý predstavuje nové odbytové pre európsku produkciu. Okrem toho je ekonomika krajiny „poháňaná“ jedným z najvyspelejších priemyselných sektorov spomedzi všetkých krajín sveta. Veľký význam sa pripisuje aj čínskej pracovnej sile, ktorá síce nie je najlacnejšia, ale stále jedna z najlacnejších na svete. Tieto, a mnohé ďalšie atribúty tejto ázijskej ekonomickej veľmoci sú dôvodmi, prečo by subjekty z EÚ mali usilovať o pôsobenie v čínskom regióne.

Hlavným cieľom predkladanej bakalárskej práce je preskúmať a identifikovať bariéry a možnosti uplatnenia európskych firiem v ČĽR a na tomto základe zistiť charakter a kľúčové parametre aktuálneho hospodárskeho prostredia, v rámci ktorého sa európske spoločnosti na čínskom trhu etablujú. Na dosiahnutie tohto cieľa sme si vytýčili niekoľko parciálnych cieľov. Záver práce sa orientuje, predovšetkým, na vyhodnotenie zistení, ktoré sme pri písaní záverečnej práce získali. Prostredníctvom nich budeme schopní definovať aktuálne sino-európske obchodné vzťahy a určiť faktory, ktoré podmieňujú pôsobenie európskych subjektov v tomto regióne, druhak hlavné dôvody, pre ktoré by sa mali podniky zaujímať o pôsobenie v ČĽR.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Vývoj svetového hospodárstva je do veľkej miery závislý od úrovne medzinárodného obchodu, ktorý je jeho dôležitou súčasťou. Ten predstavuje súhrnné vyjadrenie všetkých ekonomických transakcií jednotlivých krajín, ktoré prekračujú národné hranice, pričom práve prechodom týchto hraníc dochádza k zintenzívneniu aktivity v oblasti sústavného zapájania subjektov do procesu medzinárodnej del'by práce, v rámci ktorej sa vytvárajú nové recipročné a kooperačné vzťahy medzi krajinami.

S pojmom medzinárodný obchod sa najčastejšie stretávame v súvislosti s obchodovaním s tovarom alebo službami. Krajiny v svetovom hospodárstve sú historicky motivované zúčastňovať sa medzinárodného obchodu najmä z toho dôvodu, aby si zabezpečili komodity, ktoré im chýbajú, výmenou za tie, ktorých rezervy sú dostatočné na to, aby pokryli potreby ostatných krajín.¹

Medzinárodný obchod je z hľadiska svojej povahy nestály a neustále sa mení pod tlakom aktuálnych trendov. Medzi hlavné hybné faktory, ktoré signifikantne menia dynamiku a štruktúru medzinárodného obchodu, môžeme zaradiť napríklad technologické inovácie, meniace sa politické okolnosti alebo nemenej dôležitú globalizáciu.

Hoci sa prvá vlna globalizácie datuje až do druhej polovice 19. storočia, frekventovane diskutovanou sa globalizácia stala najmä v posledných desaťročiach. V súčasnom svete globalizovanej ekonomiky neexistuje krajina, ktorá by nebola nejakým spôsobom zapojená do svetového obchodu alebo jeho pôsobením ovplyvňovaná.² Každý štát chce vyťažiť z medzinárodného obchodu čo najviac, a preto sa snaží v čo najväčšej možnej miere zúčastňovať na činnosti transnacionálnych korporácií a štát pri transfere kapitálu, ktorý prúdi do ostatných krajín v podobe priamych zahraničných investícií (PZI). Globalizáciu teda môžeme chápať aj ako: ³ „*Proces postupného zjednocovania geograficky blízkych krajín do spoločných celkov, majúcich totožné aj ich ekonomické záujmy.*“

S poslednou vlnou globalizácie úzko súvisí aj vznik triády ekonomickej moci, ktorá pozostávala z USA, Európskej únie (EÚ) a Japonska. Išlo o krajiny, ktoré sa vďaka

¹ ALLAIS, Maurice a kol. International trade. Encyclopædia Britannica [online]. 1 November 2019 [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/international-trade>

² BALÁŽ, Peter a kol. Medzinárodné podnikanie: Medzinárodný obchod a jeho úloha vo svetovom hospodárstve. 5. vyd. Bratislava : Sprint 2, 2019. 304 s. ISBN 978-80-89710-51-5

³ tamtiež.

veľkolepému vedeckému, technologickému a priemyselnému potenciálu stali hlavnými svetovými producentmi tovarov a služieb a vďaka pomerne agresívnej expanzii na všetky segmenty svetového trhu dokážu aj v roku 2022 kontrolovať takmer 75 % svetového obchodu a približne 80 % investícií a finančných tokov. Klasická triáda ekonomickej moci sa v priebehu posledných dvoch dekád z pôvodného zloženia vo forme USA, Japonska a EÚ vplyvom širokého spektra zmien transformovala na triádu ekonomických mocností, v ktorej miesto Japonska, po tom, čo nenaplnilo očakávania odborníkov v otázke rýchleho rastu a predbehnutia ekonomiky USA, zaujala, o niečo ekonomicky výkonnejšia, Čínska ľudová republika (ČĽR).⁴

EÚ sa v aspekte globalizácie snaží využiť všetky jej základné piliere, ako napríklad liberalizáciu medzinárodného obchodu či vzájomnú závislosť a previazanosť národných ekonomík, na ktorých je postavená, vo svoj prospech, a vytvoriť tak nové príležitosti pre európske firmy na trhu najmocnejších ekonomických gigantov – USA a ČĽR, s ktorými udržiava dôležité zahraničnoobchodné vzťahy. Pre účely tejto práce je nutné vytvoriť si predstavu o ekonomickej a geopolitickej povahe práve jedného z nich – ČĽR.

1.1 Postavenie ČĽR vo svetovom hospodárstve

ČĽR patrí medzi staroveké civilizácie na svete a jej písomná história siaha do minulosti starej viac než 3 500 rokov.⁵ V súčasnosti (2022) existuje veľké množstvo pohľadov na čínsku ekonomiku. Všetky z nich sa však zhodujú v tom, že ČĽR, ako druhá najväčšia ekonomika sveta z pohľadu HDP, spolu s USA, Japonskom a EÚ dominuje svetovému hospodárstvu a predurčuje jeho ďalší vývoj. Je tomu tak hlavne od roku 1978, kedy sa po vzniku hospodárskych reforiem, ktorým predchádzal odchod Mao Ce-tunga z čínskej politickej scény v dôsledku vážnych zdravotných ťažkostí, ČĽR prvýkrát začala otvárať svetovému obchodu a jej ekonomika prešla transformáciou z centrálne plánovanej na trhovo orientované hospodárstvo. Prekonala tak obdobie chaosu, nazývané aj kultúrnou

⁴ VDOVICHEN, Antolii. Influence of the world triad countries management on the disproportional development of global economy [online]. Belehrad : MESTE. 15.07.2014, roč. 2, s. 266 - 273 [cit. 2021-10-06]. Dostupné na: doi:10.12709/mest.02.02.02.27

⁵ OLSON, David R. Chinese writing. Encyclopedia Britannica [online]. 18.12.2018 [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/Chinese-writing/additional-info#history>

revolúciou, ktoré trvalo takmer 10 rokov a počas ktorého sa krajina viackrát ocitla na pokraji hospodárskeho kolapsu.⁶

Ako sa v priebehu prvých mesiacov hospodárskych reforiem ukázalo, práve zmeny v režime sa výrazne podpísali pod ďalšie napredovanie a rast čínskej ekonomiky. Už začiatkom roku 1979 nadviazala čínska vláda diplomatické vzťahy s USA. Neskôršie, taktiež v roku 1979, prijala čínska vláda zákony, ktoré upravovali pôsobenie čínsko-zahraničných akciových spoločností na území ČĽR. Tým sa čínsky trh otvoril zahraničnému kapitálu a mohol rásť.

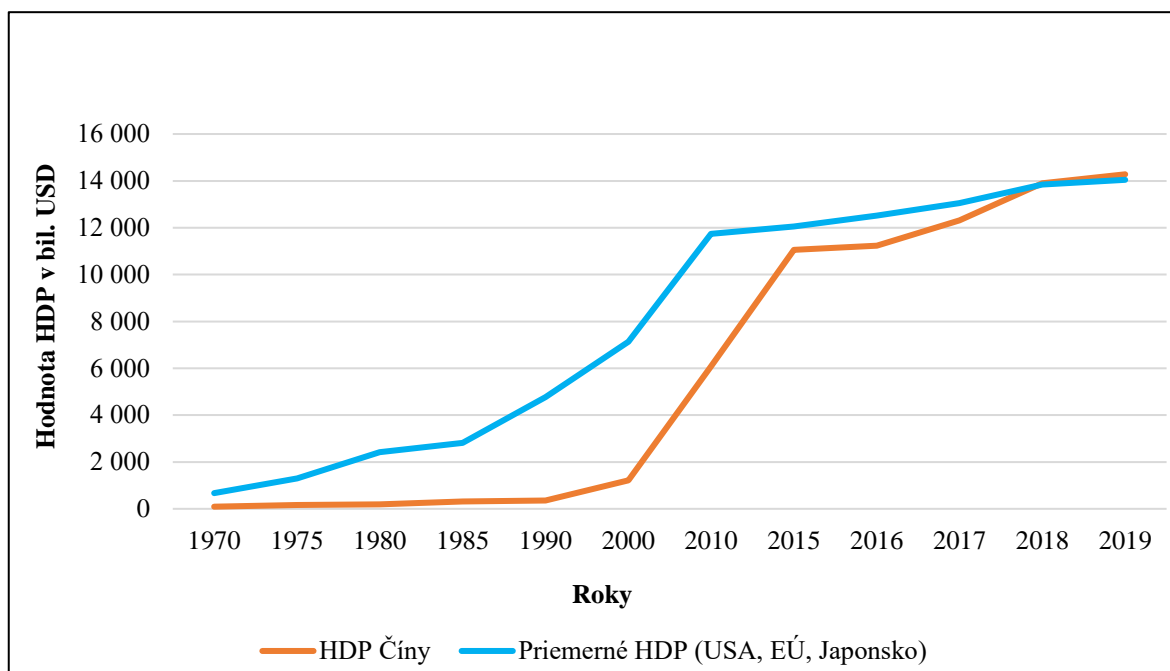
Už po prvých 10 rokoch od vzniku hospodárskych reforiem sa zvýšil hrubý domáci produkt ČĽR viac než dvojnásobne. A hoci ČĽR práve v druhej dekáde reformnej éry musela čeliť 2 krízam, rástla aj do roku 2021, v priemere o 10 % ročne. Okrem toho sa vďaka otvoreniu čínskej ekonomiky podarilo 800 miliónom obyvateľov prekonať hranicu chudoby.⁷ Aj v roku 2022, po viac než 40-tich rokoch od zavedenia hospodárskych reforiem, tak hovoríme o ekonomickom gigantovi s populáciou viac než 1,4 miliardy obyvateľov a HDP na úrovni 18 triliónov USD (2021).⁸ Obdobie pozoruhodného ekonomického rastu ČĽR po zavedení hospodárskych reforiem v 2. polovici 70. rokov 20. storočia spolu s aktuálnym postavením čínskej ekonomiky vo svetovom hospodárstve sú vyjadrené prostredníctvom kriviek HDP na priloženom grafe.

⁶ ČÁKY, Milan. Hospodárske reformy v Číne [online]. Bratislava: In: Slovenská politologická revue : Hospodárske reformy v Číne. Trnava : Faculty of Social Sciences, University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, 15.04.2005, 23 s. ISSN 1335-9096. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: http://sjps.fsvucm.sk/Articles/05_2_5.pdf

⁷ Overview – World Bank (2021) [online]. 3/2021. [cit. 2021-10-06]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/country/china/overview#1>

⁸ TANG, Frank a WANG, Orange. China GDP growth beats expectations, narrows gap with US, but population crisis, Covid-19 cloud outlook [online]. 18.01.2022 [cit. 2022-3-11]. Dostupné na: <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3163720/china-gdp-growth-2021-beats-expectations-narrowing-gap-us>

Graf 1 Hodnoty čínskeho HDP v rokoch 1970-2019 v porovnaní s priemerným HDP najvýznamnejších obchodných partnerov ČĽR (USA, EÚ, Japonsko) v danom období

Zdroj: spracované na základe vlastných kalkulácií z dostupných dát z World Bank (2021).

Hoci je čínsky hrubý domáci produkt druhým najväčším na svete, kvôli vysokému počtu obyvateľstva je HDP na obyvateľa (vyjadrené v amerických dolároch) v porovnaní s ostatnými ekonomickými mocnosťami pomerne malé. Najviac ekonomickej aktivity sa očakáva v strednej triede obyvateľstva, pre ktorú sa predpokladá rast príjmov na ďalších 20 rokov.⁹

ČĽR v aktuálnom dani v svetovom hospodárstve vystupuje ako rovnocenný a rešpektovaný zahraničný partner ostatných ekonomických mocností, ktorý predstavuje autoritu v otázkach obchodu, vedy či investícií. Toto tvrdenie podporuje napríklad aj priesečník kriviek HDP zobrazený na **grafe 1**, ktorý poukazuje práve na vysokú výkonnosť čínskej ekonomiky v porovnaní s priemernými hodnotami HDP jej najdôležitejších ekonomických partnerov. Celkovo ide o veľmi dynamickú ekonomiku, ktorej volatilita je, v porovnaní s jej najväčšími obchodnými partnermi, oveľa nižšia. Od vstupu ČĽR do Svetovej obchodnej organizácie (WTO) v roku 2001 o nej hovoríme ako o „továrni sveta“,“¹⁰

⁹ China's economy: Myths and reality [online]. 18.12.2018. [cit. 2021-10-06]. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/professional/blog/chinas-economy-myths-reality/>

¹⁰ NIE, Winter a Yunfei Feng. China's reforms 40 years on: What's next? [online]. 2019 [cit. 2021-10-06]. Dostupné na: <https://www.imd.org/research-knowledge/articles/chinas-reforms-40-years-on-whats-next/>

ktorá, v pozícii najväčšieho svetového exportéra, zásobuje svet tovarom a službami, ktoré vyprodukuje.

Najväčšiu hrozbu pre čínske hospodárstvo predstavuje starnutie obyvateľstva a následný nedostatok pracovnej sily. Ide o následok politiky jedného dieťaťa, ktorá sa uplatňovala v Číne od 80. rokov minulého storočia.

Je prirodzené, že spolu s rastúcou výkonnosťou čínskej ekonomiky priamo úmerne rastie aj jej vplyv v prostredí svetového hospodárstva. ČLR sa za posledných pár dekád prepracovala z menej výraznej krajiny s nedostatočne naplneným obchodným potenciálom na krajinu, ktorá dnes udáva trendy a priamo či nepriamo určuje ďalšie smerovanie každej jednej z krajín, ktorá je do ekosystému globálnej ekonomiky zapojená. Za vplyv a postavenie vďaka ČLR, predovšetkým, dlhoročnému úsiliu zo strany čínskej diplomacie, ktorej cieľom bolo počas posledných desaťročí hlavne vytváranie výhodných partnerstiev a silných väzieb s ostatnými subjektmi v svetovom hospodárstve. Sú nimi buď jednotlivé krajiny alebo mnohé integračné zoskupenia. Medzi najdôležitejšie z nich sa dlhodobo zaraďuje aj EÚ.

1.2 Vzájomné zahranično-hospodárske vzťahy ČLR a EÚ

Z pohľadu histórie siahajú zahranično-obchodné vzťahy európskych krajín a Číny až do obdobia staroveku, kedy sa výmenný obchod realizoval hlavne vďaka „*Hodvábnej ceste*.“ Išlo o sieť dlhú viac než 6 400 kilometrov, ktorá pozostávala z piatich obchodných ciest doplnených o vedľajšie cesty, a spájala, dovtedy pre obyvateľov európskych krajín vzdialenú a bližšie nepreskúmanú, Čínu a Ďaleký východ s Byzantskou a Rímskou ríšou.

Hodvábna cesta viedla cez najimpozantnejšie miesta sveta, medzi ktoré patrí napríklad nehostinné prostredie púšte Gobi alebo pohorie Pamír. Hoci jej názov napovedá, že slúžila najmä obchodu s hodvábom, od jej vzniku sa vďaka nej do Európy dostalo aj veľké množstvo drahých kameňov, technických vynálezov, ako napríklad papier, pušný prach či porcelán, ale aj potravín v podobe korenín a čajov. Kým do Európy prúdil hlavne hodváb, do Číny sa dostávali kone, sklo, textil, priemyselný tovar či dokonca nové náboženstvá, ako napríklad budhizmus, ktorý do Číny prenikol z Indie.

Napriek tomu, že jej trasy neboli spevnené a kvalitou nepripomínali európske obchodné siete, počas rokov existencie „*Hodvábnej cesty*“ nastal významný rozvoj medzinárodného obchodu, ktorý prebiehal medzi východnou a západnou časťou sveta.

Koniec existencie „*Hodvábnej cesty*“ ako systému komunikácie medzi východom a západom sa datuje do obdobia 15. až 16. storočia.¹¹ Pod jej rozpad sa podpísali klimatické zmeny, kedy púšte pohltili cestnú sieť a pripravili tak krajiny o zásoby jedla a vody. Nemenej dôležitým faktorom bola aj rastúca dominancia arabskej moci v Levant-e, ktorá vyústila do dobytia a obsadenia Konštantínopolu Turkami koncom mája v roku 1453. Turci sa tak zmocnili „*Hodvábnej cesty*“ a podmienili tovarové výmeny, smerujúce z východu na západ a opačne, horibílnymi poplatkami. Význam „*Hodvábnej cesty*“ neskôr začal upadať s ochotou obyvateľstva hľadať nové spôsoby transportu tovaru medzi Čínou a európskymi krajinami.¹²

Sino-európske vzťahy, tak ako ich poznáme, začali nadobúdať svoju podobu v druhej polovici 20. storočia. Podobne ako s USA, ČLR nadviazala moderné diplomatické vzťahy aj s EÚ. Udialo sa to však ešte pár rokov predtým, než ČLR otvorila svoju ekonomiku svetu zavedením hospodárskych reforiem. **Za počiatok budovania vzájomných diplomatických vzťahov možno považovať sériu bilaterálnych politických návštev, ktorá bola zahájená 5. mája roku 1975.** Ako prvá osoba tejto hodnosti bol do ČLR vyslaný európsky komisár pre zahraničné veci, Christopher Soames, ktorý spolu s čínskym ministrom zahraničia položil základný kameň budúcej vzájomnej spolupráce.¹³ ČLR a Európska únia (v roku 1975 nazývaná ešte ako Európske spoločenstvo (ES)) odvtedy budujú strategické partnerstvo, v ktorom spoločne hľadajú odpovede na medzinárodné a regionálne otázky, ktoré sa týkajú tak obchodu, ako aj ostatných spoločenských záležitostí. História dokazuje, že toto partnerstvo zatiaľ vždy slúžilo záujmom oboch strán.

Aktuálnym príkladom spolupráce ČLR a EÚ, ktorý demonštruje charakter súdržných vzájomných vzťahov, bola napríklad snaha o zabezpečenie potrebného zdravotníckeho materiálu pri rozpútaní pandémie nového koronavírusu v krajine. Po informáciách z ČLR, ktoré obdržala Európska komisia vo februári 2020 a ktoré hovorili o tom, že krajina potrebuje pomoc so zabezpečením ochranných prostriedkov, Centrum Európskej únie pre reakcie na núdzové situácie (ERCC) mobilizovalo všetky členské štáty, ktoré v rámci

¹¹ ONDROVIČ, Roman. Vzájomné obchodné vzťahy medzi ČLR a Európskou úniou a ich perspektíva : bakalárska práca. Školiteľ: Barbora Družbacká. Bratislava, 2020. 82 s.

¹² Silk Road [online]. 2021. [cit. 2021-10-7] Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/Silk-Road-trade-route>

¹³ ONISORU, Gheorghe. European Union – China Partnership and its Prospects [online]. In: Acta Universitatis Danubius: Relationes Internationales. AUDRI, 2016, roč. 9, č. 2, s. 22 - 27 [cit. 2021-10-09]. Dostupné na: http://journals.univ-danubius.ro/index.php/internationalis/article/view/3793/3793?_x_tr_sch=http&_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=sk&_x_tr_hl=sk&_x_tr_pto=nui,sc

okamžitej reakcie odoslali do krajiny v súčte 12 ton zdravotníckeho vybavenia a ochranných materiálov. Európska komisia sa v tom čase zaviazala poskytovať svoju pomoc ČĽR aj pre nadchádzajúce obdobie.¹⁴

Hoci kríza spojená s novým koronavírusom stále nepominula a predstavuje neodmysliteľnú hrozbu pre svetové hospodárstvo, ČĽR aj EÚ sú napriek tomu v roku 2022 stále jedny z najväčších obchodných mocností na svete.

Pre bližšie pochopenie dominancie ekonomiky ČĽR je potrebné dodať, že aj navzdory mnohým globálnym hrozbám narástla za posledné dve desaťročia neobyčajnou rýchlosťou a v neobyčajnom rozsahu. Od jej vstupu do WTO v decembri 2001 môžeme pozorovať radikálnu zmenu v jej výkone. Keď sa totiž ČĽR, po dlhých 15 rokoch rokovanií, stala členskou krajinou WTO, súhlasila s reformou a liberalizáciou dôležitých častí svojho hospodárstva.¹⁵ Bývalý prezident ČĽR, Chu Ťin-tchao, popisoval vstup krajiny do tejto organizácie ako dôležité strategické rozhodnutie, ktorému predchádzala komplexná analýza situácie doma i v zahraničí, a ktorého cieľom bola akcelerácia procesov Čínskej reformy a otvárania ekonomiky celému svetu.¹⁶

Ako sme už naznačili, vstup ČĽR do WTO bol pre čínsku ekonomiku veľmi dôležitý. Tento krok bol významný nielen pre krajinu samotnú, ale aj pre globálnu ekonomiku ako takú. Ako už zo samotného cieľa WTO vyplýva, pristúpenie ČĽR predstavovalo obrovský nárast v čínskom exporte, ktorý sa od roku 2001 zvýšil viac než päťnásobne,¹⁷ a zníženie ciel na dovoz do Číny či ciel, ktoré boli uvalené na čínske výrobky. Podmienky, ktoré musela ČĽR pri vstupe do organizácie splniť, taktiež spôsobili narastajúcu liberalizáciu čínskeho obchodu a oslabenie sily štátom ovládaných podnikov, čo sa premietlo do väčšej moci, ktorá bola priznaná súkromnému sektoru. Následkom vyššej transparentnosti v oblasti čínskeho obchodného práva tak ostatné národy získali lepší prístup na čínsky trh a ČĽR mohla, naopak, rozvíjať svoje aktivity v zahraničí v doposiaľ nevidanej miere, pretože pristúpením

¹⁴ LENARČIČ, Janez. Statement on EU support to China for the Coronavirus outbreak [online]. 2020. [cit. 2021-10-11]. Dostupné online na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_20_178

¹⁵ Countries and regions. China [online]. 2021. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>

¹⁶ China in WTO. Past, Present and Future [online]. 2011. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na: https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/s7lu_e.pdf

¹⁷ What Happened When China Joined the WTO? World101 [online]. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na: <https://world101.cfr.org/global-era-issues/trade/what-happened-when-china-joined-wt>

do WTO sa jej otvorili trhy 152 členských krajín organizácie.¹⁸ Vďaka rozsiahlym exportným aktivitám sa ČĽR už v roku 2009 stala najviac vyvážajúcim národom sveta, čo potvrdzuje nárast čínskej ekonomiky medzi rokmi 2001 až 2020 viac než osemnásobne. Z nárastu v čínskom exporte profitujú najmä spotrebitelia západného sveta, ktorí majú nižšie výdavky na importovaný čínsky tovar, ktorý teraz predstavuje viac než konkurencieschopnú alternatívu k produktom, na ktoré boli pred rokom 2001 zvyknutí. Samotná cena čínskeho produktu – v tomto prípade práce - však môže vystupovať v svetovom hospodárstve aj ako negatívum, keďže mnohé spoločnosti orientované na priemyselnú výrobu vďaka prístupu na čínsky trh re-alokujú svoju výrobu do ČĽR, čím ostáva pôvodná pracovná sila zvyšku sveta nevyužitá a tisícky ľudí tak ročne prichádzajú o prácu.

Spolupráca medzi ČĽR a EÚ nadobudla nový rozmer v roku 2003, kedy **došlo k vytvoreniu strategického partnerstva**. Toto partnerstvo nielen prehĺbilo, ale aj rozšírilo vzájomnú spoluprácu v mnohých oblastiach, čo spôsobilo, že ČĽR a EÚ sa stali vzájomne veľmi závislými celkami.¹⁹ Hlavným cieľom partnerstva bolo povýšiť spoluprácu zo všedných obchodno-investičných vzťahov na takú, ktorá by reagovala na vznikajúce politické a bezpečnostné výzvy na svete.

Hoci zo spomenutého vyplýva, že dohoda o strategickom partnerstve predstavuje výnimočný posun v sino-európskych vzťahoch, niektorí odborníci považujú jej očakávania za nespĺniteľné a upozorňujú na maskovanie názorových rozdielov, ktoré v mnohých dôležitých otázkach pretrvávajú.

Richard Maher, lektor univerzity v írskom Dubline, sa v roku 2016 vyslovil, že:
20 „Napriek tomu, že sa vzťahy neustále zlepšujú, uplynulé desaťročie tiež ukázalo, že EÚ a Čína zostávajú rozdelené v základných politických hodnotách, geopolitických záujmoch a prioritách a koncepciách svetového poriadku. Vyhlásenie EÚ o komplexnom strategickom partnerstve s Čínou, v rámci ktorého by došlo k postupnému, ale stabilnému zblížovaniu dlhodobých ekonomických, politických a strategických postojov a cieľov-vyvolalo očakávania, ktoré súčasný stav ich vzťahov nedokáže splniť, a maskuje skutočné rozdiely,

¹⁸ BODEN, Graham. China's Accession to the WTO: Economic Benefits [online]. In: The Park Place Economist. Illinois : Illinois Wesleyan University, 2012, roč. 20, č. 1, 7 s. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na: <https://digitalcommons.iwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1364&context=parkplace>

¹⁹ EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation [online]. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf

²⁰ MAHER, Richard. The elusive EU-China strategic partnership [online]. In: International Affairs. Oxford Academic, 20.06.2016, roč. 92, č. 4, 959-976 s. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12659>

ktoré naďalej rozdeľujú EÚ a Čínu v mnohých dôležitých otázkach, vrátane komplexného súboru výziev, ktoré si vyžiadal vzostup Číny.“

Aj vďaka neustálemu budovaniu vzájomnej diplomatickej základne tak môžeme hovoriť o ČĽR ako najdôležitejšom obchodnom partnerovi pre EÚ, ktorý zároveň predstavuje aj jej najdominantnejšieho importéra a druhý najväčší exportný trh. To potvrdzuje aj hodnota vzájomného obchodu medzi týmito dvoma ekonomickými subjektmi, ktorá v priemere výrazne prevyšuje 1,5 mld. EUR za deň.²¹

Obchodné a investičné vzťahy medzi ČĽR a EÚ sú významným zdrojom bohatstva, pracovných miest, rozvoja a inovácií na oboch stranách.²² Pre veľké množstvo čínskych spoločností predstavuje práve EÚ ideálnu destináciu pre transfer svojho kapitálu vo forme PZI. Je tomu tak najmä kvôli bezpečnosti a relatívnej stabilite prostredia, ktorou EÚ disponuje. ČĽR je tiež stále viac prítomná vo všetkých regiónoch sveta, pokiaľ ide o jej medzinárodnú politickú a vojenskú prítomnosť. Z toho vyplýva, že hospodársky a politický rozmach ČĽR je pre EÚ dôležitejší ako kedykoľvek predtým. Predstavuje pre EÚ nové príležitosti hlavne v otázke budovania pracovných príležitostí či raste jej ekonomiky, avšak je nutné dbať na to, aby boli adresované čo najefektívnejším spôsobom. Iba tak môžu byť zaručené najlepšie možné efekty spolupráce pre obidve strany súčasne.

Pre zabezpečenie správneho fungovania hospodárskych a iných vzťahov je dôležité, aby krajiny uzavreli dohody, ktoré by bližšie stanovili podmienky ich vzájomnej kooperácie. Koordinácia, stratégie a jasne vytýčené ciele predstavujú esenciálne prvky dohôd, na základe ktorých sa riešia tie najzložitejšie výzvy dneška.

Na pravidelných summitoch ČĽR a EÚ, ktoré sa konajú už od roku 1998, prijali obidve strany v novembri roku 2013 počas ich 16. summitu spoločný dokument s názvom „*Strategická agenda ČĽR-EÚ pre spoluprácu 2020*“, ktorý predstavuje strategický program spolupráce upravujúci ich smerovanie v kontexte vzájomných vzťahov.²³ Dokument sa zaoberal hlavne otázkami bezpečnosti, mieru, prosperity, zamestnanosti, rozvoja vedy a výskumu, trvalo udržateľného rozvoja a taktiež zdôrazňoval potrebu ochrany klímy. ČĽR

²¹ Countries and regions. China [online]. 2021. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>

²² Úrad pre publikácie EÚ. Vzťahy EÚ s Čínou [online]. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/summary/SK/r14206>

²³ Stav a možnosti hospodárskej spolupráce Slovenskej republiky a Čínskej ľudovej republiky [online]. 2015 [cit. 2021-10-22]. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/BwAxAWMI.pdf>

a EÚ si prijatím tohto dokumentu vzájomne preukázali dôveru, rešpekt a ochotu ďalej rozvíjať ich strategické partnerstvo aj počas nasledujúceho desaťročia.²⁴

Súčasťou „*Strategickej agendy ČLR-EÚ pre spoluprácu 2020*“ bola aj **Komplexná investičná dohoda medzi ČLR a EÚ (CAI)**, ktorej hlavným zámerom je nahradiť bilaterálne investičné zmluvy (BITs), ktoré upravujú ochranu investícií už prítomných v druhom štáte.²⁵ ČLR má zatiaľ tieto zmluvy uzavreté s EÚ len na úrovni jej jednotlivých štátov s výnimkou Írska, s ktorým k podpisu zmluvy týkajúcej sa ochrany vzájomných investícií doposiaľ (2022) nedošlo. Keďže medzi podpismi týchto zmlúv jednotlivými krajinami a ČLR existuje časový nesúlad, podmienky a doložky stanovené v jednotlivých zmluvách s krajinami EÚ sa nielenže odlišujú, ale sú aj značne zastarané. **Najväčším problémom však je, že tieto zmluvy, nijak neupravujú samotný investičný prístup na trh druhej zmluvnej strany.**²⁶ **Najmä v dôsledku toho je vstup európskych spoločností na trh ČLR značne obmedzený, čo však ale neplatí pre prienik čínskych investorov na trh EÚ, kde sa tieto subjekty nestretajú s výraznými legislatívnymi či politickými prekážkami.** Na základe spomenutých dôvodov bolo nevyhnutné uzavrieť novú a výrazne aktualizovanú dohodu, ktorá by predstavovala jednotný rámec právnej ochrany pre všetky prebiehajúce investície medzi ČLR a EÚ, ponímajúc EÚ ako celok. CAI má za úlohu zabezpečiť jednoduchší prístup pre európskych investorov na trh ČLR a taktiež zamedziť akejkolvek diskriminácii európskych investorov v konkurencii s čínskymi podnikmi. V prospech dohody hovorí aj fakt, že dohoda reflektuje výrazne aktuálnejšie hospodárske súvislosti medzi ČLR a EÚ než bilaterálne zmluvy.²⁷

Lídri obidvoch strán o CAI začali jednať už v roku 2013. Keď sa však začiatkom roka 2020 objavili tvrdenia, že by k uzatvoreniu dohody mohlo dôjsť ešte pred koncom toho istého roka, skeptici považovali tento krok za unáhlený. Ich obavy pramenili najmä z nejednoty prístupu štátov EÚ voči ČLR a z čínskych záväzkov, ktoré podľa odborníkov a pozorovateľov ČLR, nezodpovedali európskym štandardom. Nemenej znepokojujúcim bol aj fakt, že uzavretím takejto dohody by sa EÚ ocitla na hrane politického rizika. Takáto

²⁴ EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation [online]. Delegation of the European Union to the People's Republic of China, 23.11.2013, 16 s. [cit. 2021-10-22]. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf

²⁵ MÜLLER, Vladimír. Kontroverzná dohoda o investíciách medzi EÚ a Čínou [online]. 05.03.2021 [cit. 2021-10-23]. Dostupné na: <https://ceias.eu/sk/kontroverzna-dohoda-o-investiciach-medzi-eu-a-cinou/>

²⁶ tamtiež

²⁷ LIMING, Wang a YUAN Li. The negotiation of EU–China comprehensive agreement on investment and its potential impact in the post-pandemic era [online]. 2020. [cit. 2021-10-23]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/14765284.2020.1855846>

dohoda môže predstavovať tak nástroj, ktorý prinúti ČĽR o niečo viac dodržiavať medzinárodne stanovené pravidlá, ako aj prostriedok, ktorý povedie k narušeniu jej transatlantického partnerstva s USA.²⁸

K uzatvoreniu dohody napokon došlo ešte pred koncom roka 2020. Po tom, ako nemecké predsedníctvo nečakane zaradilo diskusie o CAI do programu stretnutia Výboru stálych predstaviteľov vlád členských štátov pri EÚ (COREPER 2) 28. decembra, sa k tomuto kroku vznesla vlna kritiky najmä zo strany Poľska a Talianska, keďže tieto štáty nesúhlasili s posunutím schvaľovania dohody do ďalšej fázy bez toho, aby vopred poznali jej znenie.

O dva dni neskôr, 30. decembra roku 2020, Ursula von der Leyenová, predsedníčka Európskej komisie (EK), verejne oznámila, že po ústupkoch zo strany Pekingu došlo k uzatvoreniu investičnej dohody medzi ČĽR a EÚ. Stalo sa tak na základe stretnutia, na ktorom sa zúčastnila nielen samotná predsedníčka EK, ale aj Charles Michel, predseda Európskej rady, Angela Merkelová, nemecká kancelárka, Emanuel Macron, francúzsky prezident, a v neposlednom rade čínsky prezident, Xi Jinping.²⁹

Hoci bola CAI uzatvorená ešte koncom roka 2020, kým vstúpi do platnosti, musí ešte absolvovať viacero fáz schvaľovania. Medzi ne patrí napríklad dôkladná kontrola textov a ich preklad do jazykov členských štátov. Ratifikácia CAI je podmienená súhlasom Rady EÚ a Európskym parlamentom na jednej strane, a čínskym parlamentom na strane druhej. Tu však nastáva problém. Po tom, ako ČĽR uvalila sankcie na niekoľko významných európskych predstaviteľov, pozastavila EÚ akékoľvek snahy o ratifikáciu tohto investičného paktu až dovtedy, kým Peking od týchto sankcií neupustí.³⁰

Peking sa však rozhodol uvaliť tieto sankcie ako odpoveď na konanie EÚ, ktorá ako prvá, pod tlakom USA, uvalila sankcie na predstaviteľov ČĽR. Dôvodom pre uvalenie sankcií boli napríklad pokusy ČĽR zmeniť dohodu o „*mechanizme dvoch systémov a jednej krajiny*“, ktorá upravovala postavenie pevninskej ČĽR voči Hong Kongu, ktorý predstavuje jej osobitnú administratívnu oblasť. Na „*mechanizme dvoch systémov a jednej krajiny*“ sa

²⁸ MÜLLER, Vladimír. Kontroverzná dohoda o investíciách medzi EÚ a Čínou [online]. 05.03.2021. [cit. 2021-10-23]. Dostupné na: <https://ceias.eu/sk/kontroverzna-dohoda-o-investiciach-medzi-eu-a-cinou/>

²⁹ ŠIMALČÍK, Matej. Investičná dohoda s Čínou a zlaté teľa európskej jednoty. EURACTIV [online]. 04.01.2021 [cit. 2021-10-24]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/vonkajsie-vztahy/opinion/investicna-dohoda-s-cinou-a-zlate-tela-europskej-jednoty/>

³⁰ MEPs refuse any agreement with China whilst sanctions are in place [online]. 2021. [cit.2021-11-11]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20210517IPR04123/meps-refuse-any-agreement-with-china-while-sanctions-are-in-place>

dohodla ČLR so Spojeným kráľovstvom ešte v roku 1997, keď sa Hong Kong a Macau opäť vrátili pod správu ČLR. Cieľom tejto dohody bolo predovšetkým zjednotiť Čínu, avšak uplatňovaním kapitalistického režimu v daných oblastiach zabezpečiť prosperitu a stabilitu Hong Kongu a Macau.³¹ Napriek tomu, že tento mechanizmus mal byť uplatňovaný 50 rokov, čas ukázal, že nie je vhodný a neplní svoj účel. Akékoľvek pokusy ČLR o zmenu potom boli zo strany USA a EÚ vnímané ako porušenie demokracie v Hong Kongu. Realitou však ostáva, že Hong Kong demokraciu nikdy nemal, dokonca ani za britskej vlády.

EÚ vnímala znepokojivo aj situáciu v čínskom Sin-ťiang. Rozhodnutie uvaliť sankcie na 4 čínskych predstaviteľov a Úrad verejnej bezpečnosti v Sin-ťiang sa uskutočnilo najmä pre podozrenie z ich participovania na prevádzkovaní „*re-edukačných táborov*“ v provincii Sin-ťiang, v ktorej prevláda islam. EÚ sa sankciami rozhodla podporiť tvrdenia USA v otázke nehumánneho zaobchádzania s Ujgurmi, ktoré bolo častokrát označované za genocídu. Čínska vláda sa však vyhradzuje voči tvrdeniam USA, ktoré hovoria o prebiehajúcej genocíde Ujgurov, a naopak považuje tieto aktivity za účelové, s cieľom odvrátiť pozornosť od problémov, ktoré spôsobila americká armáda a aktivity USA za posledných 20 rokov v Afganistane, s ktorým provincia Sin-ťiang priamo susedí. Keďže konzervatívni Ujguri predstavujú rovnakú sektu akou je aj Taliban, proti ktorému USA 20 rokov bojovalo, Čína považuje za nevyhnutné zabrániť akýmkoľvek radikalizačným tendenciám islamu, ktoré sa v Afganistane a Pakistane podpísali pod dlhoročné násilné nepokoje. ČLR preto prišla s riešením a spomedzi Ujgurov vybrala „*najzraniteľnejších a najradikálnejších vplyvných ľudí*“, ktorých následne umiestnila do tzv. „*re-edukačných centier*“. ³² Aktivisti a experti Organizácie spojených národov (OSN) tvrdia, že ČLR v týchto centrách zadržiava viac ako 1 milión Ujgurov. Taktiež existujú tvrdenia, v rámci ktorých sa skloňuje napríklad ich nútená práca, mučenie či dokonca nútená sterilizácia. EÚ a USA, sa od podobného správania dištancujú, avšak ČLR tvrdí, že práve vďaka alokácii Ujgurov do „*re-edukačných centier*“ je zatiaľ región Sin-ťiang bezpečný a nevznikajú žiadne straty na životoch či majetku. Akékoľvek porušovanie práv Ujgurov

³¹ JOHNY, Stanley. Explained | What is China's One Country Two Systems policy? [online]. 04.09.2019 [cit. 2021-11-12]. Dostupné na: <https://www.thehindu.com/news/international/explained-what-is-chinas-one-country-two-systems-policy/article29279828.ece>

³² The EU Suspends Ratification of CAI Investment Agreement with China: Business and Trade Implications [online]. 05.05.2021 [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/the-eu-suspends-ratification-of-cai-investment-agreement-with-china-business-and-trade-implications/>

ČLR prirodzene odmieta a tvrdí, že centrá poskytujú odbornú prípravu a sú potrebné pre boj proti extrémizmu.³³

Aký bude ďalší priebeh ratifikácie dohody CAI zatiaľ nie je jasné. Existujú obavy, ktoré pramenia z náklonnosti EÚ k politike razenej americkým Washingtonom D.C., ktorá presadzuje celkové oddelenie západnej časti sveta od tej východnej, a to napríklad vymedzovaním sa voči vplyvu ČLR prostredníctvom radu politických a obchodných ochranných opatrení. V takomto prípade by bola dohoda prakticky nulitná a k obnoveniu procesu ratifikácie by vôbec nemuselo dôjsť.³⁴

Ak by sa predsa len CAI podarilo ratifikovať, išlo by o bezprecedentnú, z historického hľadiska doposiaľ najpodrobnejšiu, úpravu vzájomných vzťahov medzi EÚ a ČLR. Za jej hlavný prínos sa považuje najmä napredovanie sino-európskych obchodno-investičných vzťahov, ktoré by malo viesť k vytváraniu nových možností a zlepšovaniu podmienok, za ktorých zahraniční investori vstupujú na trhy obidvoch zmluvných strán dohody. Z pohľadu európskych investorov je dôležitá hlavne možnosť konkurovať domácim podnikom a prosperovať na čínskom trhu, ktorý bol z historického hľadiska vždy oveľa menej otvorený voči PZI, než trh Únie. ČLR sa uzatvorením CAI zaväzuje nielen k eliminácii rozdielu v podmienkach pre investorov z EÚ na čínskom trhu, ale aj k dodržiavaniu jasných pravidiel, ktoré sa týkajú najmä štátnych podnikov, transparentnosti subvencií či zákazu núteného transferu technológií.³⁵ V rámci CAI sa čínska vláda taktiež zaviazala k účinnej implementácii Parížskej dohody o boji proti klimatickým zmenám a prisľúbila ratifikáciu základných dohovorov Medzinárodnej organizácie práce (MOP) o zrušení nútenej práce. EÚ je vôbec prvý partner ČLR, ktorému sa podarilo dosiahnuť čínsky záväzok v otázke udržateľného rozvoja.³⁶ Odstránením investičných a obchodných

³³ EMMOTT, Robin. EU parliament freezes China deal ratification until Beijing lifts sanctions [online]. 20.05.2021 [cit. 2021-11-14]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/world/china/eu-parliament-freezes-china-deal-ratification-until-beijing-lifts-sanctions-2021-05-20/>

³⁴ The EU Suspends Ratification of CAI Investment Agreement with China: Business and Trade Implications [online]. 05.05.2021. [cit. 2021-11-14]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/the-eu-suspends-ratification-of-cai>

³⁵ Komplexná investičná dohoda medzi Európskou úniou a Čínou (CAI) [online]. [cit. 2021-10-24]. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/obchod/obchodne-vztahy-s-tretimi-krajinami/dohody-eu-s-tretimi-krajinami/komplexna-investicna-dohoda-medzi-europskou-uniou-a-cinou-cai>

³⁶ The EU-China agreement explained [online]. 2021. [cit. 2021-10-25]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-china-agreement/agreement-explained/>

bariér medzi ČĽR a EÚ by sa malo zabezpečiť oživenie a najmä stabilný hospodársky rast krajín v období po pandémie spôsobenej novým koronavírusom, Covid-19.³⁷

Pri presadzovaní toho, k čomu sa tieto dve veľmoci zaviazali budú aj v budúcnosti nápomocné inštitúcie, ktoré zastupujú záujmy oboch strán u svojich zmluvných partnerov. V nasledujúcej kapitole si predstavíme tie z nich, ktoré podporujú obchodnú činnosť a rozvoj európskych spoločností v ČĽR.

1.3 Inštitúcie podporujúce európske spoločnosti a rozvoj ich obchodných aktivít v ČĽR

Čínsky trh je svojím charakterom veľmi špecifickým trhom. Esenciálnou pre pôsobenie európskych spoločností v tomto regióne sa tak stáva pomoc inštitúcií, vďaka ktorej dokážu účinne prispôbovať svoje aktivity tamojším podmienkam. Túto pomoc v rôznych formách poskytujú aj viaceré inštitúcie na európskej úrovni, ktoré spolupracujú s ČĽR. Azda najdôležitejšou z nich je **Európska obchodná komora** spájajúca čínsky trh s tým európskym.

1.3.1 Európska obchodná komora v ČĽR

Európska obchodná komora v ČĽR (ďalej len komora) je nezisková organizácia, ktorá bola založená v roku 2000 na základe aktivít viac než 50 európskych spoločností, ktoré usilovali o vytvorenie spoločného diplomatického zastúpenia pre jednotlivé hospodárske sektory EÚ a samotné podniky z tohto regiónu pôsobiace na území ČĽR. Komora je súčasťou rozvíjajúcej sa siete Európskych business organizácií (EBO), ktorá je zároveň jedinou, ktorá zastupuje európske obchodné záujmy na trhoch viac než 35 „*krajín tretieho sveta*,“ ako pre veľké nadnárodné spoločnosti, tak aj pre malé a stredné podniky.³⁸ Táto organizácia je riadená jej členmi, pričom členstvo v nej je riadne spoplatnené.

³⁷ LIMING, Wang a YUAN Li. The negotiation of EU–China comprehensive agreement on investment and its potential impact in the post-pandemic era [online]. In: Journal of Chinese Economic and Business Studies: Covid-19 special section The Impact of Covid-19 and Post Pandemic Recovery: China and the World Economy. 2020, roč. 18, č. 4, s. 365 – 372 [cit. 2021-10-24]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/14765284.2020.1855846>

³⁸ Overview – European Business Organisation [online]. 2021. [cit. 2021-11-04]. Dostupné na: <https://eboworldwide.eu/about-us/>

V súčasnosti (2022) sa komora skladá z viac než 1 700 členov. Z hľadiska jej štruktúry je rozdelená na 26 pracovných skupín a 9 fór, ktoré spoločne reprezentujú aktivity európskych spoločností v ČĽR. Účasťou v pracovných skupinách či fórach môže členská spoločnosť ťažiť najmä zo stretnutí na vysokej úrovni, ktorých sa pravidelne zúčastňujú spoločnosti podnikajúce v ČĽR, ale taktiež vládni predstavitelia. Aktuálne (2022) disponuje komora 7 funkčnými jednotkami operujúcimi v 9 hlavných čínskych aglomeráciách, medzi ktoré patrí napríklad región Pekingu, Šanghaju, Nanjingu atď. Každá z jej pobočiek je riadená na miestnej úrovni miestnymi radami, ktoré sú priamo podriadené Výkonnému výboru, na ktorého čele v roku 2022 stojí Joerg Wuttke, najvyšší predstaviteľ nemeckej spoločnosti BASF v ČĽR už od roku 1997. Súčasťou komory je aj Poradná rada, ktorá pozostáva z generálnych riaditeľov a prezidentov najväčších nadnárodných spoločností investujúcich v ČĽR. Ako z jej názvu vyplýva, Poradná rada poskytuje komore dôležité strategické rady, ktoré ovplyvňujú jej ďalšie smerovanie. Členmi rady sú napríklad spoločnosti ako BASF, Deutsche Telekom, Philips, Nokia, BP, Volkswagen a mnoho ďalších nadnárodne orientovaných firiem. Pre úplnosť je nutné dodať, že komora funguje v súlade s čínskym právom, vďaka čomu ju uznáva nielen Ministerstvo obchodu ČĽR, ale aj Čínska rada pre podporu medzinárodného obchodu. Práve z tohto dôvodu potom predstavuje pre európske spoločnosti významnú a rešpektovanú autoritu v otázke ich podpory na území ČĽR.³⁹

Ako sme už spomenuli, hlavným cieľom tejto organizácie je predovšetkým poskytnúť európskym investorom lepší prístup na čínsky trh a zlepšiť aj samotné podmienky, za ktorých európske spoločnosti v rámci územia celej ČĽR pôsobia. Komora, vyvíjajúc advokačné úsilie, sa snaží vystupovať ako nezávislý a vplyvný „*hlas európskeho podnikania*“ v tomto regióne. V rámci budovania a udržiavania konštruktívnych sino-európskych vzťahov usiluje o vytváranie rozsiahlych sietí medzi jej členmi a zainteresovanými stranami. Okrem toho poskytuje pravidelné reporty a odporúčania týkajúce sa čínskeho podnikateľského prostredia, v rámci ktorých informuje svojich členov o ekonomických trendoch a tiež o zmenách v čínskej legislatíve.⁴⁰ Taktiež každoročne

³⁹ Membership Guide European Union Chamber of Commerce in China [online]. European Union : European Union Chamber Of Commerce In China, 01.04.2022. 12 s. [cit. 2021-11-05]. Dostupné na: [https://european-chamber.oss-cn-beijing.aliyuncs.com/upload/documents/documents/Membership_Guide_Brochure_20220401\[328\].pdf](https://european-chamber.oss-cn-beijing.aliyuncs.com/upload/documents/documents/Membership_Guide_Brochure_20220401[328].pdf)

⁴⁰ Membership Guide European Union Chamber of Commerce in China [online]. European Union : European Union Chamber Of Commerce In China, 01.04.2022. 12 s. [cit. 2021-11-05]. Dostupné na: [https://european-chamber.oss-cn-beijing.aliyuncs.com/upload/documents/documents/Membership_Guide_Brochure_20220401\[328\].pdf](https://european-chamber.oss-cn-beijing.aliyuncs.com/upload/documents/documents/Membership_Guide_Brochure_20220401[328].pdf)

vydáva odborné publikácie, na ktorých tvorbe sa podieľajú samotní členovia prostredníctvom účasti v pracovných skupinách či fórach.

V priebehu rokov táto organizácia za účasti jej členských spoločností dospela k vybudovaniu niekoľkých jedinečných platforiem, ktoré vystupujú ako zainteresované strany zapojené do sino-európskych hospodárskych vzťahov. Tieto platformy sa špecializujú napríklad na oblasť potravinárstva, zdravotníckych pomôcok, módy či dokonca kozmetiky. Čínska vláda spomínané platformy považuje za dôveryhodných partnerov pri riešení otázky ďalšieho rozvoja v oblasti regulácie týkajúcej sa prebiehajúcich nadnárodných spoluprác.⁴¹

Komora však nie je jedinou inštitúciou rozvíjajúcou európsky obchodný potenciál na území ČĽR. Obdobnú pomoc spoločnostiam s pôvodom na starom kontinente zabezpečujú aj iné, nemenej dôležité, európske inštitúcie.

1.3.2 Ďalšie inštitúcie poskytujúce pomoc európskym spoločnostiam pri rozvoji ich obchodných aktivít v ČĽR

Európska komora v rámci svojej činnosti vystupuje ako dôležitý partner pri realizovaní projektov, ktoré sú financované zo zdrojov EÚ. Medzi takéto projekty sa zaraďuje napríklad aj vytvorenie **Centra EÚ pre podporu činnosti malých a stredných podnikov v ČĽR**.

Malé a stredné podniky možno všeobecne charakterizovať ako „*hnací motor európskej ekonomiky*.“ Sú podstatným zdrojom pracovných miest, inovácií a tiež dôkazom existencie silného podnikateľského ducha v národných ekonomikách.⁴² Pri vstupe na čínsky trh však často narážajú na problémy, ktoré im neumožňujú naplno využiť ich podnikateľský potenciál.

Riešením pre ich problémy je, už spomínané, Centrum pre podporu činnosti malých a stredných podnikov v ČĽR (ďalej len SME Centrum). Ide o inštitúciu, vytvorenú z iniciatívy EÚ, ktorá poskytuje nenahraditeľnú pomoc v počiatočných štádiách penetrácie čínskeho trhu malými a strednými podnikmi z prostredia EÚ. Činnosť SME Centra sa

⁴¹ What can the European Chamber offer your Business Association/Industry? European Chamber [online]. [cit 2021-11-05]. Dostupné na: <https://www.europeanchamber.com.cn/en/joint-initiatives>

⁴² The new SME definition: User guide and model declaration [online]. European Union: European Commission. 2021, 52 s. [cit. 2021-11-05]. Dostupné na: <https://eusmecentre.org.cn/sites/default/files/files/news/SME%20Definition.pdf>

špecializuje na 4 oblasti, medzi ktoré patrí: rozvoj podnikania, právo, normy a zhody, a tiež ľudské zdroje. Jeho hlavnou úlohou je poskytovanie poradenskej činnosti, vďaka ktorej podniky dokážu šetriť finančné prostriedky a uskutočňovať správne obchodné rozhodnutia. Vďaka skúsenostiam odborníkov z celého sveta, s ktorými SME Centrum spolupracuje, tak poskytuje firmám cenné rady z rôznych oblastí. Subjektom z EÚ tiež prináša možnosť absolvovania tréningových programov, ktoré im pomáhajú s eliminovaním nedostatkov vo vedomostiach či skúsenostiach pri expanzii na trh ČĽR. Počas pandémie sú všetky služby, ktoré SME Centrum poskytuje, pre spoločnosti dostupné online.⁴³

Na prepájanie EÚ s ČĽR a podporu európskych podnikov pôsobiacich na čínskom trhu sa sústreďujú aj **EÚ-ČĽR business asociácia (EUCBA)**. Ide o federáciu zloženú z neziskových obchodných organizácií na úrovni jednotlivých štátov EÚ, ktoré disponujú odbornými znalosťami v oblasti výmeny poznatkov o obchode a investíciách v ČĽR. EUCBA sa v roku 2022 skladá z 20 členov z 20 členských krajín EÚ. Subjekty, ktoré sú jej členmi zastupujú viac ako 20 000 spoločností v rozličných odvetviach priemyslu, obchodu a služieb. Medzi 20 členov EUCBA patrí napríklad aj **Slovensko-čínska obchodná komora**, čo svedčí o vysokej úrovni sino-slovenských diplomatických a obchodných vzťahov. Členstvo slovenskej komory v EUCBA môže do budúcnosti predstavovať veľký potenciál pre slovenských investorov.⁴⁴

Hlavným cieľom EUCBA je podpora PZI a akcelerácia vzájomnej obchodnej výmeny týchto dvoch ekonomických veľmocí. Federácia na základe medzinárodnej výmeny informácií vytvára nové príležitosti, ktoré sú neskôr často pretavené do vzniku spoločných podnikov jej členov. Práve vytváranie takýchto podnikov sa podpisuje pod budovanie silnejšej základne pre rozširovanie sino-európskej hospodárskej spolupráce.⁴⁵

Každá z inštitúcií spomenutých v rámci **kapitoly 1.3** poskytuje subjektom esenciálnu pomoc nielen pri zakladaní spoločností, ale aj pri ich ďalšom pôsobení na čínskom trhu. Na základe toho môžeme konštatovať, že je veľmi dôležité, aby sa činnosti týchto inštitúcií dostávalo stále väčšej a väčšej pozornosti. Najmä vďaka ich pomoci totiž čínsky trh nemusí predstavovať hrozbu, ale výzvu, ktorej prijatie môže viesť k priaznivým hospodárskym výsledkom.

⁴³ Centre overview [online]. European Union : European Commission, 2021. 1 s. [cit. 2021-11-06]. Dostupné na: https://eusmecentre.org.cn/sites/default/files/files/news/Centre%20overview%20-%20eng_0.pdf

⁴⁴ Overview – EUCBA [online]. [cit. 2021-11-06]. Dostupné na: <http://www.eucba.org/en/>

⁴⁵ Overview – EUCBA [online]. [cit. 2021-11-06]. Dostupné na: <http://www.eucba.org/en/>

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom predkladanej bakalárskej práce je preskúmať a identifikovať bariéry a možnosti uplatnenia európskych firiem v ČĽR a na tomto základe zistiť charakter a kľúčové parametre aktuálneho hospodárskeho prostredia, v rámci ktorého sa európske spoločnosti na čínskom trhu etablojú.

Pre potreby dosiahnutia hlavného cieľa sme pri tvorbe bakalárskej práce identifikovali niekoľko čiastkových cieľov, ktoré svojím charakterom predstavujú fundamentálny prvok vedúci k dokonalejšiemu porozumeniu problematiky, na ktorej výskum sa bakalárska práca orientuje. Čiastkové ciele tejto bakalárskej práce boli stanovené nasledovne:

- analyzovať a zistiť súčasné postavenie ČĽR vo svetovom hospodárstve,
- bližšie špecifikovať charakter vzájomných zahraničnoobchodných vzťahov starého kontinentu, v zastúpení EÚ, a ČĽR z pohľadu minulosti, súčasnosti a budúcnosti,
- identifikovať inštitúcie napomáhajúce európskym spoločnostiam v procese etablovania na čínskom trhu,
- analyzovať a vysvetliť súčasné sino-európske obchodné vzťahy z pohľadu obchodných operácií a ekonomických ukazovateľov,
- zistiť bariéry, ktoré ovplyvňujú vstup európskych spoločností na čínsky trh a ďalej bránia rastu ich konkurencieschopnosti a budúcemu napredovaniu,
- preskúmať a odhaliť najatraktívnejšie sektory čínskej ekonomiky, ktoré majú vysoký potenciál rastu a sú správnou destináciou pre európske spoločnosti a ich investície.

Z hľadiska obsahu tvoria podstatu tejto práce celkovo 4 samostatné kapitoly, pričom každá z nich je zameraná na problematiku vedúcu k dosiahnutiu hlavného cieľa. Pri ich vypracovávaní sme sa sústredili najmä na relevantnosť použitých zdrojov, keďže práve tento aspekt je všeobecne pokladaný za predpoklad vysokej výpovednej hodnoty spracovaného dokumentu. V práci tak možno nájsť niekoľko internetových a knižných zdrojov, ktoré pochádzajú buď od domácich alebo zahraničných autorov.

Prvá kapitola práce je zameraná najmä na teoretickú rovinu problematiky, ktorá je podrobnejšie zachytená prostredníctvom jej 3 podkapitol. Prvá z týchto podkapitol

pojednáva o postavení ČLR v environmente svetového hospodárstva, pričom sa venuje najmä čínskej minulosti a obdobiu radikálnych zmien vo forme hospodárskych reforiem. Reformy sa zaslúžili o významný nárast čínskeho hospodárstva a dodnes determinujú signifikantný vplyv ČLR na globálnu ekonomiku. Druhá z podkapitol sa venuje sino-európskym obchodným vzťahom a charakterizuje ich z pohľadu minulosti, súčasnosti a blízkej budúcnosti. Obsahuje nielen pohľad do histórie čínskeho obchodovania, ktoré siaha až do staroveku, ale poskytuje obraz aj o vývoji moderných obchodno-diplomatických vzťahov EÚ a ČLR, ktorých vznik sa datuje do 70. rokov 20. storočia. Významnou súčasťou druhej podkapitoly je aj analýza investičnej dohody CAI a dôvodov, prečo stále nedošlo k jej ratifikácii. V rámci tretej podkapitoly sa práca venuje najmä inštitúciám, ktoré poskytujú európskym spoločnostiam pomoc nielen pri vstupe, ale aj pri samotnom pôsobení na čínskom trhu. Menovite sa spomína najmä Európska obchodná komora v ČLR, ktorá vystupuje ako hlavný protagonista záujmov európskeho podnikateľského sektora v ČLR.

Druhá kapitola práce bola spracovaná v súlade s potrebou definovať hlavný cieľ a ostatné čiastkové ciele bakalárskej práce. Jej obsahom je taktiež prehľad výskumných metód, ktoré boli v práci použité.

Tretia kapitola obsahuje 4 podkapitoly a, na rozdiel od prvej kapitoly, vysvetľuje problematiku z praktickej stránky. V tejto časti sme sa zamerali na vlastný výskum charakteru sino-európskych obchodných vzťahov. Hneď v prvej podkapitole boli pre účely ich vysvetlenia využité výlučne relevantné zdroje od oficiálne uznávaných inštitúcií, medzi ktoré patrí napríklad Svetová banka (World Bank), Eurostat, International Trade Center (ITC), National Bureau of Statistics of China, EK, Statistisches Bundesamt, Transparency International, United Nations Statistics Division. Prostredníctvom týchto údajov bola vypracovaná dôsledná analýza, ktorá viedla k určeniu makroekonomickej charakteristiky oboch skúmaných regiónov. Za smerodajné sme považovali údaje, ktoré sa stotožňovali s akronymom EÚ-27, a teda EÚ po vystúpení Spojeného kráľovstva. Výsledky analýzy boli ilustrované na viacerých grafoch a tiež v tabuľkách. Druhá podkapitola práce je zameraná na identifikované bariéry, ktoré limitujú priaznivý vývoj vzájomných obchodných vzťahov. Keďže EÚ spomedzi všetkých svetových krajín oficiálne eviduje najväčšie množstvo obchodných bariér práve s ČLR, rozhodli sme sa pre bližšiu charakteristiku niekoľkých z nich, zahŕňajúc najvýznamnejšie sektory čínskej ekonomiky. V poradí tretia podkapitola sa venuje „transferu“ európskeho podnikania na čínsky trh. Zachytáva niekoľko dôležitých atribútov čínskej ekonomiky a informuje o najdôležitejších procesoch pri uvažovaní o ČLR,

ako o budúcej podnikateľskej príležitosti. Taktiež poskytuje prehľad o možných spôsoboch podnikania v ČĽR, a to formou založenia právnickej osoby alebo využitím služieb špecializovaných organizácií. V závere tretej kapitoly sa práca obsahovo sústreďuje na perspektívu jednotlivých sektorov čínskej ekonomiky. Spočiatku hodnotí bilaterálne investičné toky a hodnotu transakcií, ktoré sú s PZI spojené. Z hľadiska tokov prevažujú investície ČĽR v EÚ, avšak kumulatívna hodnota transakcií spojených s PZI je vyššia práve v prípade európskych investícií. Ďalej práca hodnotí každý sektor z pohľadu príležitostí a získané údaje konkretizuje vo forme informácií o európskych spoločnostiach, ktoré sa v ČĽR v minulosti úspešne etablovali a vedú v nej úspešné podnikanie. Záver štvrtej podkapitoly tvoria informácie, ktoré vznikli syntézou nám známych poznatkov o atraktivite podnikania v tomto regióne.

Posledná, štvrtá, kapitola bakalárskej práce obsahuje diskusiu. V rámci nej sú zhrnuté nielen najdôležitejšie zistenia, ktoré sme v priebehu tvorby práce dosiahli, ale aj faktory, ktoré ich ovplyvňovali. Diskusia zároveň utvára vhodný priestor pre definovanie vzťahu európskeho investičného sektora a čínskej ekonomiky z pohľadu súčasnosti alebo blízkej budúcnosti. Dôležitým obsahom diskusie sú možné návrhy a riešenia pre optimalizáciu vzájomných obchodných vzťahov EÚ-27 a ČĽR, ktoré by uľahčili prienik európskych subjektov na čínsky trh.

Za limitáciou pri písaní bakalárskej práce môžeme pokladať niektoré informácie sprostredkované čínskou vládou, ktoré mali výrazne optimistický charakter a nemuseli nutne odrážať realitu. Druhou komplikáciou, ktorá sa vyskytla, je vojenský konflikt na Ukrajine, ktorý ovplyvnil medzinárodné obchodné vzťahy a v čase predkladania bakalárskej práce stále nedospel do svojho konca.

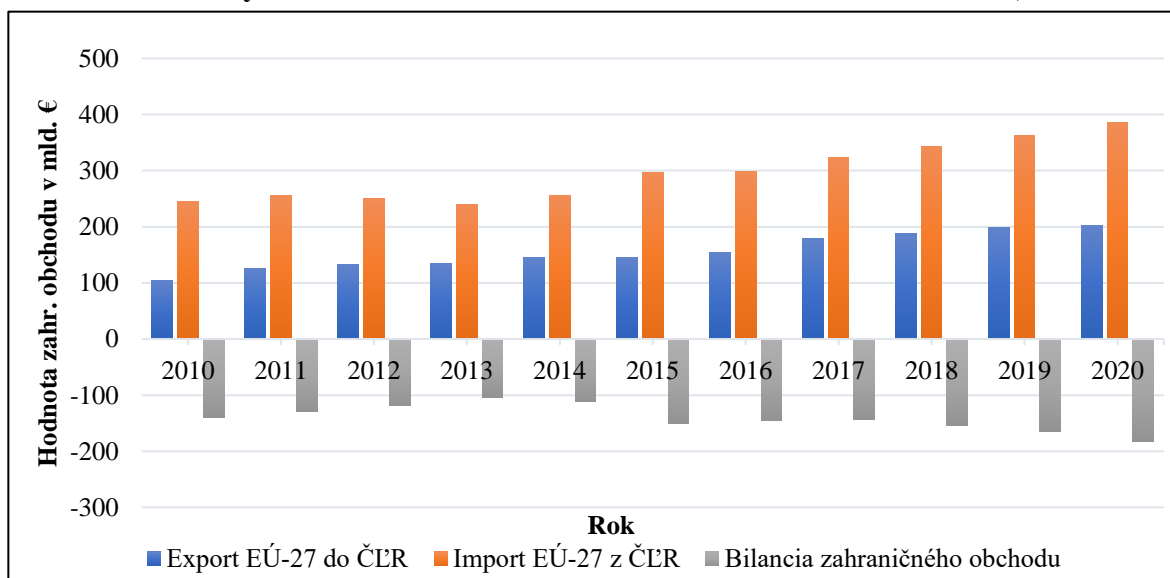
3 Výsledky práce

Vzájomné hospodárske vzťahy ČLR a EÚ sú postavené na rokmi udržiavaných diplomatických vzťahoch a už existujúcich či novovznikajúcich obchodných dohodách. Aj ČLR aj EÚ sú členmi viacerých uznávaných medzinárodných organizácií, ktoré slúžia ako medzičlánok ich vzájomnej spolupráce a predstavujú významnú pomoc pri zjednocovaní cieľov obchodných politík, ktoré uplatňujú. Medzi takéto organizácie patrí napríklad WTO, IMF, Svetová banka a mnohé ďalšie.

3.1 Vzájomné hospodárske vzťahy ČLR a EÚ

V kontexte medzinárodného obchodu pre seba ČLR a EÚ navzájom predstavujú významných ekonomických partnerov, bez ktorých by nedokázali samostatne dosahovať trvalo udržateľné priaznivé hospodárske výsledky. Práve vďaka dynamike vzájomných obchodných relácií sa trhy oboch ekonomických mocností stretávajú s veľkým záujmom investorov z oboch strán. Bilaterálne hospodárske vzťahy sú zachytené na **grafe 2**.

Graf 2 **Zahraničný obchod medzi EÚ-27 a ČLR medzi rokmi 2010 až 2020, v mld. €**

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostat (databázy: DS-018995 a ext_st_eu27_2019sitc).

Prostredníctvom grafu 2 môžeme pozorovať vývoj vzájomných obchodných relácií prebiehajúcich medzi EÚ-27 a ČLR v rokoch 2010 až 2020. Prostredníctvom dát, ktoré v rámci svojich databáz poskytuje Štatistický úrad Európskych spoločenstiev, inak nazývaný Eurostat, môžeme identifikovať hodnoty exportu a importu, na základe čoho dokážeme určiť

bilanciu zahraničného obchodu, ktorý medzi týmito entitami prebieha. Graf 2 hovorí najmä o tom, že EÚ v zahraničnom obchode s ČLR v poslednom desaťročí dosahuje výlučne negatívnu obchodnú bilanciu. Hoci má export EÚ-27 do ČLR od roku 2010 dlhodobu rastúcu tendenciu, jeho hodnota sa ani zďaleka nepribližuje hodnote importu z ČLR.

Na základe zobrazených údajov sa dá okrem iného konštatovať, že EÚ-27 v roku 2020 zaznamenala svoje exportné maximum, keď hodnota jej exportu do ČLR dosiahla 202,809 mld. €. Hoci bola táto hodnota za skúmané obdobie najvyššia, treba povedať, že oproti roku 2019 sa export EÚ-27 do ČLR zvýšil len o necelého 2,2 percentuálneho bodu, pod čo sa podpísala najmä pandémia spojená s novým koronavírusom. Rok predtým bol medziročný nárast exportu na úrovni 5,61 percentuálneho bodu. Na základe grafu môžeme taktiež identifikovať rekordnú hodnotu importu EÚ-27 z ČLR počas roku 2020, ktorý je taktiež následkom pretrvávajúcej krízy spojenej s koronavírusom a zvýšeným dopytom zo strany EÚ, a to najmä po zdravotníckom vybavení či zdravotníckych pomôckach masovo dovážaných z ČLR. Exaktná hodnota európskeho importu z ČLR za rok 2020 predstavuje 385,144 mld. €.

Ďalším údajom, ktorý dokážeme z grafu identifikovať, sú výsledky obchodnej bilancie zahraničného obchodu EÚ-27 s ČLR počas roku 2013. Export EÚ-27 do ČLR sa rovnal 134,734 mld. €, kým import z ČLR do EÚ-27 predstavoval 238,932 mld. €. Tieto hodnoty sa podpísali pod najvyváženejšiu obchodnú bilanciu za celé sledované obdobie – obchodný deficit na úrovni 104,198 mld. €. V roku 2020 bola hodnota deficitu EÚ-27 v obchode s ČLR na úrovni -182,335 mld. €, čo je takmer 30-percentný nárast oproti roku 2010. Tieto hodnoty iba podčiarkujú závislosť EÚ na ČLR, ktorá každým rokom narastá.

3.1.1 Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu

Pre lepšie pochopenie čoraz viac prítomnej širokospektrálnej závislosti EÚ-27 na ČLR je potrebné analyzovať teritoriálnu štruktúru zahraničného obchodu tohto integračného zoskupenia, ktoré združuje viacero dominantných štátov svetového hospodárstva.

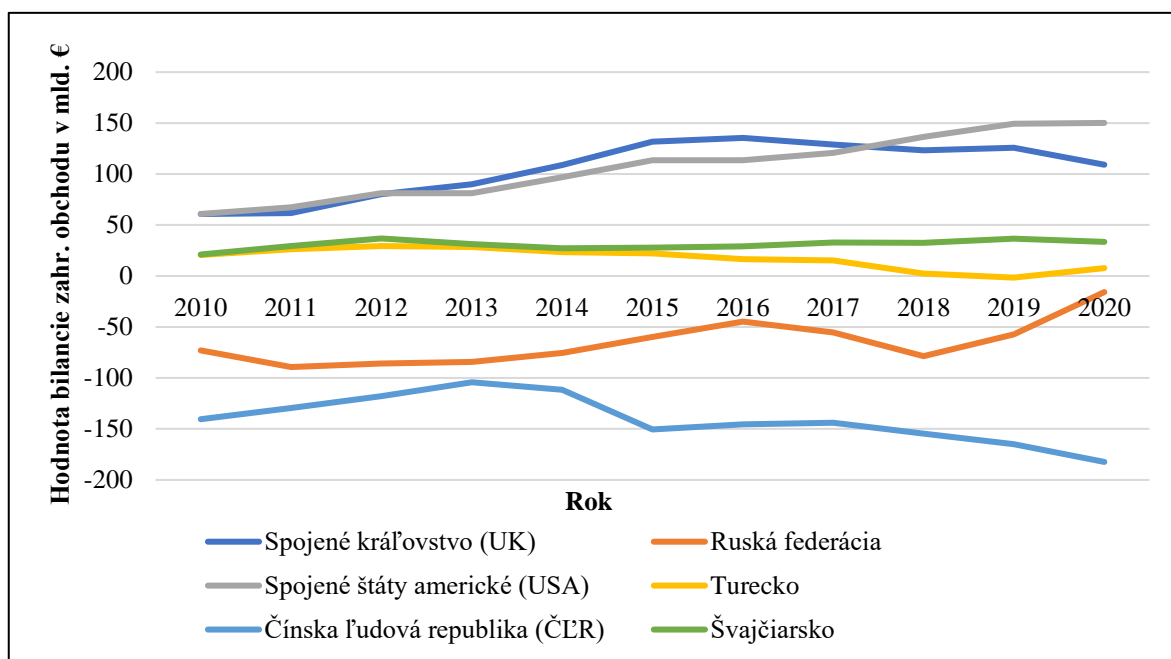
Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu predstavuje súčasť medzinárodného obchodu ovplyvňovaného procesmi prebiehajúcimi po celom svete, a preto sa spolu s ním neustále mení a vyvíja. Faktory pôsobiace na zmenu teritoriálnej štruktúry môžu byť rôzne. Mnohé z nich majú ekonomický pôvod, iné sú zase prejavom rôznych politických zmien.

V princípe sú však v prevažnej väčšine prejavom historickej teritoriálnej disproporcie medzi miestami výroby (produkcie) a spotreby (výrobnej alebo konečnej).⁴⁶

Vo všeobecnosti platí, že:

- štáty v medzinárodnom obchode hľadajú geograficky najmenej vzdialených obchodných partnerov, aby zaistili najnižšie náklady vynaložené na dopravu v súvislosti s obchodnou výmenou;
- krajiny vstupujú do obchodných vzťahov len vtedy, ak to ich vzájomné politické naladenie dovoľuje a súčasne neexistujú markantné rozdiely v politikách, ktoré uplatňujú;
- zahraničný obchod dvoch krajín je postavený na historických základoch, akými sú napríklad bývalé či fungujúce obchodné a politické dohody, strategické partnerstvá alebo vzájomné prepojenia medzi subjektmi svetového hospodárstva a ich kolóniami.

Graf 3 Vývoj obchodnej bilancie zahraničného obchodu EÚ-27 s najdôležitejšími obchodnými partnermi medzi rokmi 2010 – 2020, v mld. €

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostat (databázy: DS-018995 a ext_st_eu27_2019sitc).

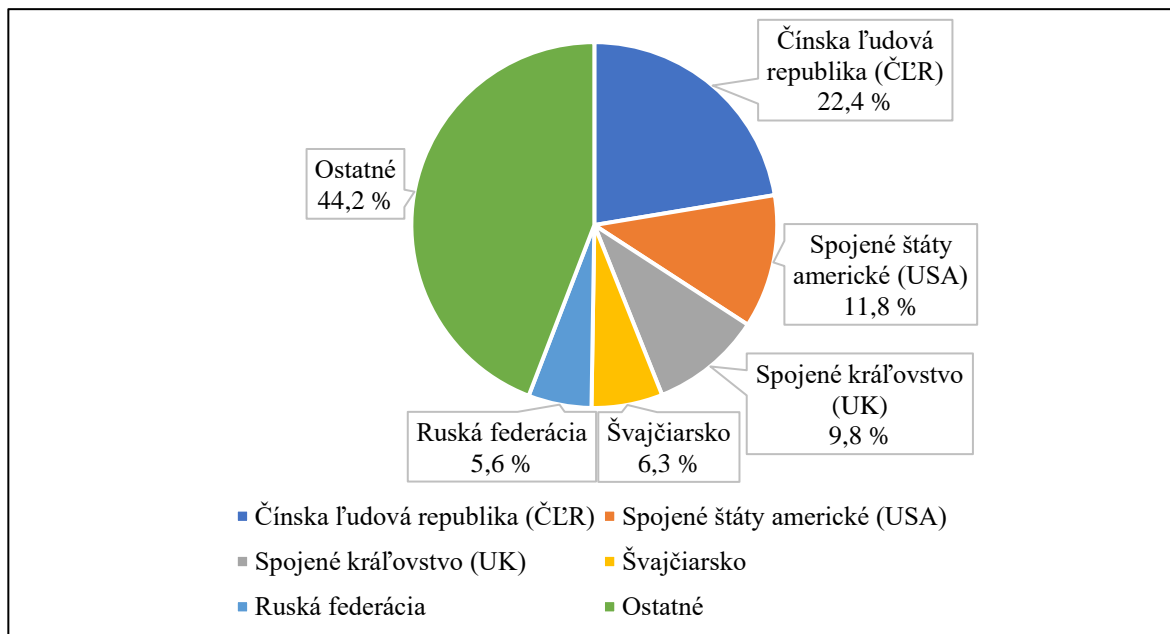
Na **grafe 3** je prostredníctvom kriviek vyjadrená obchodná bilancia EÚ-27 v zahraničnom obchode s jej najdôležitejšími obchodnými partnermi a jej vývoj medzi

⁴⁶ BALÁŽ, Peter a kol. Medzinárodné podnikanie: Medzinárodný obchod a jeho úloha vo svetovom hospodárstve. 5. vydanie. Bratislava : Sprint 2, 2019. 304 s. ISBN 978-80-89710-51-5

rokmi 2010 až 2020. Na základe dát, ktoré graf zachytáva, môžeme tvrdiť, že s prevažnou väčšinou svojich obchodných partnerov udržiava EÚ-27 v zobrazenom časovom horizonte kladnú obchodnú bilanciu. Voči roku 2010 vzrástol prebytok v zahraničnom obchode s USA o 89,309 mld. €, až na hodnotu, ktorá v roku 2020 presiahla 150 mld. €. To predstavuje pozoruhodné zväčšenie o viac než 240 % za 10 rokov. V prípade Spojeného kráľovstva sa obchodný prebytok v obchode s EÚ-27 zväčšil medzi rokmi 2010 až 2020 viac než 1,8 násobne, až na hodnotu presahujúcu 109 mld. €. Priaznivý vývoj zaznamenal aj zahraničný obchod EÚ-27 so Švajčiarskom, v dôsledku čoho obchodný prebytok za skúmané desaťročie vzrástol z hodnoty 21,136 mld. € na 33,388 mld. €. S Tureckom EÚ-27 dosahovala dlhodobý obchodný prebytok, čoho dôkazom je aj kladný vývoj krivky obchodnej bilancie. Výnimkou je azda iba rok 2019, kedy prvýkrát za sledované obdobie dosiahla EÚ-27 s Tureckom obchodný deficit na úrovni 1,551 mld. €. Okrem priaznivých hodnôt obchodnej bilancie môžeme na grafe identifikovať aj výrazne negatívne hodnoty, a to hneď s dvoma dôležitými obchodnými partnermi. Ruská federácia predstavuje pre celú Európu dôležitý zdroj surovín a energií. To sa odráža aj na hodnotách zahraničného obchodu, keďže import EÚ-27 je dlhodobý vyšší než export do Ruskej federácie. Avšak kým hodnota deficitu zahraničnej bilancie v roku 2010 bola na úrovni 73,086 mld. €, v roku 2020 sa vzájomný obchod javil podstatne vyváženejší, s deficitom na úrovni už „len“ 15,748 mld. €. **V prípade ČĽR ide o jasnú dominanciu čínskeho exportu do EÚ počas celého sledovaného obdobia,** výsledkom čoho je obchodný deficit, ktorého hodnota v roku 2020 dosahuje, stále veľmi neuspokojivých, 182,335 mld. €.

A čo viac, vývoju zahraničného obchodu EÚ-27 a ČĽR nepomohla ani kríza spojená s ochorením Covid-19. Tá medzoročne prehĺbila už existujúci obchodný deficit medzi týmito dvoma celkami o viac než 17 mld. €. Je to dôsledkom najmä toho, že ČĽR na vznik svetovej pandémie reagovala veľmi promptne a transformáciou výroby, najmä v sekundárnom sektore jej ekonomiky, dokázala zabezpečiť zvýšený prílev zdravotníckeho vybavenia do všetkých krajín sveta.

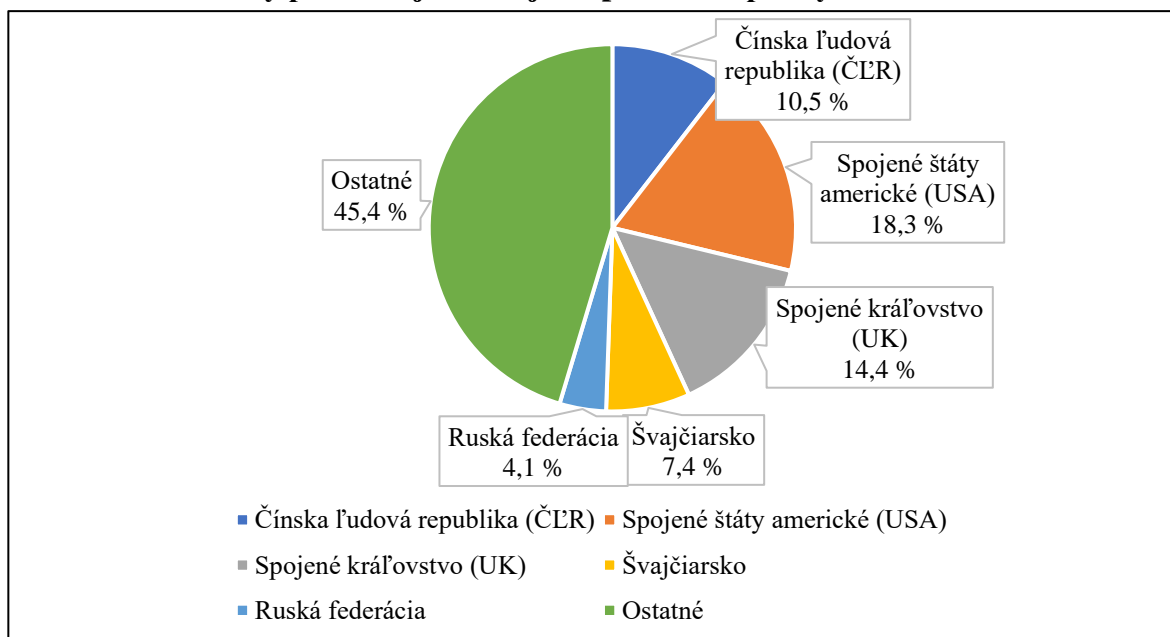
Graf 4 Percentuálny podiel najdôležitejších partnerov pre dovoz do EÚ-27 v roku 2020

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostat (databázy: DS-018995 a ext_st_eu27_2019sitc).

Graf 4 demonštruje percentuálne podiely obchodných partnerov na dovoze na trh EÚ-27 za rok 2020. Môžeme pozorovať, že 22,4 % všetkých dovezených tovarov sa doviezlo z ČĽR. Za ČĽR, ako druhý najdôležitejší exportér, nasleduje USA s 11,8 % podielom. Po USA nasleduje Spojené kráľovstvo, ktorého podiel predstavuje 10 %, a neskôr Švajčiarsko so 6,3 % podielom či Ruská federácia s podielom na úrovni 5,6 %. Takmer 45 % všetkých tovarov dovážaných do EÚ-27 pochádzalo z ostatných krajín svetového hospodárstva.

Graf 5 Percentuálny podiel najdôležitejších partnerov pre vývoz EÚ-27 v roku 2020

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostat (databázy: DS-018995 a ext_st_eu27_2019sitc).

Naopak, **graf 5** znázorňuje percentuálne podiely najdôležitejších obchodných partnerov importujúcich z EÚ-27 pre rok 2020. Viac než 18 % tovarov z Únie prúdilo do USA, čo predstavuje necelých 353 mld. €. Druhým najdominantnejším importérom európskeho tovaru bolo Spojené kráľovstvo s podielom takmer 14,5 %. Dôležitým faktorom, ktorý by v budúcnosti mohol ovplyvniť podiel Spojeného kráľovstva na exporte EÚ-27, je jeho vystúpenie z Únie, ktorého svedkom bol svet práve koncom roka 2020. Za Spojeným kráľovstvom nasleduje ČLR s podielom 10,5 % a neskôr Švajčiarsko s podielom 7,4 %. Rebríček uzatvára Ruská federácia s približne 4 % podielom. Zvyšných viac než 45 % tovarov EÚ-27 v roku 2020 vyviezla do ostatných svetových krajín.

Tabuľka 1 Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu EÚ-27 a ČLR na úrovni jednotlivých členských štátov EÚ-27 pre rok 2020, v mld. €

<i>Krajina EÚ-27</i>	<i>Export v mld. €</i>	<i>podiel exportu do ČLR na celkovom exporte čl. štátu v %</i>	<i>Import v mld. €</i>	<i>podiel importu z ČLR na celkovom importe čl. štátu v %</i>	<i>Bilancia zahraničného obchodu v mld. €</i>
<i>Belgicko</i>	8,541	6,5	18,162	13,5	-9,621
<i>Bulharsko</i>	0,919	9,7	1,520	13,0	-0,601
<i>Cyprus</i>	0,087	4,9	0,445	14,2	-0,358
<i>Česko</i>	2,260	6,6	16,817	41,5	-14,557
<i>Dánsko</i>	5,590	12,2	6,723	25,2	-1,133
<i>Estónsko</i>	0,245	5,1	0,747	19,9	-0,502
<i>Fínsko</i>	3,068	11,6	2,496	14,8	0,572
<i>Francúzsko</i>	17,493	8,8	35,993	20,8	-18,500
<i>Grécko</i>	0,855	6,5	3,743	17,9	-2,888
<i>Holandsko</i>	15,692	7,8	91,071	29,9	-75,379
<i>Chorvátsko</i>	0,086	1,8	1,079	20,0	-0,993
<i>Írsko</i>	9,861	10,6	3,836	7,2	6,025
<i>Litva</i>	0,316	2,5	1,179	13,8	-0,863
<i>Lotyšsko</i>	0,160	3,0	0,637	16,6	-0,477
<i>Luxembursko</i>	0,200	8,4	0,276	13,6	-0,076
<i>Maďarsko</i>	1,518	6,7	8,862	30,2	-7,344
<i>Malta</i>	0,041	3,5	0,363	18,5	-0,322
<i>Nemecko</i>	96,426	16,8	82,039	21,7	14,387
<i>Poľsko</i>	2,974	4,8	23,242	31,6	-20,268
<i>Portugalsko</i>	0,568	3,7	3,743	17,9	-3,175
<i>Rakúsko</i>	4,019	8,7	5,739	16,5	-1,720
<i>Rumunsko</i>	0,646	4,0	5,059	23,8	-4,413
<i>Slovensko</i>	2,040	12,8	2,770	19,1	-0,730
<i>Slovinsko</i>	0,452	3,5	2,150	14,1	-1,698
<i>Španielsko</i>	8,167	7,8	25,141	20,5	-16,974
<i>Švédsko</i>	7,458	11,5	8,095	19,2	-0,637
<i>Taliansko</i>	12,887	6,1	32,144	20,8	-19,257

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostat (databázy: DS-018995 a ext_st_eu27_2019site).

Tabuľka 1 slúži na identifikáciu najvýznamnejších partnerov ČĽR spomedzi jednotlivých krajín integračného zoskupenia EÚ-27 za rok 2020. Z analýzy údajov uvedených v tabuľke vieme určiť, že medzi najaktívnejšie exportujúce krajiny do ČĽR, bezpochyby, patrilo Nemecko (96,426 mld. €), Francúzsko (17,493 mld. €) či Holandsko (17,493 mld. €). Minimálne dve z týchto krajín ešte pred koncom roka 2020 aktívne usilovali o posilnenie vzájomných sino-európskych vzťahov, ktoré by sa dosiahlo podpisom a uzavretím v investičnej dohody CAI, ktorá by v budúcnosti zabezpečila prinajmenšom rast ich individuálneho exportu do ČĽR, ktorý by sa odrazil v hospodárskom raste nielen týchto krajín, ale v konečnom dôsledku aj celého integračného zoskupenia EÚ-27. Iba za rok 2020, kým ešte dohoda CAI nebola v platnosti, tvoril súhrnný export týchto 3 krajín do ČĽR takmer 64 % celkového exportu EÚ-27 do tohto regiónu. Z pohľadu najviac importujúcich krajín rebríčku dominuje, už spomínané, Holandsko (91,071 mld. €), za ktorým nasleduje Nemecko (82,039 mld. €), Francúzsko (35,993 mld. €) či Taliansko (32,144 mld. €). Súhrnný import týchto krajín tvoril viac než 62,5 % celkového importu všetkých krajín z ČĽR.

Zaujímavé sú taktiež dáta, ktoré odhaľujú percentuálnu príslušnosť exportu či importu jednotlivých krajín do a z ČĽR na ich celkovom exporte či importe. Rekordnými hodnotami v oblasti podielu exportu do ČĽR disponujú krajiny ako Nemecko (16,8 %), Slovensko (12,8 %) alebo napríklad Dánsko (12,2 %). Z hľadiska podielu importu z ČĽR dominuje rebríčku Česko (41,5 %), ktoré nasleduje Poľsko (31,6 %) spolu s Maďarskom (30,2 %).

Z **tabuľky 1** tiež vieme vyčítať, že z hľadiska obchodnej bilancie zahraničného obchodu EÚ-27 s ČĽR v roku 2020 existovali len 3 európske krajiny, ktoré s ČĽR dosiahli obchodný prebytok. Medzi ne, samozrejme, patrí Nemecko (14,387 mld. €), ktoré nasledujú Írsko (6,025 mld. €) a Fínsko (0,572 mld. €). Kladná obchodná bilancia zahraničného obchodu Nemecka s ČĽR nie je iba ojedinelým javom. Nemecko už od roku 2011 sústavne v obchode s ČĽR dosahuje obchodný prebytok, ktorý zabezpečuje hlavne vysoký export tovarov do čínskeho regiónu. Údaje obchodnej bilancie „na papieri“ vyzerajú veľmi priaznivo, avšak skutočnosť sa môže líšiť, keďže Eurostat vo svojich dátach nezohľadňuje vplyv „Rotterdamsko-antverpského efektu,“ ktorý tovar dovážaný do EÚ z tretích krajín

započítava ako dovoz tých krajín, ktoré ho prepúšťajú do voľného obehu napriek tomu, že sa jedná o dovoz zo strany Nemecka.⁴⁷

3.1.2 Komoditná štruktúra zahraničného obchodu

Rovnako ako teritoriálna štruktúra, aj komoditná štruktúra zahraničného obchodu jednotlivých krajín vplyvom procesov a udalostí v svetovom hospodárstve neustále mení svoj charakter. Krajiny v záujme čo najväčšej adaptácie na aktuálne podmienky prispôbujú svoje možnosti a potreby, aby dokázali v čo najväčšej možnej miere udržať svoju konkurencieschopnosť na poli globálnej obchodnej výmeny a zároveň si zachovali vplyv, ktorým dovtedy disponovali.

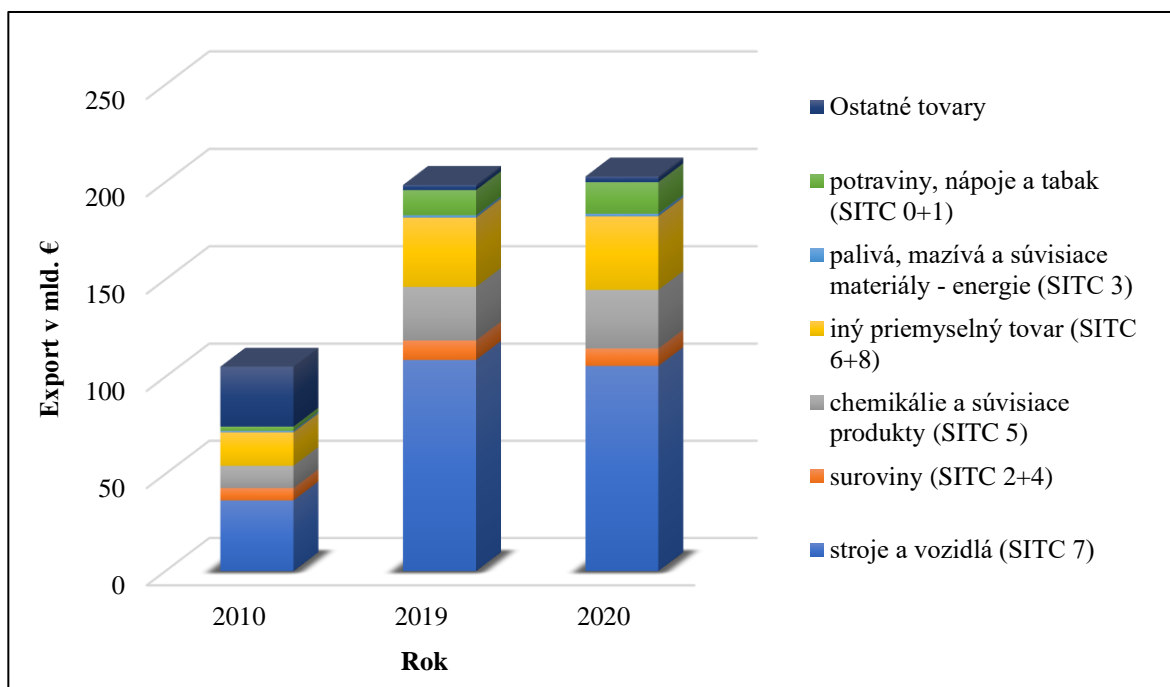
Komoditná štruktúra obchodu hospodárskych subjektov, ktoré táto práca skúma, z historického hľadiska takisto prešla radou zmien, ktoré v priebehu času kreovali jej dnešnú podobu. Kým EÚ, zložená z množstva krajín starého kontinentu, odjakživa disponovala rozmanitým exportným portfóliom, ČĽR v priebehu času prešla výrazným vývojom, vplyvom ktorého sa tovarová štruktúra jej zahraničného obchodu diametrálne zmenila. V poslednom storočí svet mohol byť v prípade ČĽR svedkom prechodu od exportu tovarov, ktoré si vyžadovali v priebehu času len minimálnu trhovú adaptáciu – teda najmä poľnohospodárske produkty a surové materiály,⁴⁸ na tovary širšieho spektra, medzi ktoré sa zaraďujú nielen tradičné komodity ako textil, odevy, výrobky z plastu či nábytok, ale v poslednom desaťročí, predovšetkým, aj tovary s výrazne vyššou pridanou hodnotou, akými sú napríklad nové a vyspelé technológie.⁴⁹ Práve z dôvodu týchto markantných zmien by mala byť zo strany všetkých štátov svetového hospodárstva komoditnej štruktúre zahraničného obchodu neustále venovaná náležitá pozornosť, pretože jej zmena, výrazne ovplyvňuje celý svet.

⁴⁷ Sdělení komise Evropskému parlamentu [online]. 2009. [cit. 2022-01-14]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0075:FIN:CS:PDF>

⁴⁸ DRAKOVÁ, Silvia. Vývoj zahraničného obchodu Číny v kontexte jej postavenia vo svetovom obchode [online]. In: Journal Of International Relations. Bratislava : Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava, 2013, roč. 11, č. 4 s. 97-115 [cit. 2022-01-15]. ISSN 1339-2751. Dostupné na: https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne_vztahy/archiv/2013/MV_2013_4_097-115_Drakova_P.pdf

⁴⁹ Ekonomická informácia o teritóriu - Čínska ľudová republika [online]. 2014. 24 s. [cit. 2022-01-15]. Dostupné na: https://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2015/03/%C4%8C%C3%ADna-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf

Graf 6 Porovnanie komoditnej štruktúry exportu EÚ-27 do ČĽR z hľadiska komoditných skupín podľa SITC medzi rokmi 2010 a 2019, 2020; v mld. €

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dát z Eurostat (databázy podskupiny t_ext_go_lti_ext1).

Graf 6 prezentuje komoditnú štruktúru exportu EÚ-27 do ČĽR medzi rokmi 2010 až 2020. Veľkosť jednotlivých farebne vyznačených častí kvádrov zobrazených na grafe 6 sa priamoúmerne odvíja od hodnoty exportu každej z komoditných skupín vyjadrenej v mld. €.

Prostredníctvom grafu je možné pozorovať nárast exportu v prípade takmer všetkých komoditných skupín. Najvýraznejšie zväčšenie sledujeme v prípade skupiny „stroje a vozidlá (SITC 7),“ ktorá z pôvodných 36,380 mld. € v roku 2010 narástla na 105,513 mld. € v roku 2020. Naopak najmenší nárast je možné pozorovať v prípade skupiny „palivá mazivá a súvisiace materiály – energie (SITC 3),“ ktorá zaznamenala zmenu v hodnote približne len 0,5 mld. € oproti roku 2010. Za sledované obdobie najviac poklesla skupina „ostatné tovary,“ z pôvodných 30,848 mld. € v roku 2010 na 2,899 mld. € v roku 2020. Porovnaním medzi rokmi 2019 a 2020 sme zistili, že nedošlo k žiadnej výraznej akcelerácii exportu konkrétnej komoditnej skupiny. K nárastu objemu exportu došlo u 6 zo 7 skupín, pričom výnimkou bola iba skupina „suroviny (SITC 2+4),“ ktorej export medziročne poklesol o 1,01 mld. €.

Tabuľka 2 10 najvýznamnejších komoditných skupín v exporte EÚ-27 do ČLR v rokoch 2019 a 2020, v mld. €

HS2	Export v mld. €	Rok		Štruktúra	Zmena	Index
		2019	2020	%	v mld. €	2020/19
	Celkový export EÚ-27 do ČLR	194,912	198,987	100,0	4,075	1,02
84	Jadrové reaktory, kotly, stroje a mechanické zariadenia; ich časti	37,471	37,754	19,0	0,283	1,01
87	Vozidlá iné ako železničné alebo električkové koľajové vozidlá a ich časti, súčasti a príslušenstvo	29,713	30,311	15,2	0,598	1,02
85	Elektrické stroje, zariadenia a ich časti; prístroje na záznam a reprodukciu zvuku, prístroje na záznam a reprodukciu televízneho obrazu a zvuku a ich časti, súčasti a príslušenstvo týchto výrobkov	27,618	29,712	14,9	2,094	1,08
90	Nástroje a optické, fotografické, kinematografické, meracie, kontrolné, presné, lekárske alebo chirurgické prístroje; ich časti a príslušenstvo	13,771	14,094	7,1	0,323	1,02
30	Farmaceutické výrobky	11,047	12,307	6,2	1,260	1,11
2	Mäso a jedlé mäsové droby	4,871	7,398	3,7	2,527	1,52
39	Plasty a výrobky z nich vyrobené	5,508	5,875	3,0	0,367	1,07
88	Lietadlá, kozmické lode a ich časti	10,575	5,384	2,7	-5,191	0,51
29	Organické chemikálie	3,814	3,625	1,8	-0,189	0,95
74	Meď a predmety z nej vyrobené	2,9	3,307	1,7	0,407	1,14

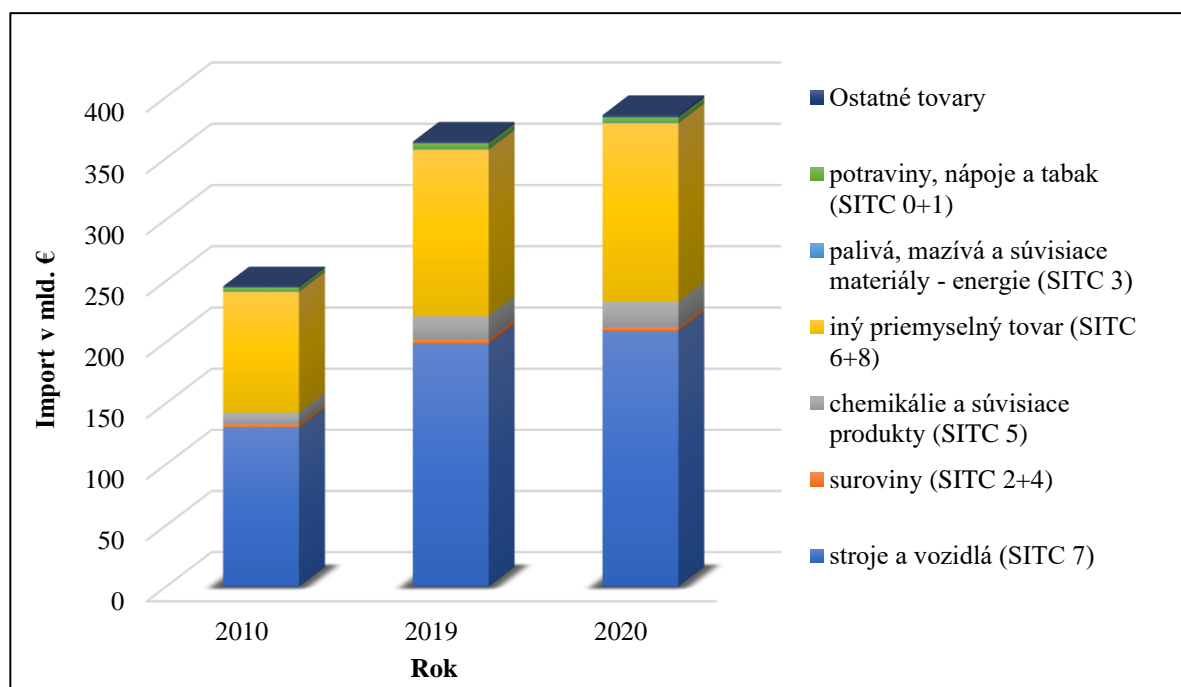
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z ITC Trade Map (2022).

Tabuľka 2 dokumentuje 10 najzastúpenejších komoditných skupín exportovaných z EÚ-27 do ČLR. Každá skupina má pridelený špeciálny kód na základe harmonizovaného systému colného sadzovníka (HS), ktorý je využívaný colnými orgánmi z celého sveta na identifikáciu produktov najmä pri vymeriavaní ciel a daní alebo pri zhromažďovaní štatistík.

Prostredníctvom tabuľky 2 teda dokážeme určiť, že najvýznamnejšou komoditnou skupinou exportovanou do ČLR je skupina s kódom HS84 - jadrové reaktory, kotly, stroje a mechanické zariadenia alebo ich časti. Táto skupina v roku 2020 predstavovala až 19 % celkového exportu do ČLR, čomu zodpovedá aj hodnota objemu exportovaného tovaru na úrovni 37,754 mld. €. Druhou najvýznamnejšou skupinou je skupina s označením HS87,

ktorá zoskupuje vozidlá iné ako železničné alebo električkové, koľajové vozidlá a ich časti, súčasti a príslušenstvo. Táto skupina o hodnote 29,712 mld. € predstavuje 15,2 % z celkového exportu. Tretia skupina s označením HS85 medziročne narástla o takmer 8 percentuálnych bodov, čím dosiahla skoro 15 % podiel na celkovom exporte. Tomu zodpovedá aj hodnota objemu exportovaných tovarov, ktoré zoskupuje, ktorá sa vyšplhala až na 27,712 mld. €.

Graf 7 Porovnanie komoditnej štruktúry importu EÚ-27 z ČĽR z hľadiska komoditných skupín podľa SITC medzi rokmi 2010 a 2019, 2020 v mld. €

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dát z Eurostat (databázy podskupiny t_ext_go_lti_ext1).

Graf 7, rovnakým spôsobom ako graf 6, porovnáva komoditnú štruktúru importu EÚ-27 z ČĽR z hľadiska jednotlivých komoditných skupín. Môžeme pozorovať, že v priebehu rokov 2010 až 2020 import všetkých komoditných skupín narástol. V najväčších rozmeroch narástla skupina „stroje a vozidlá (SITC 7),“ keďže objem importovaného tovaru signifikantne stúpol z hodnoty 130,003 mld. € na hodnotu 208,911 mld. €. Podiel skupiny na celkovom importe však oproti roku 2010 vzrástol približne len o 1,3 percentuálneho bodu na hodnotu 54,24 % celkového exportu, čo z nej ale aj tak robí najdominantnejšiu skupinu importovaného tovaru. Najnižší nárast hodnoty importu v porovnaní s rokom 2010 bol, analogicky s hodnotou exportu, prítomný u skupiny „palivá mazivá a súvisiace materiály – energie (SITC 3),“ ktorá z pôvodnej hodnoty 0,262 mld. € narástla za sledované obdobie na 0,388 mld. €. Z hľadiska podielu na celkovom importe najvýznamnejšie stúpila skupina

„chemikálie a súvisiace produkty (SITC 5),“ ktorej podiel sa z pôvodných 4 % zvýšil o takmer 1,5 percentuálneho bodu. Medzi rokmi 2019 a 2020 môžeme pozorovať dve najviac importované komoditné skupiny, pričom objem každej z nich vzrástol o viac ako 10 mld. € medziročne. Ide o skupiny „stroje a vozidlá (SITC 7)“ a „iný priemyselný tovar (SITC 6+8).“

Tabuľka 3 10 najvýznamnejších komoditných skupín v importe EÚ-27 z ČLR v rokoch 2019 a 2020, v mld. €

HS2	Import v mld. €	Rok		Štruktúra %	Zmena v mld. €	Index 2020/19 %
		2019	2020			
	Celkový import EÚ-27 z ČLR	402,694	427,982	100,0	25,288	1,06
85	Elektrické stroje, zariadenia a ich časti; prístroje na záznam a reprodukciu zvuku, prístroje na záznam a reprodukciu televízneho obrazu a zvuku a ich časti, súčasti a príslušenstvo týchto výrobkov	117,580	123,688	28,9	6,108	1,05
84	Jadrové reaktory, kotly, stroje a mechanické zariadenia; ich časti	81,950	87,638	20,5	5,688	1,07
63	Ostatné celkom dohotovené textilné výrobky; súpravy; obnosené odevy a opotrebované textilné výrobky; handry	4,560	23,610	5,5	19,050	5,18
94	Nábytok; posteľná bielizeň, matrace, podložky na matrace, vankúše a podobné vypchaté potreby; svietidlá a ich príslušenstvo, inde nešpecifikované ani nezahrnuté; svetelné značky a znaky, svetelné menovky a podobné výrobky; montované stavby	16,692	16,796	3,9	0,104	1,01
62	Odevy a odevné doplnky, nie pletené alebo háčkované	16,756	16,105	3,8	-0,651	0,96
90	Nástroje a optické, fotografické, kinematografické, meracie, kontrolné, presné, lekárske alebo chirurgické prístroje; ich časti a príslušenstvo	12,105	14,211	3,3	2,106	1,17
95	Hračky, hry a športové potreby; ich časti a príslušenstvo	14,223	13,619	3,2	-0,604	0,96
61	Odevy a odevné doplnky, pletené alebo háčkované	14,889	12,726	3,0	-2,163	0,85
39	Plasty a výrobky z nich vyrobené	10,789	11,583	2,7	0,794	1,07
29	Organické chemikálie	10,520	10,920	2,6	0,400	1,04

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z ITC Trade Map (2022).

Vzhľadom na údaje prezentované v **tabuľke 3** dokážeme určiť 10 najvýznamnejších komoditných skupín z hľadiska importu EÚ-27 z ČLR za rok 2020. Na vrchu rebríčka sa umiestnila skupina HS85, ktorá reprezentuje elektrické stroje, zariadenia a ich časti. Celková hodnota importovaných tovarov, ktoré táto skupina zoskupuje, bola za rok 2020

123,688 mld. €, čo zároveň predstavuje takmer 29 % podiel na celkovom importe. Druhou najviac importovanou komoditnou skupinou s podielom 20,5 % bola skupina s označením HS84 - jadrové reaktory, kotly, stroje a mechanické zariadenia alebo ich časti s hodnotou na úrovni 87,638 mld. €. Komoditná skupina HS63, zoskupujúca textilný tovar dohotovený v rôznych štádiách, sa umiestnila na treťom mieste s hodnotou 23,610 mld. €. Zaujímavým sa však môže javiť fakt, že práve u tejto skupiny môžeme pozorovať najvyššiu dynamiku z hľadiska medziročného rastu jej objemu v mld. €. Ako možný následok rýchlo sa transformujúceho výrobného sektora čínskej ekonomiky v reakcii na vypuknutú krízu spojenú s pandemiou koronavírusu prúdilo práve počas roku 2020 do EÚ-27 veľké množstvo zdravotníckeho materiálu, medzi ktorý bezpochyby môžeme zaradiť aj tovary spadajúce do komoditnej skupiny HS63. V dôsledku toho medziročne vzrástol objem importovaných tovarov z tejto skupiny o 19,050 mld. €.

Tabuľka 4 10 najvýznamnejších komoditných skupín v exporte Nemecka do ČR v rokoch 2019 a 2020, v mld. €

HS2	Export v mld. €	Rok		Štruktúra	Zmena	Index 2020/19
		2019	2020			
	Celkový export Nemecka do ČR	95,981	96,167	100,0	0,186	1,00
87	Vozidlá iné ako železničné alebo električkové koľajové vozidlá a ich časti, súčasti a príslušenstvo	24,185	24,474	25,4	0,289	1,01
84	Jadrové reaktory, kotly, stroje a mechanické zariadenia; ich časti	20,212	19,615	1,0	-0,597	0,97
85	Elektrické stroje, zariadenia a ich časti; prístroje na záznam a reprodukciu zvuku, prístroje na záznam a reprodukciu televízneho obrazu a zvuku a ich časti, súčasti a príslušenstvo týchto výrobkov	15,395	16,489	0,8	1,094	1,07
90	Nástroje a optické, fotografické, kinematografické, meracie, kontrolné, presné, lekárske alebo chirurgické prístroje; ich časti a príslušenstvo	8,204	8,613	0,4	0,409	1,05
30	Farmaceutické výrobky	3,729	3,842			
88	Lietadlá, kozmické lode a ich časti	4,408	3,382	0,2	-1,026	0,77
39	Plasty a výrobky z nich vyrobené	2,321	2,501	0,1	0,180	1,08
73	Výrobky zo železa alebo ocele	1,511	1,579	0,1	0,068	1,05
29	Organické chemikálie	1,311	1,139	0,1	-0,172	0,87
99	Inde nešpecifikované komodity	1,550	1,121	0,1	-0,429	0,72
2	Mäso a jedlé mäsové droby	1,192	1,066	0,1	-0,126	0,89

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z ITC Trade Map (2022).

Z tabuľky 4 vyplýva, ktoré sú najvýznamnejšie komoditné skupiny z pohľadu nemeckého exportu do ČĽR. Nemecko je celosvetovo známym producentom automobilov, čomu zodpovedá objem komoditnej skupiny HS87 - Vozidlá iné ako železničné alebo električkové, koľajové vozidlá a ich časti, súčasti a príslušenstvo; ktorá dominuje tabuľke 4 s hodnotou exportu za rok 2020 na úrovni 96,167 mld. €. O tejto skupine by sa dalo povedať že predstavuje jeden z nosných pilierov nemeckého exportu a medzoročne stabilne rastie, aj keď iba menej výrazne. To dokladuje aj index zmeny, ktorý iba minimálne prevyšuje hodnotu 1,00. Druhou významnou skupinou je skupina HS84 - jadrové reaktory, kotly, stroje a mechanické zariadenia alebo ich časti, ktorá však zaznamenala medzoročný pokles o 0,597 mld. € na hodnotu 19,615 mld. €. V rámci analýzy tabuľky je zaujímavou skupinou aj štvrtá najexportovanejšia komoditná skupina HS30 – farmaceutické výrobky, najmä z dôvodu dlhodobu pretrvávajúcej vyspelosti nemeckého farmaceutického priemyslu, ktorého produkt je atraktívnou komoditou po celom svete. Nemecko vyviezlo do ČĽR za rok 2020 viac než 3,8 mld. € tovarov, ktoré pod túto skupinu spadajú.

3.2 Bariéry brániace fungovaniu a rozvoju konkurencieschopnosti európskych firiem v ČĽR

Vývoj obchodných relácií prebiehajúcich medzi ČĽR a ekonomickými subjektmi s pôvodom v EÚ častokrát komplikuje existencia viacerých obchodných bariér. Každá z týchto bariér predstavuje obmedzenie v inom sektore ekonomiky, dôsledkom čoho je tok kapitálu značne regulovaný, v krajných prípadoch dokonca úplne obmedzený. Žiaľ, v prípade európskeho vývozu mimo vnútorný trh EÚ pozorujeme najvyšší počet bariér práve s ČĽR, a to v počte 39 opatrení evidovaných Generálnym riaditeľstvom pre obchod (útvar EK).⁵⁰ Kapitola 3.2 je zameraná predovšetkým na objasnenie dôvodov existencie a následkov výskytu najdôležitejších spomedzi všetkých regulačných opatrení upravujúcich obchod, ktorý medzi EÚ a ČĽR v súčasnosti (2022) prebieha.

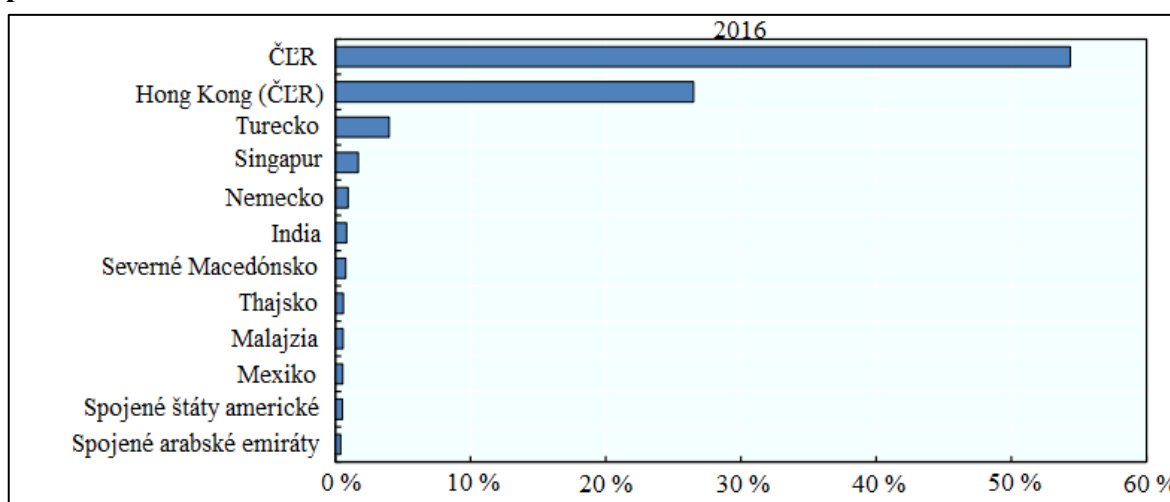
3.2.1 Bariéry v oblasti práv duševného vlastníctva a ich presadzovania

Medzi najdôležitejšie bariéry postihujúce sino-európske obchodné vzťahy sa od januára 2009 zaraďuje aj bariéra identifikovateľná pod číslom 11030, ktorá predstavuje

⁵⁰ Trade barriers [online]. 2022. [cit. 2022-01-29]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers>

prekážku v oblasti práv duševného vlastníctva a ich dodržiavania. Príčinou existencie tejto bariéry sú dlhodobo znepokojivé údaje týkajúce sa chýbajúcej alebo nedostatočnej ochrany práv duševného vlastníctva alebo ich presadzovania, čo vytvára priestor pre ich porušovanie.⁵¹ Nerešpektovanie týchto práv je možné pozorovať napríklad pri dovoze z ČLR do EÚ. Podľa Generálneho riaditeľstva pre dane a colnú úniu v EÚ (GR TAXUD) viac než 80 % falšovaného tovaru, ktorý sa každoročne zadrží na hranici EÚ, je čínskeho pôvodu.⁵² Tento fakt je zachytený aj na **grafe 8**, ktorý jasne demonštruje dominanciu čínskej ekonomiky v produkcii falzifikátov už počas roku 2016.

Graf 8 Množstvo zadržaného falšovaného tovaru na hraniciach EÚ podľa krajiny pôvodu v roku 2016

Zdroj: Úprava vizualizácie dostupnej v správe Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo (2019).

Vďaka prílevu falšovaného tovaru množstvo legitímnych producentov prichádza o tržby z predaja a keďže podstatná časť týchto produktov je určená na každodenné použitie, existujú aj obavy vzhľadom na kvalitu tohto tovaru, ktorý by mohol predstavovať potenciálne nebezpečenstvo pre zdravie a bezpečnosť európskych spotrebiteľov. Príkladom falšovaného tovaru, ktorý pochádzal z ČLR a predstavoval zdravotnú hrozbu, sú napríklad falšované liečivá, ktoré dôveryhodných farmaceutických producentov medzi rokmi 2012 až 2016 pripravili o zhruba 3,6 % tržieb, čo zodpovedalo približne 9,6 mld. € ročne za uvedené

⁵¹ Acces2Markets - Intellectual Property Rights (IPRs) and Enforcement [online]. 2022. [cit. 2022-01-29]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11030&sps=false

⁵² Commission Staff Working Document: Report on the protection and enforcement of intellectual property rights in third countries [online]. Brussels : European Commission, 27.04.2021. 57 s. [cit. 2022-02-30]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

obdobie. Okrem finančných škôd je znepokojivým aj fakt, že falšované liečivá významne ohrozili aj zdravie európskeho obyvateľstva.⁵³

V dôsledku uvedených skutočností je ČĽR dlhodobo vnímaná najmä ako „svetová továreň,“ ktorá chrlí nekvalitný tovar, napodobňuje produkty a obchodné modely zo zahraničia, vo forme napodobenín neschopných inovácie bez rešpektovania práv duševného vlastníctva.⁵⁴

Napriek snahám ČĽR o priorizovanie ochrany práv duševného vlastníctva vo forme reformácie inštitúcií zodpovedných za ochranu duševného vlastníctva, akýkoľvek pokrok naďalej brzdí pretrvávajúca náročnosť administratívnych procesov a prístup k čínskemu administratívne a súdne systému. Európski investori si môžu v ČĽR zaregistrovať duševné vlastníctvo vo forme ochranných známk, patentov, dizajnov či autorských práv.⁵⁵ Na problémy môžu naraziť napríklad v súvislosti so získavaním ochrannej známky, keďže legalizácia európskych dokumentov vyžaduje neprimerané množstvo času a vysokú mieru kooperácie medzi čínskou štátnou správou a európskymi subjektmi. Okrem toho, európske firmy, najmä malé a stredné podniky, z ktorých mnohé operujú v inovatívnych odvetviach priemyslu, sa dlhodobo sťažujú, že presadzovanie ich práv duševného vlastníctva v ČĽR je ťažké aj z dôvodu **miestneho súdneho protekcionizmu**, problémov pri získavaní dôkazov o ich porušení, vnímanej zaujatosti voči zahraničným firmám, uznávaní nedostatočne vysokých náhrad za vzniknuté škody či sankcií, ktoré sú príliš nízke na to, aby zabránili ich porušovaniu.⁵⁶

Dominantným problémom ostáva aktívna politika ČĽR, ktorej cieľom je prinútiť mnohé európske spoločnosti, aby preniesli svoje práva v oblasti duševného vlastníctva do ČĽR výmenou za prístup na čínsky trh, prístup k investíciám či súhlas štátnych regulačných orgánov. Z reportov EK vyplýva, že práve táto skutočnosť spôsobuje najväčšie obavy

⁵³ Commission Staff Working Document: Report on the protection and enforcement of intellectual property rights in third countries [online]. Brussels : European Commission, 27.04.2021. 57 s. [cit. 2022-02-30]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

⁵⁴ WEIGHTMAN, William. China's Progress on Intellectual Property Rights (Yes, Really) [online]. 10.01.2018. [cit. 2022-02-01]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2018/01/chinas-progress-on-intellectual-property-rights-yes-really/>

⁵⁵ Intellectual property laws in China [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: <https://asialinkbusiness.com.au/china/business-practicalities-in-china/intellectual-property-laws-in-china?doNothing=1>

⁵⁶ **Miestny súdny protekcionizmus** – jav založený na existencii súvislosti medzi pôsobnosťou žalobcu a výsledkom prvostupňového rozhodnutia o spore vo veci dodržiavania práv duševného vlastníctva. Podľa štúdií, ak sa pôsobnosť žalobcu zhoduje s miestom súdu, má táto súvislosť významný a pozitívny vplyv na to, či bude rozhodnutie v danej veci priaznivé pre žalujúcu stranu. – ako vysvetľuje: LONG, X. Cherly a WANG, Jun. Dostupné na: doi:10.1016/j.irl.2014.12.003

európskym podnikateľským subjektom, ktoré nad trhom ČĽR uvažujú. Cieľom ČĽR je totiž čerpať z európskeho „*know-how*“ vo forme inovácií a získať prístup k dôležitým technológiám, ktoré sú uplatniteľné najmä v čínskom priemyselnom sektore. Tieto praktiky však vystavujú európske spoločnosti, a to najmä tie, ktoré pôsobia v „*high-tech*“ sektoroch, riziku zo straty konkurencieschopnosti, čoho prejavom je aj skepticizmus voči akýmkoľvek investíciám európskych subjektov v tomto regióne.⁵⁷ Zámery ČĽR v súvislosti s nátlakom na zahraničné spoločnosti sú zdokumentované aj v mnohých čínskych plánovacích dokumentoch, ako napríklad „*Made in China 2025*.“⁵⁸

Práva duševného vlastníctva predstavujú nehmotné aktíva, ktoré výrazne ovplyvňujú konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov usilujúcich o prienik na čínsky trh. V súvislosti s ich presadzovaním je nápomocná napríklad linka pomoci pre SME zriadená Európskou komisiou, ktorá poskytuje európskym subjektom poradenstvo, publikácie, či školenia na to určené.⁵⁹ Navyše, medzi rokmi 2017 až 2020 sa Európska komisia a Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO) dohodli, že vynaložia 7 miliónov EUR v ČĽR a v juhovýchodnej Ázii v rámci podpory programov technickej pomoci pri presadzovaní práv duševného vlastníctva.⁶⁰ Hoci ČĽR dlho ochrane týchto práv veľkú pozornosť nevenovala, reformy z blízkej minulosti nasvedčujú tomu, že ČĽR berie ochranu duševného vlastníctva vážne a do budúcnosti môže európsky investičný sektor počítať s atraktívnejším podnikateľským prostredím v tomto regióne.⁶¹

3.2.2 Bariéry v oblasti priemyselnej výroby

Okrem prekážok súvisiacich s ochranou a dodržiavaním práv duševného vlastníctva narúšajú priaznivý priebeh vzájomných hospodárskych relácií medzi EÚ a ČĽR aj mnohé iné bariéry, ktoré sa poväčšine spájajú s konkrétnymi komoditnými skupinami označenými

⁵⁷ ZUBAŞCU, Florin. Poor IP protection in China causes ‘irreparable harm’ to EU companies [online]. 14.01.2020. [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: <https://sciencebusiness.net/news/poor-ip-protection-china-causes-irreparable-harm-eu-companies>

⁵⁸ Acces2Markets - Intellectual Property Rights (IPRs) and Enforcement [online]. 2022. [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11030&sps=false

⁵⁹ Intellectual property laws in China [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: <https://asialinkbusiness.com.au/china/business-practicalities-in-china/intellectual-property-laws-in-china?doNothing=1>

⁶⁰ ZUBAŞCU, Florin. Poor IP protection in China causes ‘irreparable harm’ to EU companies [online]. 2020. [cit. 2022-02-08]. Dostupné na: <https://sciencebusiness.net/news/poor-ip-protection-china-causes-irreparable-harm-eu-companies>

⁶¹ KAIYUAN T., Justice. China’s commitment to strengthening IP judicial protection and creating a bright future for IP rights [online]. 2019. [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2019/03/article_0004.html

špecifickými kódmi podľa HS. Najväčší počet existujúcich bariér v obchode s ČĽR identifikuje EÚ v oblasti poľnohospodárstva, obchodu s potravinami a priemyselnej výroby.

V súvislosti s obchodnými bariérami v priemyselnom sektore je často diskutovanou témou najmä reštriktívna politika čínskej vlády, ktorá formou ciel a obmedzení v oblasti vývozu reguluje export širokého spektra surovín z ČĽR do celého sveta vrátane EÚ. Pokiaľ neexistujú alternatívne zdroje týchto surovín alebo žiadne iné použiteľné suroviny, na európske spoločnosti je vyvíjaný tlak, aby preniesli celú svoju produkciu vrátane technológií a pracovnej sily priamo do ČĽR.⁶² Tu však nastáva problém, keďže prienik do odvetví ťažkého priemyslu je v ČĽR veľmi prísne regulovaný. Pokiaľ už európska spoločnosť v danom regióne operuje a chce vyvážať predmetné suroviny mimo čínskeho územia, musí požiadať čínske orgány o udelenie vývozných licencií, čo predstavuje veľmi náročný proces. Ďalším obmedzením je skutočnosť, že niektoré čínske provincie podmieňujú činnosť zahraničných subjektov v príslušnom regióne najvyššou prípustnou hranicou majetkového podielu na úrovni 49 %, ⁶³ čo potláča prakticky akékoľvek investičné ambície európskych subjektov v tomto odvetví a regióne.

Okrem spoločností v ťažkom priemysle, prekážky v obchode s ČĽR limitujú aj podniky z textilného priemyslu. Jednu z nich detekuje EÚ pod číslom 10303. Pri pohľade do minulosti dokážeme identifikovať niekoľko zmien v čínskej demografii, ktoré formovali krajinu do jej aktuálnej podoby. Jednou z týchto zmien je napríklad výrazný nárast strednej vrstvy, čiže skupiny obyvateľov, ktorá sa vyznačuje dennou spotrebou finančných prostriedkov na úrovni 10 až 50 dolárov v podmienkach parity kúpnej sily. Kým čínska stredná trieda v roku 2000 tvorila zhruba 3 % čínskej populácie,⁶⁴ údaje z roku 2018 už hovoria o jej prevahe, konkrétne na úrovni 707 miliónov obyvateľov, čo predstavuje takmer 51 %.⁶⁵ Do budúca sa očakáva, že ČĽR spolu s Indiou ako dve najľudnatejšie krajiny sveta, pridajú do strednej triedy do roku 2030 približne trištvrte miliardy členov, čím sa spolu

⁶² EU files WTO panel request against Chinese export restrictions on raw materials [online]. 2016. [cit. 2022-2-09]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1566>

⁶³ Access2Markets - Raw Materials export restrictions [online]. 2020. [cit. 2022-2-08]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11028&sps=false

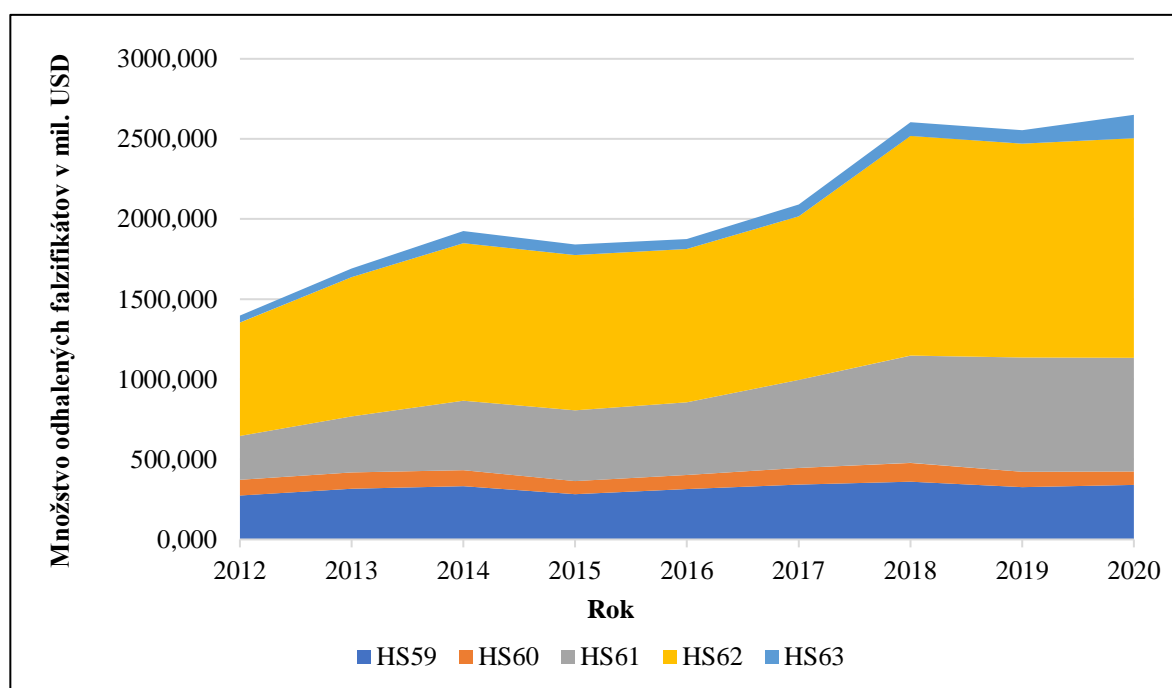
⁶⁴ BATARAGS, Lina. China's middle class is starting to look a lot like America's, and that's not a good thing [online]. 07.12.2021. [cit. 2022-02-11]. Dostupné na: <https://www.businessinsider.com/china-middle-class-starting-to-look-like-americas-2021-12>

⁶⁵ How Well-off is China's Middle Class? [online]. 2021. [cit. 2022-02-10]. Dostupné na: <https://chinapower.csis.org/china-middle-class/>

s USA zaradia medzi 3 krajiny s najväčšou strednou vrstvou na svete.⁶⁶ Pokiaľ stredná vrstva rastie, je s tým prirodzene spojených niekoľko vedľajších efektov, medzi ktoré, bezpochyby, patrí aj zvyšovanie jej nárokov v širokom spektre oblastí.

ČĽR je vo všeobecnosti dlhodobo vnímaná ako jeden z najdynamickejších exportérov textilu do celého sveta. Avšak vzhľadom na zvyšujúce sa nároky a štandardy čoraz väčšia skupina domáceho obyvateľstva, ktorá je ochotná zaplatiť viac, sa začína zaujímať o nákup módnych odevov z dielne svetových módnych návrhárov alebo moderných a sofistikovaných textílií, ktoré treba najprv importovať spoza národných hraníc.

Graf 9 Export textílií z EÚ-28 do ČĽR medzi rokmi 2012 – 2020 v mil. USD

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov UN Comtrade (2022).

Prostredníctvom **grafu 9** je možné sledovať, ako rastúci dopyt zo strany čínskych subjektov podmieňuje rast hodnoty importovaných textílií z EÚ do ČĽR medzi rokmi 2012 až 2020. Z hľadiska komoditných skupín má majoritný podiel na dovoze európskych textílií práve skupina HS62 - odevy a odevné doplnky (nie pletené alebo háčkované). Táto skupina zaznamenala v roku 2018 svoje doposiaľ rekordné hodnoty, keď ČĽR importovala tovar v hodnote viac než 1,372 bil. USD.

⁶⁶ TANZI, Alexandre. More than 1 billion Asians will join the global middle class in the next decade [online]. 2021. [cit. 2022-02-10]. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-09-02/more-than-1-billion-asians-will-join-global-middle-class-by-2030>

Je takmer jasné, že ČĽR vďaka rastúcemu dopytu po zahraničnej produkcii prichádza o časť svojich príjmov, a preto komplikuje import zahraničného tovaru na svoje územie formou kontrol a ďalších testovaní súladu s čínskymi normami aj napriek tomu, že tento tovar, ktorý je určený na export do ČĽR, bol už pred odoslaním raz testovaný.⁶⁷ Na to, aby sa tovar mohol do ČĽR odoslať, musí najprv vyhovieť norme označovanej ako G.B. 18401, ktorá štandardizuje všeobecné bezpečnostné požiadavky a testovacie metódy pre všetky textilné výrobky vyrábané alebo vyvážané do ČĽR.⁶⁸ Norma stanovuje 3 kvalitatívne triedy pre textilné výrobky, v rámci ktorých sa udáva napríklad najvyšší možný obsah prítomného formaldehydu v miligramoch na kilogram, povolené pH alebo farebná stálosť obchodovaných textílií.⁶⁹ Opatreniami zo strany čínskej vlády sú teda postihnuté nielen samotné odevy a odevné doplnky, ale aj materiály, medzi ktoré patrí napríklad bavlna, hodváb, umelé vlákna, vata, priemyselné textílie (rôzne dohotovené), atď. Cieľom kontrol súladu s čínskymi regulačnými normami a opätovného testovania vhodnosti pre čínsky trh je odradiť zahraničných producentov od exportu textilných výrobkov do ČĽR, v záujme prioritizovania domácej produkcie pred zahraničnou. Všetky zásahy ČĽR do pohybu zahraničného tovaru cez čínske hranice spomaľujú obchod, a tak aj repatriáciu zisku z predaja späť do európskych textilných spoločností a módných domov, čím je ohrozená napríklad ich likvidita, ktorá podmieňuje budúcnosť ich existencie na trhu.

3.2.3 Bariéry v oblasti poľnohospodárskej produkcie a obchodu s potravinovými výrobkami

Odhladnuc od sektoru priemyslu, rôzne opatrenia prijímané čínskou vládou postihujú aj obchod s poľnohospodárskou produkciou. Dôkazom toho sú aj nové požiadavky na registráciu kvalifikovaných zahraničných výrobcov potravín, ktorí môžu vyvážať potravinárske výrobky do ČĽR. Kým v minulosti podliehali povinnosti registrovať sa iba producenti zo zámoria vyrábajúci produkty spadajúce do 4 kategórií (mäso, produkty z vodných živočíchov, mliečne produkty, produkty z vtáčích hniezd), po roku 2022 sa vyžaduje registrácia u výrobcov všetkých druhov potravinárskeho tovaru. Spoločnosti,

⁶⁷ Access2Markets - Customs procedures: double testing for textiles, customs classification and labelling requirements [online]. 2019. [cit. 2022-02-11]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=10303&sps=true

⁶⁸ GB 18401: Making China's Growing Consumer Market for Textiles and Apparel [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné na: <https://www.qima.com/lab-testing/GB-18401-textile-testing-labeling-china>

⁶⁹ GB 18401-2010 National General Safety Technical Code for Textile Products [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné na: <https://www.intertek.com/textiles/gb-18401/>

ktorých produkty spadajú do 18 špecifických kategórií musia po novom získať odporúčania od orgánov vo svojich domovských krajinách a ostatné spoločnosti sa musia registrovať samy.⁷⁰ Požiadavky v podobe nariadenia č. 248 nadobudli platnosť 1. januára 2022. Týmto nariadením by sa mala docieľiť vyššia regulácia zahraničných potravinárskych výrobkov dovážaných na čínsky trh, čo by sa malo odraziť najmä na ich kvalite a bezpečnosti, za ktorú by mali viesť zodpovednosť hlavne ich producenti a nie čínska vláda.⁷¹

Ako by nestačilo, že po novom export do ČĽR všetkým producentom skomplikuje ich povinná registrácia, nariadenie so sebou prinieslo aj ďalšie vážne problémy. Čínska vláda v zastúpení čínskeho colného úradu v apríli 2021 zverejnila nové požiadavky na bezpečnosť potravín, ktoré stanovujú, že všetky zahraničné zariadenia na výrobu, spracovanie a skladovanie potravín musia byť v ČĽR zaregistrované do konca roka 2021, aby ich tovar mohol vstúpiť na čínsky trh.⁷² Vyzerá to tak, že všetci dotknutí producenti mali do konca roka 2021 dostatok času na to, aby tak učinili. Opak je však pravdou, keďže postupy, ktoré podrobne vysvetľovali proces registrácie a získania registračných kódov, boli zverejnené len v októbri a samotná webová stránka určená na samoregistráciu týchto spoločností bola spustená až v novembri. To vyvolalo u európskych spoločností vlnu nepriazne, keďže sa obávali, že mnohé sa do konca roka registrovať nestihnú, čo by narušilo ich dodávky do ČĽR už začiatkom roku 2022, v dôsledku čoho by prišli o podstatnú časť ich plánovaných tržieb.

Keďže toto nariadenie neznepokojovalo len EÚ, ale aj mnohé ďalšie svetové ekonomiky, ako napríklad Japonsko, Austráliu, Švajčiarsko, Kanada atď., rozhodli sa požiadať čínske úrady o odklad účinnosti týchto pravidiel odvolávajúc sa najmä na nejasnosti v tom, ako sa bude nariadenie č. 248 implementovať. Colná správa ich požiadavkám nakoniec vyhovelá a určila, že implementácia by sa mala vzťahovať iba na tovar vyrobený 1. januára alebo po tomto dátume, čím sa v skutočnosti udelí výnimka v podobe povoleného omeškania pre produkty, ktoré už boli odoslané. Napriek tomu, že zo strany ČĽR ide o zmierlivý krok vedúci k vzájomnej spokojnosti, experti, vrátane **Andyho**

⁷⁰ CHU, Wing a kol. <https://research.hktdc.com/en/article/OTM3NTUxNjUw> [online]. 03.01.2022. [cit. 2022-02-12]. Dostupné na: <https://research.hktdc.com/en/article/OTM3NTUxNjUw>

⁷¹ PATTON, Dominique a CAVALE, Siddharth. New China import rules bring headaches for food and beverage makers [online]. 13.12.2021. [cit. 2022-02-13]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/markets/commodities/new-china-import-rules-bring-headaches-food-beverage-makers-2021-12-13/>

⁷² NG, Jasmine. China Food Import Rules to Take Effect Despite EU, U.S. Concerns [online]. 14.12.2021. [cit. 2022-02-14]. Dostupné na: <https://www.bloombergquint.com/global-economics/china-food-import-rules-to-take-effect-despite-eu-u-s-concerns>

Andersona, výkonného riaditeľa obchodnej skupiny, ktorá podporuje vývoz potravín z USA, varujú, že ide o bariéru vzájomného obchodu, ktorá v podobnej miere nebola nikdy prítomná.⁷³

Okrem povinnej registrácie výrobcov postihujú dovoz európskej produkcie do ČĽR aj ďalšie bariéry limitujúce napríklad dovoz mäsa alebo mäkkých syrov. V prípade mäkkých syrov tvorí hlavnú prekážku ich importu na čínsky trh čínska norma pre bezpečnosť potravín s označením G.B. 5420, ktorá stanovuje maximálnu hodnotu kvasiniek prítomných v mäkkých syroch na 1 gram ich celkovej hmotnosti. Táto hodnota je určená ako najviac 50 kvasiniek odolných voči mrazu na 1 gram hmotnosti syru.⁷⁴ Kým EÚ v rámci svojich mikrobiálnych noriem tento parameter u mäkkých syrov vôbec nezohľadňuje, pretože pre spotrebiteľov nepredstavuje žiadne zdravotné riziko, čínske normy obmedzujú dovoz niektorých druhov mäkkého syra, v ktorých kvasinky prirodzene rastú (napríklad Mozzarella alebo syr Taleggio).⁷⁵ Čínske úrady v minulosti tiež znepokojovali aj plesnivé zrejúce syry, pretože pleseň, ktorá sa na nich nachádza, údajne obsahovala kolónie baktérií, ktoré neboli oficiálne schválené. V záujme zachovania zdravia svojich obyvateľov sa teda vláda ČĽR v roku 2017 rozhodla zakázať dovoz vybraných druhov syra na svoj trh.

Zákazom utrpeli najmä francúzske a talianske syry, medzi ktoré patria napríklad Brie, Gorgonzola, Rokfort, Hermelín, Camembert či špecialita s pôvodom z Anglicka – Stilton. Na celom zákaze bolo však zaujímavé najmä to, že ČĽR považovala rovnaký syr za bezpečný, pokiaľ sa vyrábal na jej území. Mohla za to existencia výnimky pre použitie takých kultúr, ktoré sa tradične používajú na výrobu niektorých druhov potravín, avšak táto výnimka sa neuplatňovala na tovar, ktorý bol do ČĽR dovážaný. To v praxi mohlo znamenať, že čínske úrady usilovali iba o to, aby zakázali dovoz európskych syrov do ČĽR, a podnietili tak domáce obyvateľstvo k nákupu vlastných syrových produktov, ktoré by boli jedinou alternatívou k dosiaľ dostupnej zahraničnej (európskej) produkcii.

Obetou zákazu sa po jeho vydaní nakoniec stalo niekoľko ton kvalitného európskeho syra, ktorý už bol odoslaný, ale nemohol prejsť čínskou colnou kontrolou. William

⁷³ PATTON, Dominique a CAVALE, Siddharth. New China import rules bring headaches for food and beverage makers [online]. 2021. [cit. 2022-02-14]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/markets/commodities/new-china-import-rules-bring-headaches-food-beverage-makers-2021-12-13/>

⁷⁴ GB 5420:2021 : National Food Safety Standard - Cheese

⁷⁵ Access2Markets - Trade-restrictive food safety standards for soft cheeses [online]. 2021. [cit. 2022-02-14]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=14502&sps=true

Fingleton, hovorca delegácie EÚ v ČĽR, uviedol, že: ⁷⁶ „Na zákaz neexistuje žiadny dobrý dôvod. V praxi ide ČĽR len o to, aby zakázali známe a tradičné európske syry, ktoré sa na čínsky trh bezpečne dovážali a konzumovali už desaťročia. Európsky syrový priemysel je týmto zákazom mimoriadne znepokojený a obávame sa že v budúcnosti môže byť rovnakým spôsobom ovplyvnených mnoho ďalších druhov syrov.“ Po niekoľkých stretnutiach medzi európskou a čínskou diplomaciou nakoniec došlo k zrušeniu k tohto zákazu a európske zrejúce plesnivé syry sa mohli vrátiť na pulty čínskych obchodov.⁷⁷

Napriek tomu, že v prípade ČĽR ide o jedného z najväčších svetových konzumentov mäsa a mäsových výrobkov, ktorého ročná spotreba za rok 2021 bola na úrovni 96 233 ton,⁷⁸ aj tu sa v obchode vyskytuje niekoľko obmedzení, ktoré komplikujú dovoz dotknutej produkcie do ČĽR. Od roku 2020 je v platnosti zákaz dovozu jahňacieho, baranieho a hovädzieho mäsa na čínsky trh. Toto opatrenie bolo prijaté najmä z dôvodu existencie a možného šírenia sa **bovinnej spongiformnej encefalopatie**, tzv. „choroby šíalených kráv.“ Ide o fatálnu neurodegeneratívnu chorobu, ktorá sa vyskytuje najmä u hovädzieho dobytká a spôsobuje nevyliciteľné patologické zmeny v centrálnej nervovej sústave.⁷⁹ Na človeka sa prenáša predovšetkým konzumáciou mäsa, ktoré pochádza z infikovaného zvieratá. V mäse sa totiž nachádzajú proteíny zvané „**prióny**“, ktoré ľudský organizmus nedokáže prirodzene eliminovať, a ktoré sa ukladajú v mozgu.⁸⁰ Pokiaľ by došlo k nákaze u človeka, išlo by o vážne ohrozenie jeho života, keďže toto ochorenie je typické rýchlo postupujúcou demenciou a abnormálne nekoordinovanými pohybmi, pričom, spravidla, končí smrťou.⁸¹ V reakcii na potenciálnu hrozbu uvalila čínska vláda v roku 2000 tento zákaz. Môžeme však konštatovať, že po roku 2014 ČĽR pomaly napreduje pri odstraňovaní

⁷⁶ HAAS, Benjamin. Whiff of discontent as China bans imports of soft European cheese [online]. 10.09.2017. [cit. 2022-02-17]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/10/whiff-of-discontent-as-china-bans-imports-of-soft-european-cheese>

⁷⁷ PETROFF, Alanna. China lifts ban on stinky cheese imports [online]. 23.10.2017. [cit.2022-02-18]. Dostupné na: <https://money.cnn.com/2017/10/23/news/china-cheese-ban-import/index.html>

⁷⁸ OECD/FAO (2021): OECD-FAO Agricultural Outlook 2021-2030 [online]. Parríž: OECD Publishing, 05.07.2021. 337 s. [cit. 2022-2-18]. ISBN 978-92-64-98957-3. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/19428846-en>

⁷⁹ Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE) [online]. 2021. [cit. 2022-2-19]. Dostupné na: https://www.svps.sk/zvierata/choroby_bse.asp

⁸⁰ Choroba šíalených kráv: Španielsko potvrdilo dve úmrtia. EURACTIV [online]. TASR, 2008 [cit. 2022-02-19]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/zdravotnictvo/news/choroba-sialenych-krav-spanielsko-potvrdilo-dve-umrtia/>

⁸¹ NATHANSON, Neal a kol. Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE): Causes and Consequences of a Common Source Epidemic [online]. In: American Journal of Epidemiology. Baltimore : School of Hygiene and Public Health, The Johns Hopkins University, 01.06.1997, roč. 145, č. 11, s. 959 – 969 [cit. 2022-02-15]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.aje.a009064>

obmedzení v jednotlivých členských štátoch EÚ. V mnohých z nich už bol zákaz zrušený, v prípade ostatných prebieha hodnotenie, ktoré o jeho zrušení rozhodne.⁸²

Treba povedať, že toto opatrenie zďaleka nefiguruje ako jediné obmedzenie exportu mäsa a mäsových výrobkov do ČĽR. V minulosti bol svet svedkom ďalšieho kontroverzného opatrenia, ktoré čínske úrady prijali ešte vo februári v roku 2014. Išlo o zákaz dovozu mäsa a výrobkov z ošípaných po tom, ako sa v niektorých oblastiach členských štátov EÚ vyskytol africký mor ošípaných, ktorý ohrozuje produkciu bravčového mäsa a ostatných výrobkov z ošípaných.

Existujú však normy Svetovej organizácie pre zdravie zvierat, ktoré určujú, za akých podmienok je v obchode s mäsom a mäsovými výrobkami s pôvodom v nepostihnutých oblastiach naďalej možné pokračovať. Zo strany dotknutých štátov musí najprv dôjsť k prijatiu potrebných opatrení, ktoré by zabezpečili bezpečný priebeh takéhoto obchodu. EÚ v reakcii na vzniknutú situáciu zaviedla prísne opatrenia v oblastiach postihnutých nákazou, ktoré boli zamerané predovšetkým na zvýšenú kontrolu zdravotnej nezávadnosti predmetnej produkcie. V nadväznosti na to EÚ o zavedených regionalizačných opatreniach informovala všetkých svojich obchodných partnerov, ktorým prisľúbila, že obchod s ošípanými a výrobkami z nich môže pokračovať v bezpečných podmienkach. Napriek tomu, že zavedené opatrenia sa ukázali ako účinné, čínska vláda sa v prípade výskytu vírusu rozhodla neuplatňovať regionálny prístup a uvaliť plošný zákaz, nerešpektujúci rozdelenie územia EÚ na postihnuté a nepostihnuté oblasti. Plošný zákaz je založený na takom princípe, že pokiaľ sa v jednom regióne zistí prítomnosť afrického moru ošípaných, Číňania zastavia dovoz z celej krajiny, aj keď iné regióny nebudú vôbec postihnuté vírusom.⁸³ Zo strany EÚ je tento zákaz vnímaný ako neprimerané obmedzenie vzájomného obchodu, ktoré nie je v súlade s medzinárodnými normami ani s požiadavkami stanovenými Dohodou WTO o sanitárnych a fyto-sanitárnych opatreniach. To je dôvod, prečo sa čínsky zákaz zo strany európskych inštitúcií eviduje ako obchodná bariéra, známa aj pod číslom 10790.⁸⁴

⁸² Acces2Markets - Longstanding and unjustified import ban on EU Bovine/Ovine and products thereof due to BSE [online]. 2022. [cit. 2022-02-19]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=10789&sps=true

⁸³ Principle of regionalisation in EU meat exports to China with regard to African swine fever [online]. 07.02.2022. [cit. 2022-2-20]. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2022-000377_EN.html

⁸⁴ Acces2Markets - Non recognition of EUs regionalisation measures strictly implemented due to African swine fever [online]. 2022. [cit.2022-02-18]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/cs/barriers/details?isSps=true&barrier_id=10790

Zákaz dovozu bravčového mäsa a súvisiacich výrobkov bol v septembri v roku 2020 aplikovaný napríklad na produkciu pochádzajúcu z Nemecka po tom, ako bol v krajine zistený prípad afrického moru ošípaných. Nemecko bolo v tom čase tretím najväčším vývozcom bravčového mäsa do ČĽR a dovážalo tam súvisiaci tovar v hodnote približne 1 miliardy € ročne. To znamená, že výsledkom tohto opatrenia boli vysoké škody, ktoré vznikli producentom, ktorí v Nemecku pôsobili a vyvážali svoje výrobky na čínske územie. Treba dodať, že opatrenie prišlo práve vtedy, keď bola ČĽR odkázaná na dovoz zahraničnej produkcie bravčového mäsa, keďže veľká časť jej domácej produkcie bola znehodnotená v dôsledku vlastnej epidémie smrteľnej choroby ošípaných.⁸⁵ Asi 100 miliónov zvierat vtedy zomrelo alebo muselo byť zabitých.⁸⁶ Teraz, v prípade Nemecka, zákaz nadobudol účinnosť okamžite, čo znamená, že všetok už odoslaný tovar bol buď zničený, alebo odoslaný naspäť do Nemecka.⁸⁷ Prezident Nemeckého združenia farmárov, Joachim Rukwied, vtedy čínske rozhodnutie odsúdil a označil ho za ⁸⁸ „jasne neprimerané a jednoducho neprijateľné.“

Keďže v ČĽR v tej dobe absentovali dodávky mäsa z Nemecka, bravčové mäso, ktorého bolo nedostatok, a ostatné výrobky z ošípaných museli byť zabezpečené z iných členských štátov EÚ, ako je napríklad Španielsko, Francúzsko, Belgicko či Taliansko. Mnohé z týchto štátov taktiež postihla epidémia moru ošípaných. Zaujímavým však je, že aj keď mor ošípaných vo Francúzsku prítomný nikdy nebol, krajina sa rozhodla uzavrieť s ČĽR dohodu, ktorá má zabezpečiť, aby obchod s bravčovým mäsom mohol pokračovať aj v prípade vypuknutia afrického moru ošípaných.⁸⁹ O podobnej dohode koncom roka 2021 s ČĽR rokovalo aj Nemecko.

3.2.4 Bariéry v oblasti služieb

ČĽR je hneď po USA druhým najväčším importérom komerčných služieb na svete. Hodnota importu týchto služieb bola podľa údajov Svetovej banky za rok 2020 na úrovni

⁸⁵ China bans German pork imports after African swine fever case [online]. 15.09.2020. [cit. 2022-02-20]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/germany-swinefever-china-idUSKBN2630GW>

⁸⁶ HOWELL, Megan. What are the biggest changes in Europe's pig sector? [online]. 2021. [cit. 2022-02-19]. Dostupné na: <https://www.thepigsite.com/articles/what-are-the-biggest-changes-in-europes-pig-sector>

⁸⁷ China bans German pork imports over African swine fever case [online]. 2020. [cit. 2022-02-19]. Dostupné na: <https://www.dw.com/en/china-bans-german-pork-imports-over-african-swine-fever-case/a-54906453>

⁸⁸ tamtiež

⁸⁹ France, China agree regional approach to pig disease and trade [online]. 13.12.2021. [cit. 2022-02-21]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/france-says-china-agrees-regional-approach-pig-disease-trade-2021-12-13/>

takmer 377 mld. USD.⁹⁰ Aj napriek vyššej závislosti ČĽR na zahraničnom dovoze však existuje v sektore služieb niekoľko bariér, ktoré negatívne ovplyvňujú obchod krajiny s jej hospodárskymi partnermi zo zahraničia.

Obmedzením, ktoré je evidované ako kľúčové, a ktoré výrazne ovplyvňuje subjekty z EÚ, je bariéra z oblasti finančných služieb, ktorá sa týka predovšetkým poisťovníctva a bankovníctva. Zahraničné spoločnosti, vrátane tých z EÚ, ktoré chcú v tomto odvetví podnikat', musia byť podľa zákona ČĽR o regulácii a dohľade nad bankovým priemyslom najprv schválené Komisiou pre reguláciu bankovníctva a poisťovníctva v ČĽR. Pokiaľ prejdú procesom schvaľovania, bude im udelená licencia pre začatie ich podnikania.⁹¹ Tu však nastáva problém, keďže zahraničné spoločnosti sa často sťažujú na zdĺhavý, náročný a hlavne netransparentný proces pri schvaľovaní ich licencií. ČĽR totiž limituje prístup zahraničných spoločností z tohto odvetvia buď tým, že obmedzí licencie pre zahraničné spoločnosti alebo od nich vyžaduje také licencie, ktoré nemôžu zahraničné subjekty získať.⁹² **Celý proces od podania žiadosti o licenciu až po začatie podnikania tak trvá najmenej dva roky.**⁹³

Okrem zdĺhavých procesov schvaľovania licencií trápili v minulosti zahraničné spoločnosti aj iné obmedzenia. Kým bankové subjekty sa sťažovali napríklad na dominanciu domácich bankových subjektov, ktorá domotivovala vstup zahraničných subjektov na čínsky trh, problémom zo sektoru poisťovníctva bola napríklad podmienka pre poskytovateľov životného poistenia, ktorá umožňovala tieto služby zahraničným spoločnostiam poskytovať len vtedy, pokiaľ by v ČĽR pôsobili vo forme spoločného podniku (anglicky: „*joint venture*“), kde by hodnota ich majetkového podielu bola najviac 50 %.⁹⁴ Z údajov v **tabuľke 5** možno dedukovať, že táto požiadavka pôsobila na zahraničné spoločnosti značne obmedzujúco, a preto bol ich trhovú podiel v porovnaní s výlučne čínskymi poskytovateľmi do roku 2018 zanedbateľný. V oblasti poskytovania životného poistenia

⁹⁰ Commercial service imports (current US\$) – China [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné na: https://data.worldbank.org/indicator/TM.VAL.SERV.CD.WT?locations=CN&most_recent_value_desc=true

⁹¹ WANG, Shengzhe a TAN, Fugui. The Banking Regulation Review: China [online]. 2021. [cit. 2022-02-21]. Dostupné na: <https://thelawreviews.co.uk/title/the-banking-regulation-review/china>

⁹² Access2Markets - Financial services [online]. 2019. [cit. 2022-02-12]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11001&sps=false

⁹³ China market opportunities for foreign insurance companies under the new opening-up policies [online]. China : Deloitte, Jún 2020. 20 s. [cit. 2022-02-20]. Dostupné na: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/financial-services/deloitte-cn-fsi-china-market-opportunities-for-foreign-insurance-companies-under-the-new-opening-up-policies-en-206022.pdf>

⁹⁴ Access2Markets - Financial services [online]. 2019. [cit. 2022-02-12]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11001&sps=false

dosiahol spomedzi „*joint ventures*“ najväčší trhový podiel spoločný podnik čínskej a francúzskej poisťovacej spoločnosti s názvom ICBC-AXA, a to v hodnote 1,3 %. V súvislosti s poskytovaním neživotného poistenia dominovali v roku 2018 čínskemu poisťovaciemu trhu opäť lokálne spoločnosti s výnimkou „*joint venture*“ AXA Tianping, ktorého trhový podiel dosiahol hodnotu 0,5 %.

Tabuľka 5 Prehľad poskytovateľov poisťovacích služieb a ich trhového podielu na čínskom poisťovacom trhu do roku 2018 (vrátane)

POSKYTOVATELIA ŽIVOTNÉHO POISTENIA			
TYP SPOLOČNOSTI	Poradie	Názov spoločnosti	Trhový podiel v %
ČÍNSKA SPOLOČNOSŤ	1	China Life	20,4
	2	Ping An	17,7
	3	CPIC	7,7
	4	Huaxia	6,0
	5	Taiping	4,7
	6	New China	4,7
	7	Taikang	4,5
	8	PICC	3,6
	9	Funde Sino Life	2,7
	10	Tian An	2,2
SPOLOČNÝ PODNIK (JOINT VENTURE)	16	ICBC-AXA	1,3

POSKYTOVATELIA NEŽIVOTNÉHO POISTENIA			
TYP SPOLOČNOSTI	Poradie	Názov spoločnosti	Trhový podiel v %
ČÍNSKA SPOLOČNOSŤ	1	PICC	33,0
	2	Ping An	21,0
	3	CPIC	10,0
	4	China Life	5,9
	5	China Continent	3,6
	6	China Insurance	3,6
	7	Sunshine	3,1
	8	Taiping	2,1
	9	China Export & Credit	1,7
	10	Tian An	1,3
SPOLOČNÝ PODNIK (JOINT VENTURE)	16	AXA Tianping	0,5

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov dostupných v analýze agentúry Deloitte (2020).

Na spoločnosti z oblasti poisťovníctva ale boli kladené aj ďalšie podmienky. Jednou z nich bola napríklad povinnosť poskytovať poisťovacie služby viac ako 30 rokov, ktorú museli zahraničné spoločnosti splniť, pokiaľ chceli vstúpiť na čínsky trh.

Od roku 2019 však ČĽR pracuje na zmierňovaní podmienok pre pôsobenie zahraničných hráčov operujúcich vo finančnom sektore na svojom trhu. V rámci

uvoľňovania obmedzení boli prijaté aj 3 kľúčové zmeny. Jednou z nich je práve odstránenie stropu vlastníckeho podielu v „*joint ventures*,“ vďaka čomu môžu byť od roku 2019 tieto podniky v 100 % vlastníctve zahraničných investorov. Nielenže sa odstránila povinnosť poskytovať poisťovacie služby najmenej 30 rokov, ktorá limitovala vstup zahraničných poisťovní na trh ČĽR, ale taktiež boli upravené pravidlá o zriaďovaní pobočiek zahraničných spoločností vďaka čomu sú pravidlá pre poisťovne v zahraničnom vlastníctve rovnaké ako pre domáce spoločnosti.⁹⁵ Anketa realizovaná Európskou obchodnou komorou v ČĽR, známa ako „*Business Confidence Survey 2021*,“ však hovorí o tom, že podmienky v oblasti prístupu na trh a regulácie ostali za posledných 6 rokov prakticky nezmenené a zmeny, ktoré ČĽR priniesla boli buď neefektívne, alebo boli kompenzované zhoršením v iných oblastiach. Znepokojivým je taktiež fakt, že až 55 % respondentov z finančného sektora uviedlo, že premeškali obchodné príležitosti v ČĽR v dôsledku obmedzení prístupu na trh alebo regulačných prekážok. Napriek existencii týchto obmedzení je dôležité spomenúť, že európske spoločnosti sa na čínskom trhu angažovali viac ako kedykoľvek predtým a do budúcnosti počítajú s rastom ich zastúpenia a dominancie v ČĽR.⁹⁶ Dôkazom je napríklad aj expanzia britskej spoločnosti HSBC, zaoberajúcej sa bankovníctvom a finančnými službami, na trh ČĽR, kde založila svoju prvú dcérsku spoločnosť v januári 2021. Mark Wang, prezident spoločnosti pre ČĽR, v súvislosti s expanziou povedal:⁹⁷ „*Veríme, že technológia môže pomôcť poskytovať lepšie služby zákazníkom, čo môže podnietiť rast reálnej ekonomiky.*“

Väčšinou sa obmedzenia, ktoré sú spomenuté v tejto, ale aj v predchádzajúcich podkapitolách, vyskytujú v zahraničnom obchode s ČĽR už dlhšiu dobu a sú oficiálne evidované zo strany inštitúcií EÚ ako bariéry vzájomného obchodu EÚ a ČĽR, pričom každej z nich je pridelené špecifické identifikačné číslo, ktoré ju odlišuje od ostatných bariér. Okrem toho ale existujú aj také prekážky, ktoré majú buď veľmi aktuálny charakter alebo také, ktoré EÚ ani oficiálne nespomína, ale napriek tomu výrazne ovplyvňujú vzájomné hospodárske vzťahy a existenciu zahraničných spoločností v ČĽR.

⁹⁵ China market opportunities for foreign insurance companies under the new opening-up policies [online]. China : Deloitte, Jún 2020. 20 s. [cit. 2022-02-20]. Dostupné na: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/financial-services/deloitte-cn-fsi-china-market-opportunities-for-foreign-insurance-companies-under-the-new-opening-up-policies-en-206022.pdf>

⁹⁶ China Market Access Cited as Top Hurdle for European Banks [online]. 10.06.2021. [cit. 2022-02-21]. Dostupné na: <https://www.finews.asia/finance/34676-european-survey-cites-access-data-rules-as-top-hurdles-for-foreign-banks>

⁹⁷ HSBC Becomes First Foreign Fintech in China [online]. 12.01.2021. [cit. 2022-02-21]. Dostupné na: <https://www.finews.asia/finance/33559-hsbc-becomes-first-foreign-fintech-in-china>

3.2.5 Pandémia koronavírusu Covid-19 a ostatné prekážky bilaterálnych hospodárskych vzťahov EÚ a ČĽR

Ako naznačuje podkapitola 3.2.4, v obchode s ČĽR sa vyskytuje niekoľko ďalších faktorov, ktoré takisto ovplyvňujú jeho priebeh, a to v nemenej dôležitej miere. Za jeden z týchto faktorov by sme mohli označiť existenciu koronavírusu Covid-19 v podobe všetkých jeho mutácií.

Mohlo by sa zdať, že pandémia koronavírusu Covid-19 otriasla svetovým trhom najmä počas roku 2020, keď počet aktívnych prípadov každým dňom globálne prudko narastal a svet ešte nepoznal účinný liek, ktorý by následky tohto vážneho ochorenia zmiernil alebo úplne potlačil. Opak je však pravdou. Uvedením vakcín z dielne svetových farmaceutických gigantov sa síce situácia vo svete stabilizovala a zlepšila, toto vírusové ochorenie však aj v roku 2022 naďalej ostáva jednou z hlavných hrozieb obchodu, a to najmä z dôvodu výskytu stále novších a novších mutácií, ktoré ohrozujú obyvateľstvo a všetky sektory svetových ekonomík. Aby krajiny zmiernili dopady koronavírusu, prijímajú opatrenia, ktoré môžu nadobúdať podobu obchodných obmedzení.

Na opatrenia prijímané v ČĽR sa dá pozeráť z dvoch uhlov. Po tom ako pandémia vypukla, krajina sa v snahe predísť narušeniu dodávateľského reťazca snažila čo najviac zjednodušiť prístup zahraničných producentov na jej trh a podporovala import formou množstva uľahčujúcich opatrení. Keďže pandémia vypukla v čínskom regióne, zachovanie prichádzajúcich obchodných tokov zdravotníckeho materiálu a potravinových výrobkov sa považovalo za kľúčový cieľ. Nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa boli hlavne zjednodušené colné postupy a zníženie prístavných poplatkov, inšpekcií alebo skrátenie karantény pre dovezenú produkciu. Napriek silnejúcemu protekcionizmu vo svete okrem zabezpečenia vlastných zásob usilovala počas roku 2020 ČĽR aj o obnovenie obchodných operácií, ktoré by oživilo pandémiou spomalené globálne obchodné toky. Čínska strana posilnila komunikáciu a koordináciu s obchodnými partnermi s cieľom vytvoriť priaznivé prostredie pre bilaterálnu obchodnú a hospodársku spoluprácu.⁹⁸ Akonáhle odznela najkritickejšia vlna pandémie, ČĽR sa v záujme boja proti tomuto ochoreniu zamerala hlavne na potravinovú

⁹⁸ UGAZ, Pamela a SUN, Sijia. Case Study: China's Trade Facilitation responses to the COVID-19 Pandemic [online]. 22.05.2020. [cit. 2022-02-22]. Dostupné na: <https://unctad.org/es/node/2374>

bezpečnosť, ktorú podmienila niekoľkými pravidlami, ktoré sa týkajú zahraničného dovozu a ktoré mnohé subjekty vnímajú ako neprimerané.

Ako sme už spomínali, ČĽR zaviedlo napríklad povinnú registráciu zahraničných dovozcov potravinových výrobkov, ktorú krajina obhájila aj potrebou aktívneho boja proti šíreniu nákazy. Medzi nové požiadavky patrí tiež podávanie záznamov dovozcami a vývozcami alebo označovania výrobkov návodmi v čínštine, pokiaľ to vyžadujú čínske zákony.⁹⁹ Okrem toho krajina od roku 2020 naďalej uplatňuje zákaz dovozu zahraničnej produkcie, pokiaľ sa v potravinárskych prevádzkach vyskytli prípady zamestnancov pozitívnych na Covid-19 a vyžaduje, aby boli všetky zásielky agropotravinárskych výrobkov systematicky testované. Kým v minulosti sa táto povinnosť týkala len mrazených výrobkov, v januári roku 2021 čínske orgány oznámili, že testované na čínskych hraniciach budú po novom všetky výrobky, vrátane nepotravinových. Azda najspornejším opatrením je však požiadavka na systematickú kontrolou všetkých zahraničných potravinárskych zariadení, ktoré v záujme prístupu na čínsky trh musia dodržiavať čínske hygienické normy, ktoré sú v rozpore s odporúčaniami WTO. Túto požiadavku odôvodňuje ČĽR podozrením na riziko prenosu vírusu prostredníctvom potravinových výrobkov alebo obalov, avšak toto riziko nie je nijak vedecky podložené. EÚ vo svojich materiáloch uvádza, že aj keď je počet infikovaných zásielok európskych producentov do ČĽR veľmi nízky, približne 0,005 %, EÚ nedokáže ČĽR prinútiť zrušiť dané opatrenia.¹⁰⁰ Dôkazom existujúcich medzier v čínskych opatreniach je napríklad chaos, ktorý vznikol na čínskych hraniciach koncom decembra 2021, keď ČĽR začala sprísňovať svoje kontroly, aby zabránila šíreniu koronavírusu pred a počas olympijských hier v Pekingu. Najväčšie škody pocítili krajiny južnej Ázie dovážajúce do ČĽR poľnohospodárske plodiny, keďže zásielky poľnohospodárskych tovarov podliehajúcich skaze uviazli na preplnených hraničných priechodoch. Okrem toho ČĽR v prípade krajín ako Vietnam či Barma uvalila zákaz na dovoz niektorých druhov ovocia, po tom ako boli na ich obaloch identifikované stopy vírusu Covid-19. Množstvo producentov bolo v dôsledku vtedajšej situácie dotlačených k tomu, aby vysypali kamióny plné ovocia pozdĺž ciest, keďže tovar nestihol včas prekročiť čínsku hranicu.¹⁰¹ Vo všeobecnosti platí,

⁹⁹ ZHANG, Zoey a ZHOU, Qian. Understanding China's New Rules on Import and Export Food Safety [online]. 10.02.2022. [cit. 2022-02-24]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/understanding-chinas-new-rules-on-import-and-export-food-safety/>

¹⁰⁰ Access2Markets - Import restrictions related to Covid-19 [online]. 2021. [cit. 2022-02-24]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=16602&sps=true

¹⁰¹ STRANGIO, Sebastian. China's COVID-19 Border Restrictions Wreak Economic Havoc in Southeast Asia [online]. 10.01.2022. [cit. 2022-02-24]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2022/01/chinas-covid-19-border-restrictions-wreak-economic-havoc-in-southeast-asia/>

že pokiaľ pre tovar neexistuje dopyt, jeho cena začne klesať.¹⁰² Keďže bol dopyt po týchto produktoch zo strany ČĽR obmedzený, jeho ceny výrazne poklesli a ekonomikám južnej a juhovýchodnej Ázie vznikli vysoké straty.

Okrem koronavírusu je veľmi významným hľadiskom, ktoré treba pri expanzii na čínsky trh zohľadniť, aj čínsky politický režim, ktorému je podriadená nielen celá štátna administratíva, ale aj médiá zohrávajúce dôležitú úlohu v manipulácii s masami. Keďže **ČĽR je komunistická krajina, ktorá je riadená jednou politickou stranou, ktorá umožňuje len obmedzenú mieru demokracie,**¹⁰³ podnikanie na jej území obnáša viaceré špecifiká, ktorým sa zahraničné subjekty musia prispôbiť.

Príkladov, kedy sa tak nestalo, sú desiatky. Viaceré veľké zahraničné podniky sa z historického hľadiska v rámci ich pôsobenia v tomto regióne stali terčom bojkotu zo strany miestnych orgánov či obyvateľstva. V nedávnej minulosti sa v podobnej situácii ocitli spoločnosti ako **H&M, Burberry, Nike, Zara** a mnohé ďalšie. Dôvodom, pre ktorý sa spoločnosti ocitli v nemilosti ČĽR a jej obyvateľov, boli najmä ich vyhlásenia, v rámci ktorých vyjadrili obavy z údajného využívania nútenej práce Ujgurov pri výrobe bavlny vyskytujúcej sa v ich dodávateľskom reťazci. Tiež oznámili, že bavlnu od pestovateľov z dotknutého regiónu už prestali nakupovať. Ujguri pochádzajú z provincie Sin-ťiang, ktorá produkuje asi pätinu svetovej bavlny. Ako uvádzame v kapitole 1.2, provincia je zároveň veľmi prísne regulovaná štátnymi orgánmi ČĽR a množstvo Ujgurov je umiestnených do re-dukčných centier v snahe potlačiť ich radikalizačné tendencie a vyviesť ich z chudoby.¹⁰⁴

Obvinenia západných producentov čínsky ľud veľmi pobúrili. Po internete sa dokonca šírila výzva na ich zrušenie v ČĽR. Okrem toho, populárne čínske platformy elektronického obchodu, ako napríklad **Tmall**, odstránili zo svojich stránok veľké medzinárodné módné značky, čím prakticky zmrazili všetky ich predaje na čínskom území.¹⁰⁵ Čínsky bojkot zahraničným výrobcom, bezpochyby, spôsobil vážne finančné problémy. 1. júla 2021 švédská spoločnosť H&M oznámila, že jej tržby sa za obdobie od marca do mája 2021 medziročne prepádli až o 28 % (23 % v miestnej mene). Situácia sa ale

¹⁰² LISÝ, Ján a kol. *Ekonómia*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. 621 s. ISBN 978-80-7552- 275-7.

¹⁰³ China's political system and the extent of democratic participation [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné na: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zptxxnb/revision/3>

¹⁰⁴ H&M: Fashion giant sees China sales slump after Xinjiang boycott [online]. 02.07.2021. [cit-2022-02-25]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/business-57691415>

¹⁰⁵ FRIEDMAN, Vanessa a PATON, Elizabeth. What Is Going On With China, Cotton and All of These Clothing Brands? [online]. 2021. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2021/03/29/style/china-cotton-uyghur-hm-nike.html>

v priebehu roka 2021 stabilizovala. Pomohli hlavne opätovné vyjadrenia dotknutých spoločností, ktoré viedli k postupnému získavaniu dôvery čínskych zákazníkov, čo umožnilo tržbám opäť rásť.¹⁰⁶

Kapitola 3.4 hovorí výlučne o bariérach vyskytujúcich sa v rámci sino-európskych hospodárskych vzťahov. To môže budiť dojem, že ČĽR nie je najvhodnejšou destináciou pre alokáciu kapitálu európskych investorov. Opak je však pravdou a napriek existencii početných obmedzení, má trh tejto ekonomickej veľmoci zahraničným subjektom čo ponúknuť.

3.3. Základné princípy zakladania európskych spoločností v ČĽR

Čínsky trh je za posledné desaťročie oveľa atraktívnejšou destináciou pre európskych investorov, než kedykoľvek predtým. Je to priestor s veľkým potenciálom, ktorý predstavuje obrovské príležitosti pre spoločnosti operujúce takmer v každom trhovom odvetví. Medzinárodný menový fond vo svojej predpovedi z októbra 2021 uviedol, že pre rok 2021 predpokladá pre čínsku ekonomiku najväčší rast v porovnaní s ostatnými kľúčovými hráčmi vo svetovom hospodárstve, a to až o 8 %.¹⁰⁷ Pokiaľ investor uvažuje o investícii alebo pomýšľa na začatie podnikania v ČĽR, väčšinou premýšľa práve nad založením spoločnosti v tomto regióne. Keďže proces zakladania je veľmi náročný a môže trvať mesiace, v krajných prípadoch dokonca roky, je nutné aby sa s ním investor vopred dôkladne oboznámil. Jeho náležitosti sú rovnaké pre investorov z EÚ aj pre spoločnosti zo zvyšných kútov sveta.

V počiatkovej fáze celého procesu si musí investor predovšetkým zodpovedať otázku, či je pre neho expanzia do ČĽR výhodná a bezpečná. Čínsky trh je svojím charakterom veľmi odlišný od toho, ktorý existuje v rámci EÚ. Pozorovateľné rozdiely sú nielen v jazyku, ktorým krajina hovorí, ale aj v politike, ktorá je tu uplatňovaná. Zakladanie dcérskeho podniku je preto oveľa náročnejšie než na trhu Únie. Práve kvôli neznalosti miestnej politiky častokrát zahraniční investori využívajú čínskych poskytovateľov služieb,

¹⁰⁶ H&M's China sales hit as boycott bites [online]. 02.07.2021. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/business/retail-consumer/hms-china-sales-hit-boycott-bites-2021-07-02/>

¹⁰⁷ IMF DataMapper - People's republic of China [online]. 2021. [cit. 2021-11-14]. Dostupné na: <https://www.imf.org/en/Countries/CHN>

ktorí poskytují pomoc při zakladání dcérských podniků a řešení daňových a účetních záležitostí.

Okrem samotného zakladania spoločností musia investori počítať aj s možnosťou ich zrušenia v prípade dosahovania neuspokojivých ekonomických výsledkov, napríklad v dôsledku nedostatočného dopytu či problémov s prispôbením sa miestnemu trhu.¹⁰⁸ Tu však nastáva problém, **keďže likvidácia obchodných spoločností predstavuje v ČĽR ešte náročnejšiu úlohu než jej založenie**. Zahraničný investor nemôže jednoducho ukončiť činnosť spoločnosti iba pozastavením všetkých ekonomických aktivít a jej následným opustením. Likvidácia spoločnosti v ČĽR je v prvom rade procesom náročným na čas, ktorý môže trvať až 1 rok alebo viac. Problémovým je napríklad zrušenie registrácie dcérskej spoločnosti na daňovom úrade, keďže čínsky daňový úrad vo všeobecnosti príliš nespolupracuje, pretože zrušením každej jednej registrácie prichádza o podstatné daňové príjmy vo svojom obvode. Pri každej likvidácii je nevyhnutné dôsledné dodržiavanie stanovených postupov, pretože iba tak investor zabezpečí súlad so zákonmi a právnymi predpismi a vyhne sa tak vysokým pokutám či dokonca osobnej zodpovednosti jej právneho zástupcu.¹⁰⁹ Zahraniční investori by preto mali dôkladne zvážiť, či naozaj potrebujú pre začatie ich podnikateľskej činnosti spoločnosť založenú v ČĽR alebo nie.

Ak sa investor predsa len rozhodne pre založenie dcérskej spoločnosti v ČĽR, je nevyhnutné zvážiť v akom čínskom regióne bude podnikateľský subjekt situovaný. Keďže ČĽR je veľká a rastúca krajina, neustále v nej vznikajú aj nové obchodné centrá. V rámci krajiny taktiež existuje 21 zón voľného obchodu, v rámci ktorých sú zahraničné podnikanie a investície vo veľkej miere podporované. Jednou z takýchto zón je napríklad šanghajská zóna voľného obchodu, ktorá umožňuje zahraničným podnikom vykonávať ich činnosť bez vysokého daňového zaťaženia. Mnohé z priemyselných odvetví tu nie sú výrazne regulované a „odstrihnuté“ od prílevu PZI.¹¹⁰ Na **obrázku 1** je znázornená mapa ČĽR rozdelená podľa jednotlivých čínskych regiónov. Farebne zvýraznené regióny predstavujú všetkých 21 zón voľného obchodu, medzi ktoré patria napríklad zóny v okolí veľkomiest akými sú Šanghaj, Peking či Guangzhou. Každá z farieb, ktorými sú tieto regióny

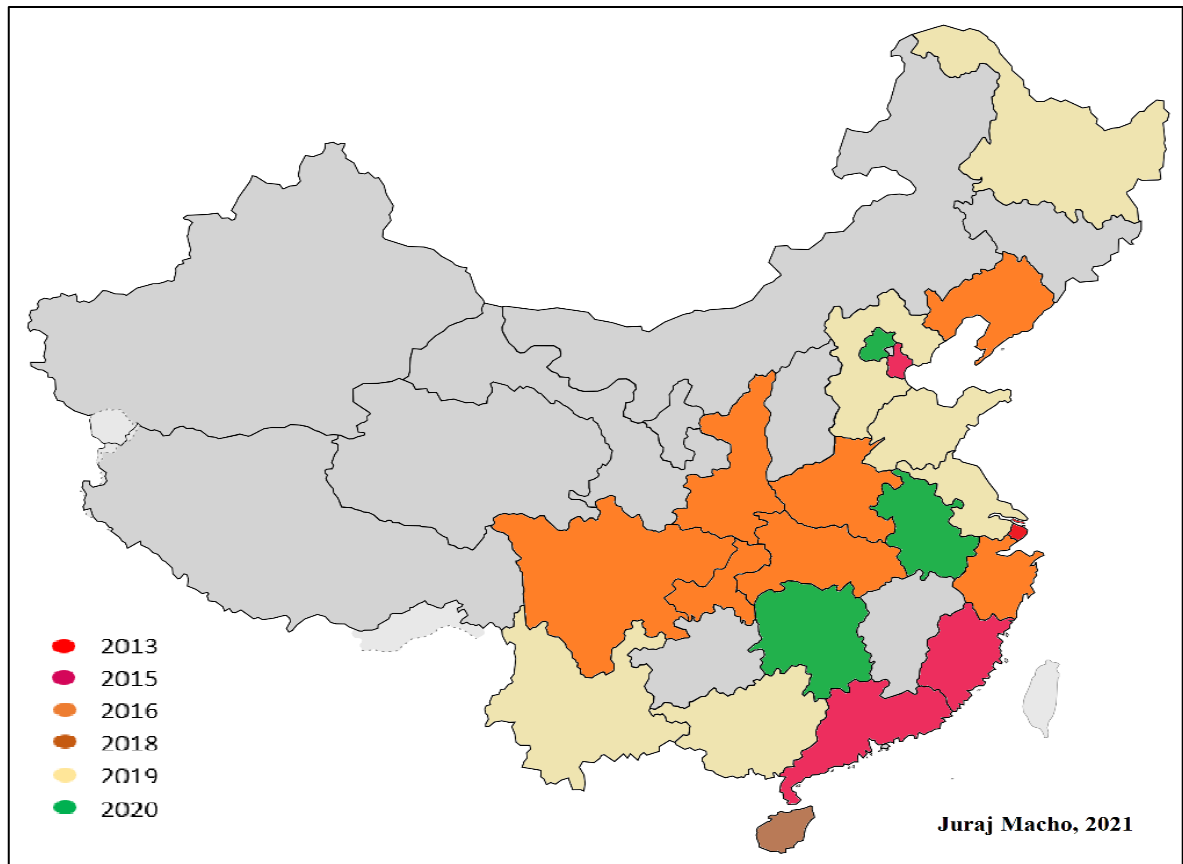
¹⁰⁸ The Ultimate Guide On How To Start A Business In China [online]. 2020. [cit. 2021-11-14]. Dostupné na: <https://www.fdichina.com/blog/starting-business-in-china/>

¹⁰⁹ Company liquidation in China [online]. 10.04.2020. [cit. 2021-11-14]. Dostupné na: <https://www.msadvisory.com/en-gb/news-updates/april-2020/company-liquidation-in-china>

¹¹⁰ BOQUEN, Antoine. 9 Steps to Starting a Business In China as a Foreign Company [online]. 07.03.2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na: <https://nhglobalpartners.com/starting-a-business-in-china/>

zvýraznené, prislúcha konkrétnemu roku, v ktorom sa počet zón voľného obchodu rozšíril práve o vyznačený región.

Obrázok 1 Pásma voľného obchodu v ČĽR od roku 2013 až do roku 2020

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov CGTN - China Central Television (2019).

Po výbere vhodnej lokalizácie pre novozaložený podnik sa musí zahraničný investor rozhodnúť, aký postup pre založenie podniku bude uplatňovaný. Vyberá si medzi založením právnickej osoby alebo využitím služieb zamestnávateľských organizácií v počiatkových fázach penetrácie čínskeho trhu.

Práve v skorých štádiách iniciovania ekonomických aktivít na území ČĽR je pre investorov najvhodnejšie zvoliť druhú zo spomínaných možností. Začatie podnikania bez založenia právnickej osoby je časovo a nákladovo najprijateľnejší spôsob vstupu na daný trh.¹¹¹ Zahraničný investor takto môže otestovať parametre čínskeho trhu a zamestnancov najímať vďaka službám profesionálnej zamestnávateľskej organizácie (PEO) alebo prostredníctvom registrovaných zamestnávateľov (EOR).

¹¹¹ The Ultimate Guide On How To Start A Business In China [online]. 2020. [cit. 2021-11-16]. Dostupné na: <https://www.fdichina.com/blog/starting-business-in-china>

PEO sú organizácie, ktoré prenajímajú zahraničnému investorovi (zamestnávateľovi) zamestnancov a vstupujú s ním tak do pracovného pomeru. Zahraničný investor, v pozícii zamestnávateľa, prenecháva všetky existujúce záväzky a povinnosti spojené so zamestnancami na PEO.¹¹²

EOR sú zase spoločnosti, ktoré na seba preberajú akúkoľvek zodpovednosť za finančné a právne postupy, ktoré sú potrebné pre vytvorenie a prevádzkovanie dcérskych spoločností v zahraničí. Tieto spoločnosti zodpovedajú za správu miezd zamestnancov, správu zamestnaneckých benefitov či daňovú dokumentáciu. Využívaním ich služieb získavajú zahraniční investori istotu v súvislosti s dodržiavaním náborových formalít platných v ČĽR.¹¹³

Za predpokladu, že investor využije služby týchto agentúr, namiesto zdĺhavého zakladania spoločnosti, môže začať s vykonávaním jeho činnosti v ČĽR už o niekoľko dní. Taktiež získa možnosť najímať si zamestnancov napríklad pre vykonávanie činností prieskumu trhu nevyhnutných najmä v počiatočných fázach jeho vstupu na čínsky trh. Zamestnanci síce budú najímaní v mene zahraničnej spoločnosti, ale za správu ich miezd, prípravu zmlúv a právnych záležitostí budú zodpovedné agentúry. Pokiaľ zahraničná spoločnosť na základe činnosti týchto zamestnancov zistí, že na čínskom trhu môže prežiť a ďalej prosperovať, môže sa rozhodnúť pre založenie vlastnej právnickej osoby v ČĽR a začať podnikáť. Pokiaľ by zistila, že jej prítomnosť na čínskom trhu nemá potenciál byť rentabilná, veľmi jednoducho môže opustiť trh ČĽR a prepustiť zamestnancov cez personálne agentúry. Na čínsky trh tak môže flexibilne nielen vstúpiť, ale ,v prípade potreby, ho aj opustiť.

3.3.1 Začatie podnikania v ČĽR založením právnickej osoby

Pokiaľ sa zahraničný investor rozhodne pre založenie podniku v ČĽR, mal by vedieť akú právnu štruktúru pre svoje podnikanie zvolí. V minulosti všeobecne platilo, že najlepším a vskutku jediným spôsobom, akým mohli zahraničné spoločnosti vstúpiť na čínsky trh, bolo vytvorenie „*joint venture*“ so silným čínskym partnerom alebo ďalšou zahraničnou

¹¹² What is a PEO? What are its advantages and disadvantages? [online]. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na: <https://www.shrm.org/resourcesandtools/tools-and-samples/hr-qa/pages/whatisapeoanditsadvantagesanddisadvantages.aspx>

¹¹³ JOSEPH, Mary. What is an Employer of Record? Definition, Benefits, Vendor Screening Tips [online]. 22.03.2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na: <https://www.linkedin.com/pulse/what-employer-record-definition-benefits-vendor-screening-mary-joseph>

spoločnosťou. ČĽR sa však mení a aj keď spoločné podniky stále predstavujú jedinú možnosť expanzie zahraničných spoločností do niektorých regulovaných odvetví, krajina musí čeliť aktuálnym trendom, ktoré prinášajú omnoho efektívnejšie spôsoby podnikania v tomto regióne v podobe nových možností, ako naň expandovať.¹¹⁴ V súčasnosti (2022) majú investori investujúci v ČĽR na výber z 5 typov subjektov, v mene ktorých môžu v tomto regióne podnikat’.

Medzi tieto subjekty patrí napríklad:

- zahraničný podnik v plnom vlastníctve zahraničných investorov,
- obchodné zastúpenie,
- zmluvný alebo kooperatívny spoločný podnik,
- akciový spoločný podnik,
- zahraničný partnerský podnik.

Najviac frekventovanými typmi ekonomických subjektov sú pre zahraničných investorov v súčasnosti (2022) práve spomínané „*joint ventures*,“ ale taktiež podniky v úplnom vlastníctve zahraničných investorov či obchodné zastúpenia zahraničných spoločností.¹¹⁵

„*Joint ventures*“ predstavujú jeden z najbežnejšie sa vyskytujúcich typov podnikových štruktúr, pre ktorý sa rozhodlo už mnoho veľkých zahraničných spoločností. Hlavným dôvodom, prečo tomu tak je, sú čínske obchodné zákony, ktoré sú natoľko prísne, že neumožňujú podnikom v plnom vlastníctve zahraničných investorov operovať v niektorom z citlivých sektorov ich národnej ekonomiky. Nie vždy sa ale vytvárajú spoločné podniky z tohto dôvodu. Zahraničné spoločnosti často vstupujú do spoločných podnikov len z ekonomických či strategických dôvodov. Ich hlavnou motiváciou pre tento krok je napríklad rozdelenie rizík, nákladov a zdrojov medzi jednotlivých partnerov „*joint ventures*,“ vďaka čomu je ich fungovanie na čínskom trhu menej ohrozené.¹¹⁶ Okrem toho pre zahraničné spoločnosti predstavujú spoločné podniky vynikajúcu príležitosť, v rámci ktorej získajú prístup na obrovský trh, ťažia z know-how lokálnych investorov a preniknú do vybudovaných distribučných sietí. Lokálny investičný partner môže slúžiť aj ako

¹¹⁴ VANHONACKER, Wilfried. Entering China: An Unconventional Approach [online]. 1997. [cit. 2021-11-16]. Dostupné na: <https://hbr.org/1997/03/entering-china-an-unconventional-approach>

¹¹⁵ The Ultimate Guide On How To Start A Business In China [online]. 2020. [cit. 2021-11-16]. Dostupné na: <https://www.fdichina.com/blog/starting-business-in-china/>

¹¹⁶ WONG, Dorcas. Setting Up a Joint Venture in China [online]. 04.07.2019. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/setting-up-joint-venture-china/>

významná pomoc pri riešení zložitých problémov, ktoré pramenia najmä z jazykovej bariéry. Vstupom spoločnosti do „*joint venture*“ posilní spoločnosť svoju pozíciu a rozšíri tak svoj podiel na trhu.¹¹⁷

Pri uvažovaní o vytvorení spoločného podniku na území ČĽR existujú pre zahraničných investorov 2 alternatívy, z ktorých majú možnosť vybrať – zmluvný alebo kooperačný spoločný podnik, alebo akciový spoločný podnik. Pred rokom 2020 medzi týmito dvoma typmi spoločných podnikov existovali rozdiely.

V **zmluvnom spoločnom podniku** dve alebo viaceré spoločnosti uzavreli dohodu o spolupráci. Dohoda upravovala formu ich spolupráce, prínos rizika a know-how či cieľ spolupráce. Takáto štruktúra ponúkala väčšiu flexibilitu než akciové spoločné podniky, keďže zisk ani riziká neboli rozdelené v pomere k majetkovým podielom.

Silnejšou a tiež rizikovejšou štruktúrou bol **akciový spoločný podnik** zriadený dvomi alebo viacerými spoločnosťami na cieľovom trhu. Partneri spoločne preberali riziko a zodpovednosť za riadenie spoločného podniku, pričom zisky a straty si delili podľa ich podielu na vlastnom imaní.

Rozdiely, ktoré existovali, boli ale zrušené spolu s príchodom nového čínskeho zákona o zahraničných investíciách, ktorý vstúpil do platnosti v roku 2020 a zameriava sa na podporu, ochranu a správu zahraničných investícií. Nový zákon nahrádza pôvodné 3 zákony o podnikoch so zahraničnými investíciami. Jeho prijatie by malo viesť k ďalšiemu otváraniu čínskeho trhu a postupnému napĺňaniu rozvojových cieľov, ktoré si ČĽR stanovila. Medzi tieto ciele patrí napríklad budovanie technologických kapacít, prehĺbovanie integrácie v rámci svetového hospodárstva, podpora zeleného rozvoja atď.¹¹⁸ Medzi najvýznamnejšie body nového zákona patrí napríklad aj zjednotenie firemných štruktúr, ktoré by malo viesť k preskupeniu síl medzi partnermi v „*joint ventures*.“ Tie po novom musia mať trojstupňovú riadiacu štruktúru zloženú z rady akcionárov, predstavenstva

¹¹⁷ LEE, Bobby. 14 Pros & Cons Of Starting Joint Ventures In China [online]. 2015. [cit. 2021-11-24]. Dostupné na: <https://www.hongdaservice.com/blog/14-pros-cons-of-starting-joint-ventures-in-china>

¹¹⁸ ZHENG, Yawen. China's New Foreign Investment Law and Its Contribution Towards the Country's Development Goals [online]. In: The Journal of World Investment & Trade 2021. Edinburgh, United Kingdom : Edinburgh Law School, University of Edinburgh, 21.06.2021, roč. 22, č. 3, s. 388 - 428 [cit. 2021-11-25]. Dostupné na: https://brill.com/view/journals/jwit/22/3/article-p388_3.xml

a manažéra. Existujúcim spoločným podnikom v roku 2020 započala päťročná lehota, v rámci ktorej sú povinné pristúpiť k zmene ich právnej štruktúry.¹¹⁹

Zahraničné spoločnosti s plným vlastníctvom v rukách zahraničných investorov sú spoločnosti, ktoré sú zakladané bez priamej účasti čínskeho investora. Ide o jeden z najpopulárnejších druhov spoločností zakladaných zahraničnými investormi na území ČĽR.¹²⁰ Tento typ sa vyskytuje vo viacerých právnych formách, z ktorých najzastúpenejšiu predstavuje práve ekvivalent spoločnosti s ručením obmedzeným.

Za výhodu takýchto spoločností môžeme považovať napríklad spôsob ručenia spoločnosti, kde vlastníci spoločností, v prípade finančných ťažkostí, nenesú osobnú zodpovednosť a spoločníci ručia len do výška nimi vloženého kapitálu. Ďalšou z výhod týchto spoločností je fakt, že zahraniční investori, ktorí takéto spoločnosti vlastnia, majú prakticky rovnaké práva ako ktorýkoľvek čínski vlastníci firiem. Najdôležitejším dôvodom pre založenie podnikov v plnom vlastníctve zahraničných investorov však je, že takéto podniky sa v rámci celého územia ČĽR môžu zapájať do ziskových aktivít, najímať zamestnancov, žiadať o dovoznú a vývoznú licencie, otvárať bankové účty a to všetko bez potreby zaangažovania ďalších subjektov tretej strany.

Ako pri každom type spoločností, aj pri zakladaní tohto typu podnikov existujú určité nevýhody. Jednou z nich je napríklad proces registrácie takejto spoločnosti, ktorý vyžaduje väčšie množstvo času a kooperáciu s čínskymi úradmi. Pre spoločnosti pôsobiace v regulovaných odvetviach čínskeho trhu je ich založenie o to náročnejšie, že minimálna výška ich základného imania, na rozdiel od väčšiny podnikov s plným vlastníctvom zahraničných investorov, je pevne stanovená príslušnými čínskymi úradmi.¹²¹

Možnou alternatívou k vytvoreniu spoločností v plnom vlastníctve zahraničných investorov by mohlo byť zakladanie obchodných zastúpení. Ide o najrýchlejšiu a najjednoduchšiu cestu k založeniu obchodnej prevádzky v ČĽR. Ale má to háčik. Čínske právo nepriznáva obchodným zastúpeniam vlastné zákonné práva a tie tiež nemajú úplné potrebné funkcie na to, aby vykonávali obchodné činnosti. To znamená, že nemôžu podpisovať zmluvy so zákazníkmi alebo dodávateľmi, žiadať o dovoznú či vývoznú

¹¹⁹ WONG, Dorcas. Setting Up a Joint Venture in China [online]. 04.07.2019. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/setting-up-joint-venture-china/>

¹²⁰ The Ultimate Guide On How To Start A Business In China [online]. 2020. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na: <https://www.fdichina.com/blog/starting-business-in-china/>

¹²¹ LEE, Bobby. Setting Up A WFOE In China: The Pros and Cons [online]. 15.08.2016. [cit. 2021-11-19]. Dostupné na: <https://www.hongdaservice.com/blog/setting-up-a-wfoe-in-china-the-pros-and-cons>

licenciu, otvárať bankové účty a dokonca ani dosahovať zisk. Hoci by sa mohlo zdať, že táto právna forma nemá žiadne výhody, opak je pravdou. Zakladanie obchodných zastúpení predstavuje pre niektoré typy spoločností vynikajúce riešenie. Na zakladanie a údržbu obchodných spoločností je nutné vynaložiť iba minimálne množstvo nákladov. Pre ich založenie nie je stanovená minimálna výška základného imania. Dĺžka samotného procesu založenia takýchto podnikov je taktiež kratšia než pri spoločnostiach s plným vlastníctvom zahraničných investorov.¹²² Obchodné zastúpenia sú tak ideálnou voľbou pre tie spoločnosti, ktoré chcú investovať na čínskom trhu, no majú obmedzené množstvo zdrojov, a preto potrebujú čas, ktorý by mohli využiť pre vykonanie prieskumu trhu. Vhodnou sa táto právna forma javí aj pre tie spoločnosti, ktoré potrebujú subjekt, ktorý by bol prítomný na trhu ČĽR len preto, aby udržiaval styk s miestnymi dodávateľmi a dohliadal na kvalitu ekonomického procesu. Stručný prehľad rozdielov medzi jednotlivými štruktúrami podnikov je zobrazený v **tabuľke 6**.

Tabuľka 6 **Prehľad rozdielov medzi jednotlivými typmi podnikových štruktúr**

	Obchodné zastúpenie	Podnik v plnom zahraničnom vlastníctve	Spoločný podnik
Právna forma	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Spoločnosť s ručením obmedzeným	Spoločnosť s ručením obmedzeným (väčšinou)
Vlastníctvo	zahraničné	zahraničné	Minimálne 1 zahraničný a 1 čínsky investor
Potreba kapitálu	Žiadna minimálna hranica potrebného kapitálu	Minimálna výška základného imania (len v regulovaných sektoroch)	Stanovená minimálna hranica pre výšku základného imania
Pole pôsobnosti	Prieskum trhu, udržiavanie styku s partnermi	Špecifický sektor	Špecifický sektor
Proces zakladania	Nenáročný na zdroje	Náročný na zdroje	Náročný na zdroje (vyžaduje sa kooperácia s čínskym partnerom)
Zamestnávanie	Nemôže priamo najímať zamestnancov	Priame najímanie pracovnej sily	Priame najímanie pracovnej sily
Získanie úveru	Budova triedy A,	Pobočka, ktorá slúži ako adresa sídla spoločnosti	Pobočka, ktorá slúži ako adresa sídla spoločnosti
Fakturovanie	Nemá povolenie	povolenie vystavovať faktúry alebo potvrdenky	povolenie vystavovať faktúry alebo potvrdenky

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov FDI China (2021).

¹²² SHI, Emilia. Establishing a business in China: overview online]. 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/1-623-4945?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/1-623-4945?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)

Po výbere vhodnej právnej štruktúry novovznikajúcej spoločnosti je nutné, aby manažment spoločnosti v Európe, ktorá investuje v ČĽR, vypracoval podrobný biznis plán pre rozvoj podnikateľských aktivít spoločnosti v tomto regióne. Business plán novozakladanej spoločnosti musí obsahovať podrobný opis podniku, podnikových potrieb, jeho produktu, a taktiež je nevyhnutné, aby v ňom boli obsiahnuté predpokladané ekonomické výsledky vo forme podrobne spracovaného finančného plánu. Dôležitou časťou business plánu zahraničných spoločností je podrobne vypracovaná marketingová stratégia, ktorá usmerňuje expanziu spoločnosti na trh ČĽR. Kompletne vypracovaný business plán po jeho vypracovaní prechádza schvaľovaním zo strany čínskych úradov. Akonáhle úrady plán schvália, spoločnosť môže v procese zakladania napredovať.¹²³ Je nutné dodať, že podnik sa vypracovaním plánu zaväzuje k dodržiavaniu náležitostí, ktoré sú v ňom zahrnuté. V prípade ich porušenia by totiž riskoval vysoké pokuty, ktoré by mohli vyústiť do vážnejších trestov aplikovaných zo strany čínskych orgánov.

Poslednými, no nemenej dôležitými, krokmi vedúcimi k úspešnému štartu zahraničnej spoločnosti v ČĽR sú založenie bankového účtu a registrácia ochrannej známky spoločnosti.

Registrácia ochrannej známky je veľmi dôležitá, keďže ČĽR patrí do skupiny krajín so systémom „*first-to-file*“ a zaujíma tak tvrdý postoj v otázke práv duševného vlastníctva. Zjednodušene povedané, spoločnosť, ktorá v ČĽR zaregistruje svoju ochrannú známku ako prvá, získa výhradné práva na distribúciu a predaj produktov na tomto území. Zahraničné spoločnosti by preto nemali v súvislosti s registráciou ochrannej známky zaháľať. Môže sa totiž stať, že ak svoju príležitosť na registráciu premrhajú, nikdy nebudú môcť svoje produkty v ČĽR predávať. Hoci čínska vláda usiluje o minimalizovanie času potrebného na registráciu ochranných znáмок, celý proces je stále otázkou obdobia dlhšieho než 1 rok.¹²⁴

V súvislosti s registráciou sa však môže vyskytnúť niekoľko možných problémov. Medzi ne v minulosti patril napríklad fenomén „*squatterov ochranných znáмок*.“ Išlo o osoby, ktoré zámerne registrovali ochranné známky iných spoločností len preto, aby zarobili peniaze, alebo aby týmto spoločnostiam skomplikovali ich ďalší rozvoj. Išlo tak o jeden z nástrojov konkurencie, využitím ktorého firmy eliminovali svojich protivníkov

¹²³ BOQUEN, Antoine. 9 Steps to Starting a Business In China as a Foreign Company [online]. 07.03.2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na: <https://nhglobalpartners.com/starting-a-business-in-china/>

¹²⁴ CYRILL, Melissa. China's Trademark Regime: How to Protect Your Brand in the Mainland [online]. 25.03.2019. [cit. 2021-11-22]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-trademark-regime-brand-protection/>

usilujúcich o prerazenie na čínskom trhu. Nový zákon o ochranných známkach však uvádza, že osoby a spoločnosti nemôžu registrovať ochranné známky len za týmto účelom bez toho, aby ich skutočne používali.¹²⁵

Napriek tomu, že registrácia ochrannej známky v tomto regióne je veľmi dôležitá, zo strany zahraničných investorov je často prehliadaná či dokonca ignorovaná. Jej absencia však môže viesť k vážnym problémom v súvislosti s ďalším rozvojom podnikateľských aktivít novozaložených spoločností v ČĽR. Platnosť známky je vymedzená čínskou legislatívou na obdobie 10 rokov.¹²⁶

Založením vlastného samostatného podniku v ČĽR však kapitola pôsobenia európskych spoločností na tomto trhu ešte len začína. Tieto novovzniknuté subjekty majú pred sebou častokrát dlhú cestu, kým začne byť ich činnosť viditeľne rentabilná. Aby sa tak stalo čo najskôr, spoločnosti alokujú svoj kapitál najmä do tých sektorov, ktoré disponujú vysokou perspektívou ich budúceho ekonomického rastu.

3.4 Perspektíva jednotlivých sektorov čínskej ekonomiky a európske firmy, ktoré v nich pôsobia

Predvídať budúcnosť popredných svetových ekonomík je v dnešnom svete prakticky nemožné. Môže za to hlavne dynamika a volatilita ich vzájomných vzťahov, ktoré dlhodobo balansujú na hrane ekonomického a politického napätia, ktoré môže kedykoľvek eskalovať do závažnejších sporov na medzinárodnej úrovni. Poslednou pripomienkou pretrvávajúcich exponovaných vzťahov je vojenská invázia Ruskej federácie na území Ukrajiny, ktorej začiatok sa datuje ku koncu februára 2022. Tento spor sa, bezpochyby, netýkal iba týchto dvoch krajín, ale svojou povahou si získal pozornosť takmer všetkých krajín sveta, medzi ktoré patrí aj ČĽR.

V dobe písania tejto bakalárskej práce stále nebolo jasné, kedy a ako konflikt dospeje ku svojmu koncu, a preto by sa v budúcnosti malo počítať aj s možným naštrbením vzájomnej sino-európskej spolupráce ako jedného z možných následkov. V záujme eliminovania tohto rizika sme sa rozhodli za východiskové považovať obdobie, ktoré ruskej

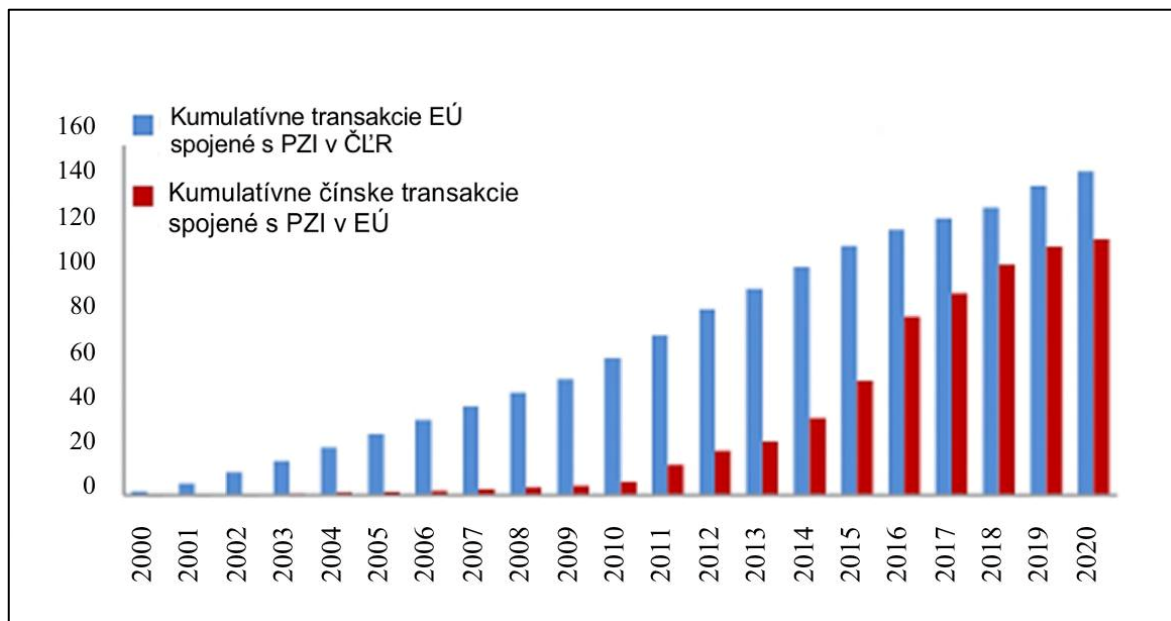
¹²⁵ New trademark law in China: the end of trademark squatting? [online]. 2020. [cit. 2021-11-25]. Dostupné na: <https://www.hfgip.com/news/new-trademark-law-china-2020>

¹²⁶ How to Register a Trademark in China: The Ultimate Guide [online]. 2021. [cit. 2021-11-26]. Dostupné na: <https://www.export2asia.com/blog/trademark-china/>

invázii na Ukrajinu bezprostredne predchádzalo, a počas ktorého predstavoval čínsky trh pre európskych investorov stále veľmi atraktívnu destináciu pre rozvoj ich podnikateľského potenciálu.

Napriek tomu, že čínske investičné toky plynúce do EÚ-27 sú od roku 2013 každoročne stále vyššie než hodnota investícií smerujúca z EÚ-27 do ČĽR, pri pohľade na kumulatívnu hodnotu transakcií spojených s PZI, ktorá je ilustrovaná na **grafe 10**, je možné pozorovať opačnú dominanciu, a to práve na strane EÚ-27. Môžeme konštatovať, že aj navzdory nízkej investičnej dynamike ČĽR na začiatku 21. storočia sa hodnota bilaterálnych investícií za posledných desať rokov radikálne zvýšila. Medzi rokmi 2000 až 2020 investovali európske spoločnosti v ČĽR približne 148 mld. € a čínske spoločnosti v EÚ dokopy približne 117 mld. €.

Graf 10 Bilaterálne PZI EÚ-27 a ČĽR medzi rokmi 2000 až 2020 v mld. €

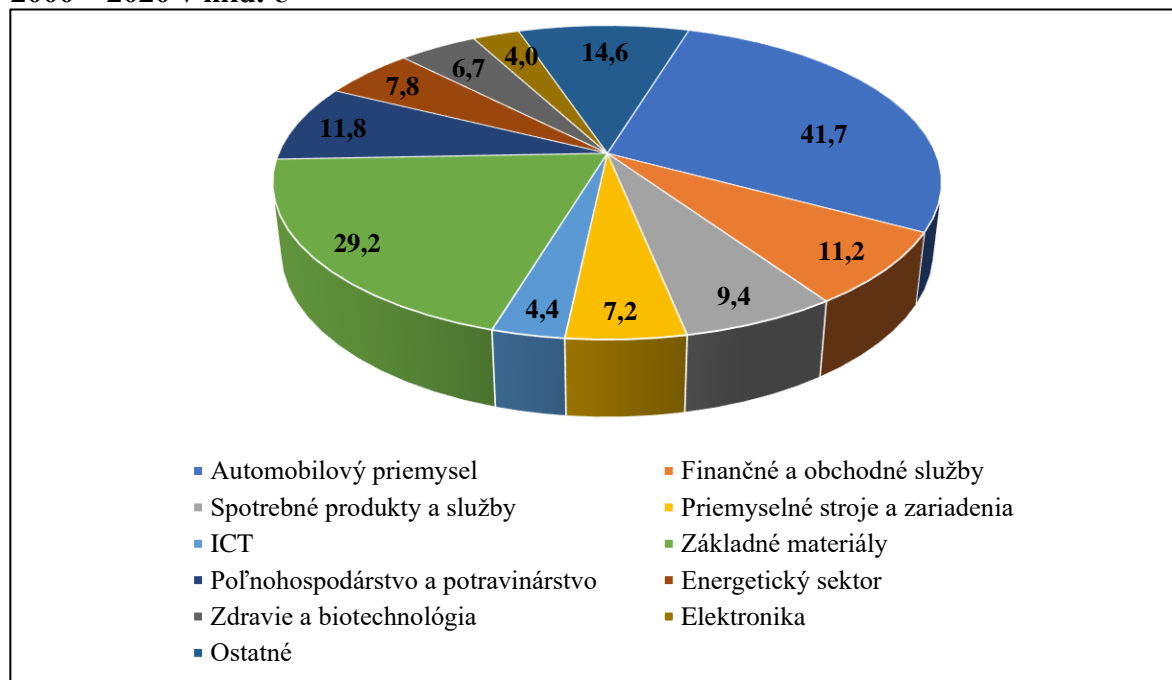
Zdroj: Úprava vizualizácie dostupnej v dokumente EK: Key Facts and Figures of CAI (2020).

Dôkazom vysokej atraktivity čínskeho trhu je aj pozitívna nálada európskych investorov, ktorí v ČĽR vidia vysoký potenciál najmä po tom, ako sa krajina rýchlo zotavila z pandémie koronavírusu v roku 2020. V prieskume vypracovanom Európskou obchodnou komorou v ČĽR takmer 60 % dopytovaných spoločností uviedlo, že počas roku 2021 plánovali rozšíriť svoje podnikateľské aktivity na čínskom trhu a zintenzívniť tak prílev investícií do tohto regiónu.¹²⁷ Z kvantitatívneho hľadiska hovoríme o náraste v

¹²⁷ Nearly 60% of European companies plan to expand their businesses in China this year: survey [online]. 09.06.2021. [cit. 2022-03-02]. Dostupné na: <https://www.globaltimes.cn/page/202106/1225767.shtml>

hodnote takmer 10 percentuálnych bodov, a to najmä kvôli tomu, že európsky investičný sektor vníma ČĽR ako zdroj vysokého ekonomického rastu a ziskov s ním spojených.¹²⁸

Graf 11 Prílev PZI z EÚ-27 podľa cieľového sektora čínskej ekonomiky medzi rokmi 2000 – 2020 v mld. €

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Rhodium Group (2020).

Prostredníctvom **grafu 11** je možné pozorovať najdominantnejšie sektory čínskej ekonomiky, v rámci ktorých bolo v priebehu rokov 2000 až 2020 alokované najväčšie množstvo európskeho investičného kapitálu. Najväčší podiel spomedzi všetkých sektorov patril priemyselnému sektoru a to aj napriek tomu, že jeho percentuálny podiel na celkovom HDP krajiny medzitým poklesol. Kým priemyselná výroba v ČĽR v roku 2010 predstavovala 45,5 % HDP, v roku 2020 to bolo už „len“ 37,82 %. Pokles v poslednom desaťročí má za následok pravdepodobne transformácia čínskej ekonomiky na ekonomiku poháňanú domácou spotrebou.¹²⁹

V rámci čínskej priemyselnej výroby je významným odvetvím s veľkým potenciálom hlavne automobilový priemysel, do ktorého prúdi veľké množstvo prostriedkov práve z Nemecka či Francúzska, európskych automobilových gigantov. Pôsobí tu množstvo

¹²⁸ European Business in China – Business Confidence Survey 2021 [online]. 2021. [cit. 2022-03-02]. Dostupné na: <https://www.europeanchamber.com.cn/en/publications-business-confidence-survey>
<https://www.globaltimes.cn/page/202106/1225767.shtml>

¹²⁹ ROSS, Sean. The 3 Industries Driving China's Economy [online]. 13.01.2022. [cit. 2022-03-03]. Dostupné na: <https://www.investopedia.com/articles/investing/091515/3-industries-driving-chinas-economy.asp#citation-5>

„*automotive*“ spoločností, ktoré produkujú nielen celé vozidlá, ale tiež množstvo súčiastok, ktoré sú neskôr vďaka čínskemu exportu expedované na trhy po celom svete.

O vysokej rozvinutosti čínskeho automobilového priemyslu svedčí aj množstvo vyrobených vozidiel za rok 2021, kde čínska produkcia dominuje rebríčku s počtom 26,082 mil. vozidiel. To predstavuje nárast o 3,4 percentuálneho bodu v porovnaní s rokom 2020 a o 1 percentuálny bod v porovnaní s rokom 2019.¹³⁰ Čo sa týka predaja, za rok 2021 sa predalo 26,275 mil. vozidiel čo predstavuje nárast o 3,8 percentuálneho bodu v porovnaní s rokom 2020. Experti Čínskej asociácie producentov automobilov odhadujú, že predaje by mali počas roku 2022 medziročne rásť o 5,4 percentuálneho bodu, až na úroveň 27,5 mil. predaných vozidiel.¹³¹

Stále dôležitejšiu úlohu v rámci automobilového priemyslu zohráva sektor tzv. „*new energy vehicles*“. Ide o vozidlá, ktoré na svoj pohon využívajú batérie alebo palivové články. Tento druh vozidiel zároveň predstavuje dôležitý nástroj, vďaka ktorému môže ČĽR v budúcnosti plniť svoje záväzky v oblasti ochrany globálnej klímy, ktoré sa každých 5 rokov prehodnocujú podľa rámca OSN.¹³² Aj preto si ČĽR stanovila cieľ, aby nové vozidlá vrátane plug-in hybridov a vozidiel s vodíkovými palivovými článkami tvorili do roku 2025 20 % celkového predaja áut. Napriek tomu, že stratégia prijatá čínskou vládou počítala s redukciami vládnych príspevkov na nákup týchto vozidiel až o 30 % do konca roku 2022 a následným úplným zrušením v roku 2023, očakáva sa, že trh s „*new energy vehicles*“ bude aj v tomto období naďalej rásť. Čínska asociácia producentov automobilov síce odhaduje spomalenie predaja voči roku 2021, avšak pre odvetvie „*new energy vehicles*“ sa stále odhaduje rast o 47 percentuálnych bodov.¹³³ Ďalšia zo zmien prichádzajúcich v roku 2022 má výrazne kladný charakter. ČĽR od roku 2022 umožňuje všetkým zámorským výrobcom osobných automobilov operovať samostatne, čím sa ruší podmienka, podľa ktorej musia

¹³⁰ 2021 Production Statistics [online]. Roč. 23. OICA, 2022. 1 s. [cit. 2022-03-03]. Dostupné na: <https://www.oica.net/wp-content/uploads/By-country-region-2021.pdf>

¹³¹ YU, Sophie a GOH, Brenda. China auto sales to hit 27.5 mln in 2022, up 5.4% - industry body [online]. 17.12.2021. [cit. 2022-03-03]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/markets/asia/china-auto-sales-hit-275-mln-2022-up-54-industry-body-2021-12-17/>

¹³² KENDALL, Michaela. Fuel cell development for New Energy Vehicles (NEVs) and clean air in China. In: Progress in Natural Science: Materials International [online]. Birmingham, United Kingdom : Birmingham City University, 17.04.2018, roč. 28, č. 2, s. 113-120. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.pnsc.2018.03.001>

¹³³ BOHLSSEN, Matt. What To Expect In 2022 For Global Electric Vehicle Sales [online]. 10.02.2022. [cit. 2022-03-05]. Dostupné na: <https://seekingalpha.com/article/4485897-what-to-expect-in-2022-for-global-electric-vehicle-sales>

zahraničné automobilky pôsobiť v ČĽR prostredníctvom spoločného podniku s miestnou firmou a vlastníť v tomto subjekte najviac 50 % akcií.¹³⁴

V rámci čínskeho automobilového priemyslu pôsobí aj niekoľko veľkých európskych automobilových výrobcov, ktorí tu vyrábajú svoje modely a ich súčasti. Medzi ne patria automobilky koncernu **Stellantis**, ktorý združuje európsky koncern Groupe PSA a americký koncern Fiat Chrysler Automobiles N.V. (FCA), alebo tiež známy nemecký koncern **Volkswagen**.

Z hľadiska prílevu PZI je v poradí druhým najfrekvencovanejším sektorom práve sektor orientovaný na základné suroviny. Tvoria ho spoločnosti, ktoré sa zaoberajú nielen fyzickým získavaním, vývojom, ale aj prvotným spracovaním všetkých druhov surovín, ktoré sa prirodzene vyskytujú v prírode. Dominantné je najmä spracovanie ropy, kovov, chemických produktov a produktov lesného hospodárstva.¹³⁵ ČĽR sa dlhodobo umiestňuje na špici z hľadiska množstva zásob, výroby či spotreby týchto materiálov, a to najmä kvôli tomu, že je esenciálnym pre fungovanie ďalších sektorov jednotlivých ekonomík.¹³⁶ Pri výbere vhodného a prijateľne regulovaného regiónu potom čínsky trh predstavuje atraktívnu príležitosť aj pre európske spoločnosti, ktoré by účastou v „*joint ventures*“ s inými čínskymi spoločnosťami, a neskôr v rámci spolupráce s čínskymi štátnymi gigantmi, ako napríklad China Three Gorges alebo Shanghai Electric, mohli potenciálne ťažiť práve z realizácie projektov **Belt and Road Initiative** - „*Novej Hodvábnej cesty*,“ na ktorej riadení sa čínski giganti podieľajú.

Ďalšou dôležitou oblasťou čínskej ekonomiky je práve ICT sektor, čiže sektor informačných a komunikačných technológií. Ide o jedno z najväčších priemyselných odvetví na svete, ktoré vo forme jeho podmnožín združuje ostatné výrobné sektory a sektory služieb, ktorých hlavná činnosť je spojená s vývojom, výrobou, komercializáciou a intenzívnym využívaním nových technológií.¹³⁷ Očakáva sa, že hodnota globálnych transakcií v rámci sektora ICT v roku 2022 presiahne približne 5 500 mld. USD a do roku

¹³⁴ Electric Car Crystal Ball Gazing in China as the New Year Dawns [online]. 20.12.2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/news/newsletters/2021-12-20/electric-car-crystal-ball-gazing-in-china-as-the-new-year-dawns>

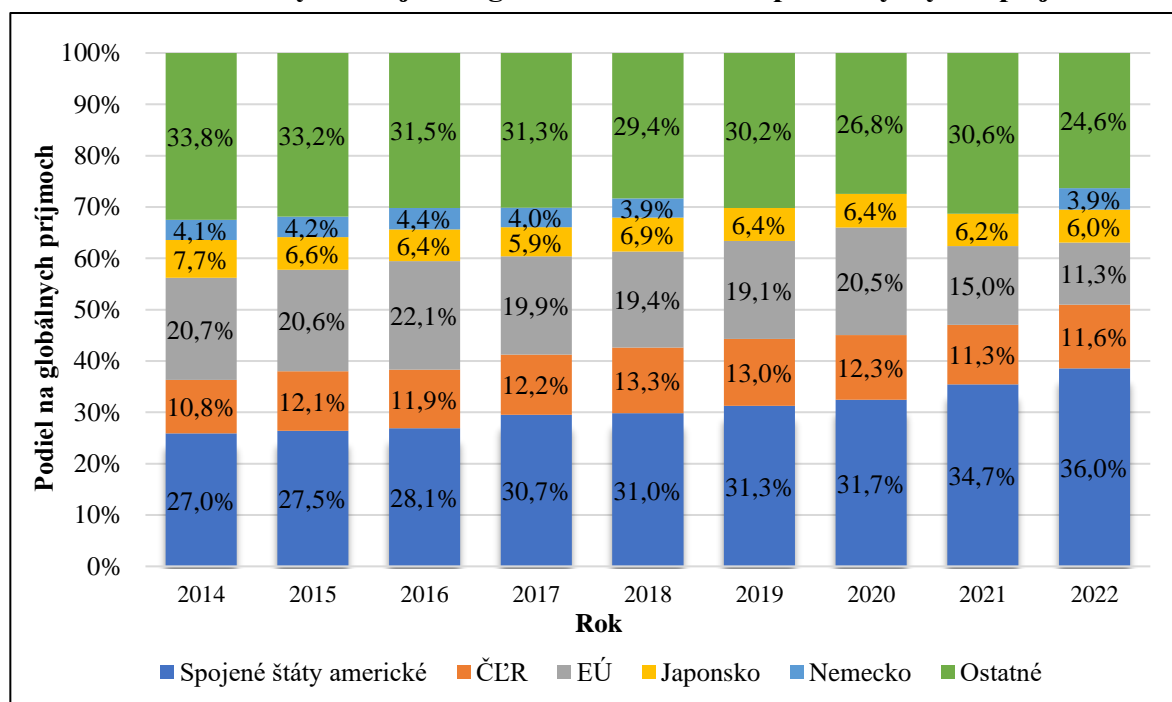
¹³⁵ KOPP, M. Carol a SMITH, Andy. Basic Materials Sector [online]. 02.01.2022. [cit. 2022-03-05]. Dostupné na: https://www.investopedia.com/terms/b/basic_materials.asp

¹³⁶ China Sector Analysis: Materials [online]. 2021 [cit. 2022-03-05]. Dostupné na: <https://en.rankipro.com/china-sector-analysis-materials/>

¹³⁷ ICT Sector [online]. 2009 [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: https://en.eustat.eus/documentos/elem_12878/definicion.html

2023 narastie na približne 6 000 mld. USD.¹³⁸ Ako demonštruje **graf 12**, počas roku 2022 by sa mal podiel ČĽR na globálnom trhu ICT z hľadiska výnosov vyšplhať na 11,6 %, čo je o 0,3 percentuálneho bodu viac ako v roku 2021, avšak o 0,7 percentuálneho bodu menej v porovnaní s rokom 2020. Aj napriek tomu však ČĽR s niekoľkými nadmieru výkonnými odvetviami domácej ekonomiky predstavuje región s druhým najväčším trhovým podielom z hľadiska výnosov a predstavuje dokonalú príležitosť pre množstvo európskych investorov.

Graf 12 Podiel svetových krajín na globálnom ICT trhu podľa výšky ich príjmov v %

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Statista (SAVA, J. Alexandra, 2022).

V súčasnosti (2022) v rámci čínskeho ICT sektora pôsobí aj množstvo európskych firiem. Jednou z nich je aj spoločnosť **Siemens AG**. Ide o globálnu „*high-tech*“ veľmoc s pôvodom v Nemecku. Pole pôsobnosti spoločnosti v ČĽR je veľmi široké. Špecializuje sa napríklad na riešenia v oblasti inteligentnej infraštruktúry v rámci budov, distribuované energetické systémy a na automatizáciu či digitalizáciu v procesnom a výrobnom priemysle. Táto spoločnosť je tiež známa aj ako dodávateľ medicínskej techniky a digitálnych zdravotných služieb. Z hľadiska histórie kooperuje Siemens s ČĽR už od roku 1872, keď spoločnosť do krajiny dodala prvý telegraf s ukazovateľom. Neskôr, v roku 1985 Siemens uzavrel s ČĽR dohodu o spolupráci a stal sa tak prvou zahraničnou spoločnosťou, ktorá sa zúčastnila takejto formy spolupráce. **V roku 2020 vygeneroval Siemens na čínskom trhu**

¹³⁸ SAVA, J. Alexandra. Global market share of the information and communication technology (ICT) market from 2013 to 2022, by selected country [online]. 06.07.2022 [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/263801/global-market-share-held-by-selected-countries-in-the-ict-market/>

tržby v hodnote 7,3 mld. € a zamestnával viac ako 30 000 zamestnancov, čím sa stal dôležitou súčasťou čínskej ekonomiky.¹³⁹ Ide tak o nesporný dôkaz rokmi trvajúcej sino-európskej hospodárskej spolupráce.

Dôvodov prečo investovať a operovať na čínskom trhu je, samozrejme, oveľa viac, než bolo možné v rámci práce obsiahnuť. V prospech ČĽR, ako destinácie pre európske investície, hovoria nielen čoraz dynamickejšie čínske inovácie, ktoré ovplyvňujú celosvetové trendy, ale aj ekonomická výkonnosť krajiny a rast HDP o 8,1 percentuálneho bodu počas roku 2021, čo je najvyššia hodnota od roku 2012.¹⁴⁰ Britské poradenské centrum pre ekonomický a obchodný výskum (CEBR) predpokladá, že čínska ekonomika bude do roku 2025 naďalej rásť o 5,7 percenta ročne a neskôr o 4,7 percenta do roku 2030, kedy prekoná USA a stane sa najväčšou svetovou ekonomikou.¹⁴¹

Na záver treba spomenúť, že dôležitým prvkom čínskej ekonomiky je, bezpochyby, pracovná sila, ktorá nachádza veľké uplatnenie napríklad vo výrobnom sektore. Pri pohľade na priemerné hodinové náklady na prácu v tejto oblasti sa môže zdať, že ČĽR je v porovnaní s alternatívnymi krajinami, akými sú napr. Vietnam či Mexiko, najnákladnejšou destináciou. Kým hodina práce v ČĽR stojí 6,5 USD, hodinové náklady v Mexiku sú na úrovni 4,82 USD a vo Vietname je to dokonca menej ako polovica, v priemere 2,99 USD. Dôležité je však dodať, že ČĽR kompenzuje vyššie priemerné náklady na pracovnú silu inými faktormi, medzi ktoré patrí napríklad produktivita, vyššie vzdelanie a skúsenosti pracovníkov, spoľahlivá logistika a jednoduchosť získavania zdrojov v rámci krajiny.¹⁴² Podľa indexu globálnej konkurencieschopnosti, kým viaceré vyspelé ekonomiky zaznamenali klesajúci trend v oblasti adekvátnosti súboru zručností získaných počas jednotlivých stupňov vzdelávania, ČĽR spolu so Saudskou Arábiou či Južnou Kóreou patrí do skupiny krajín, ktoré vďaka investovaniu do rozvoja ľudského kapitálu po roku 2016, zaznamenali najvýraznejšie zlepšenie vo všetkých skupinách absolventov.¹⁴³

¹³⁹ Siemens in China [online]. 2021. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://new.siemens.com/cn/en/company/about/siemens-in-china.html>

¹⁴⁰ XUANMIN, Li. China's GDP grows at 8.1% in 2021, the fastest in nearly a decade [online]. 17.01.2022 [cit. 2022-03-07]. Dostupné na: <https://www.globaltimes.cn/page/202201/1246123.shtml>

¹⁴¹ China's Economy Could Overtake U.S. Economy by 2030 [online]. 2022. [cit. 2022-03-10]. Dostupné na: http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2022/01/05/2022010500491.html

¹⁴² KOTY, CH. Alexander. Top 3 Reasons to Invest in China in 2022 [online]. 04.03.2022. [cit. 2022-03-08]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/top-3-reasons-to-invest-in-china-in-2022/>

¹⁴³ SCHWAB, Klaus a ZAHIDI, Saadia. The Global Competitiveness Report: How Countries are Performing on the Road to Recovery [online]. World Economic Forum, 2020. 95 s. ISBN 978-2-940631-17-9. [cit. 2022-03-13]. Dostupné na: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf

4 Diskusia

Pri písaní záverečnej práce sme realizovali niekoľko dôležitých zistení, ktoré sú esenciálne pre poznanie súčasného stavu skúmanej problematiky. Využitím relevantných zdrojov údajov uvedených v kapitole 2 sa nám podarilo objasniť a zadefinovať vzájomné hospodárske vzťahy EÚ a ČĽR. Na základe dostupných dát môžeme konštatovať, že v zahraničnom obchode s ČĽR dosahuje EÚ, žiaľ, medzi rokmi 2010 až 2020 výhradne pasívne saldo obchodnej bilancie. Práve preto je nutné dbať na to, aby sa tento deficit v zahraničnom obchode viac neprehlboval, keďže obchodná bilancia sa podieľa na vzniku nerovnováhy platobnej bilancie, na ktorej vyrovnanie musí EÚ vynakladať nevyhnutné úsilie a prostriedky, čím de facto ohrozuje svoju globálnu konkurencieschopnosť. Ako uvádzame v teoretickej časti, za vysokú dynamiku a výkonnosť čínskej ekonomiky sú zodpovedné hlavne hospodárske reformy prijaté koncom 70. rokov 20. storočia.

Pri hlbšej analýze vzájomného obchodu môžeme pozorovať, že existujú štáty, ako napríklad Nemecko alebo Francúzsko, ktoré sú do veľkej miery previazané s čínskym obchodom a tvoria tak dôležitých ekonomických partnerov pre čínsky export, ale aj import. Nemecko, ako jeden z mála európskych štátov, dokonca dosahuje s ČĽR sústavne už od roku 2011 obchodný prebytok. Do budúca by preto malo byť hlavnou úlohou EÚ radikálne zvýšiť export jej štátov do čínskeho regiónu, čím by nielenže zabezpečila rast hospodárstva na vnútornom trhu, ale taktiež by zvýšila závislosť ČĽR na dovoze z EÚ. Miera, do akej čínske hospodárstvo manipuluje celým globálnym trhom, by tak bola oveľa viac regulovaná.

V súvislosti s reguláciou je potrebné spomenúť aj obchodné bariéry, ktoré nastrbujú vzájomné obchodné vzťahy. Zistili sme, že EK eviduje najvyššie množstvo obchodných bariér práve s ČĽR. Ide napríklad o zdĺhavé legislatívne postupy, ktoré by mali európski investori pred vstupom na čínsky trh brať do úvahy. Dôležité je sledovať aj regulácie v rámci jednotlivých odvetví čínskej ekonomiky, keďže v mnohých z nich je činnosť čisto zahraničných spoločností úplne vylúčená, a preto pripadá do úvahy iba vytvorenie tzv. „*joint ventures*“ s čínskymi spoločnosťami, v rámci ktorých môže byť majetkový podiel zahraničných investorov limitovaný maximálne na 50 % a menej. Aktuálnou je napríklad aj výroba tzv. „*new energy vehicles*“, ktoré využívajú na svoj pohon elektrickú energiu vo forme batérií alebo palivových článkov. ČĽR v rámci ich produkcie vyžaduje, aby automobilky zdieľali svoje postupy a technológie v rámci „*joint ventures*“, čo EÚ vníma

ako obchodnú bariéru, keďže odhalenie patentov a zdieľanie technológií s čínskymi podnikmi by mohlo ohroziť originálnych producentov a pridanú hodnotu ich produktu.

Súdiac podľa množstva existujúcich bariér môžeme považovať investovanie čínskych subjektov na území EÚ stále za jednoduchšie, než je tomu v prípade investovania v ČĽR. Ako uvádzame v podkapitole 1.2, je to spôsobené najmä tým, že čínske spoločnosti v EÚ „nenarážajú“ na výraznejšie legislatívne či politické prekážky, zatiaľ čo európskym spoločnostiam sťažujú prístup na trh viaceré (sporné) čínske opatrenia. Potvrdilo sa nám, že riešením tohto problému by bola investičná dohoda CAI, ktorá nahrádza bilaterálne investičné zmluvy krajín EÚ s ČĽR. Jej hlavným prínosom by bol rast exportu jednotlivých európskych krajín do ČĽR, čo by podmienilo hospodársky rast celého integračného zoskupenia. Za kľúčové preto považujeme vynaloženie čo najväčšieho úsilia a pozornosti tomu, aby počas roka 2022 dohoda prešla ratifikáciou. Komplikáciou by mohol byť nejasný postoj ČĽR voči konfliktu na Ukrajine, avšak EÚ musí brať do úvahy ekonomický význam, ktorý sa dohode prikladá. Európskym subjektom, ktoré už na čínskom trhu pôsobia a narážajú na obdobné prekážky, odporúčame zvážiť kooperáciu s európskymi podpornými inštitúciami uvedenými v teoretickej časti, ktoré by im mali byť do veľkej miery nápomocné.

Spoločnosti z EÚ pri vstupe na čínsky trh prechádzajú niekoľkými míľnikmi, ktoré ďalej určujú ich smerovanie. Zistili sme, že rozhodujúce je napríklad zvoliť vhodný región, ideálne jednu zo zón voľného obchodu. Neskôr sa spoločnosti môžu rozhodovať o začatí podnikania s alebo bez založenia právnickej osoby. Pokiaľ spoločnosti ide najmä o prvotný prieskum trhu a jeho podmienok, časovo a nákladovo najefektívnejším je využitie služieb niektorej z profesionálnych organizácií. Ak si spoločnosť zaumieni na trhu podnikat' a rozhodne založiť právnickú osobu, má na výber niekoľko možností, pričom každá z nich má svoje pozitívne i negatívne špecifiká. Európskym podnikom preto odporúčame pri vstupe do ČĽR dôkladne zvážiť charakter ich činnosti a pri výbere právnej formy využiť poradenstvo odborníkov operujúcich v rámci finančných a právnických inštitúcií v ČĽR.

Získaním potrebných povolení je spoločnosť oprávnená operovať na obrovskom trhu plnom nových obchodných príležitostí. Okrem bariér sa nám totiž podarilo identifikovať aj kľúčové atribúty čínskeho trhu, medzi ktoré patrí najmä silný priemyselný sektor. Hoci jeho podiel na HDP od roku 2010 poklesol na 37,82 % v roku 2020, stále doň prúdi veľké množstvo prostriedkov z celého sveta. Atraktívnym je aj z hľadiska výnosov stabilne rastúci ICT sektor, dopyt početnej strednej triedy a dostatočne erudovaná a lacná pracovná sila.

Záver

Sino-európske obchodné vzťahy prechádzajú v priebehu rokov istým vývojom. Za ranné štádium ich vývoja považujeme rok 1975, ktorý sa niesol v znamení bilaterálnych politických návštev. Od tej doby sa vyskytlo množstvo udalostí a iných faktorov, ktoré formovali ich dnešnú podobu a tým pádom mali zásadný vplyv aj na uplatnenie európskych ekonomických subjektov v regióne ČĽR.

Po roku 1978 sa európskym subjektom otvoril nový a veľmi široký trh, ktorý aj v súčasnosti (2022) prekvitá potenciálom pre budovanie podnikateľského impéria. Trh ČĽR totiž predstavuje trh viac než 1,4 miliardy ľudí, čo predznamenáva veľký dopyt po produkcii európskych spoločností. Dostatočne veľkú časť čínskej populácie stále tvorí obyvateľstvo v produktívnom veku, ktoré je zamestnané v rôznych sektoroch národnej ekonomiky. Zistili sme, že táto pracovná sila je aj po rokoch trvale jedným z lákadiel zahraničných investorov pri uvažovaní o čínskom trhu, keďže náklady na prácu, najmä vo výrobnom sektore, sú stále relatívne nízke, zatiaľ čo output disponuje vyššou pridanou hodnotou, než v rovnakej oblasti v ostatných alternatívnych krajinách juhovýchodnej Ázie. Keďže ČĽR patrí medzi najväčšie trhy automobilov na svete, do budúca sa javí perspektívnou napríklad priemyselná výroba tzv. „new energy vehicles.“ Naš výskum odhalil, že v ČĽR už v súčasnosti (2022) pôsobí niekoľko európskych automobilových producentov, ako napríklad nemecký koncern Volkswagen či francúzsky Stellantis. Z hľadiska generovania výnosov sa perspektívne javí aj kontinuálne rastúci ICT sektor. Hoci podiel ČĽR na tomto trhu nie je najväčší spomedzi ostatných krajín sveta, stále ide o krajinu, ktorá disponuje vysokým inovačným potenciálom s víziou jeho ďalšieho rozvoja. Tento a množstvo ďalších sú dôvody, prečo niektoré subjekty z EÚ v ČĽR už pôsobia a naplno využívajú všetky benefity, ktoré im toto teritórium ponúka.

Nanešťastie, zahraničným spoločnostiam stojí v ceste niekoľko obchodných bariér, ktoré narúšajú priaznivý priebeh ekonomických relácií. EÚ eviduje konkrétne 39 týchto prekážok vo vzťahu k ČĽR. Jedným zo záverov nášho výskumu je, že najväčší počet týchto obmedzení je prítomný v sektore poľnohospodárstva, potravinárstva a priemyselnej výroby. Ide hlavne o zdĺhavé a neprimerane náročné administratívne procesy alebo nedostatok transparentnosti pri implementácii niektorých (sporných) čínskych opatrení. Existujú aj obmedzenia, ktoré upravujú výšky majetkových podielov zahraničných spoluvlastníkov v „joint ventures“ (najmä v sektoroch, kde nie je možné založiť vlastný podnik s plne

zahraničným vlastníctvom). Výskum odhalil, že úprava majetkových podielov sužuje najmä sektor ťažkého priemyslu zameraný na ťažbu a spracovanie základných surovín. ČĽR za účelom ochrany jej priemyslu a domácich ťažobných a spracovateľských gigantov väčšinou limituje majetkovú účasť zahraničných subjektov do takej miery, aby ich majetkový podiel nikdy nepresiahol hranicu 50 % hodnoty „*joint venture*.“

V priebehu písania práce sme identifikovali aj bariéru v oblasti ochrany práv duševného vlastníctva a ich presadzovania, ktorá podľa našich zistení zároveň patrí medzi najdôležitejšie obchodné bariéry narúšajúce sino-európske bilaterálne obchodné vzťahy. Príčinou existencie tejto bariéry je nedostatočná úroveň ochrany predmetnej skupiny práv v ČĽR, čo vytvára domácim subjektom priestor pre ich porušovanie. V dôsledku toho je častokrát ohrozená produkcia originálnych výrobcov, ktorí narušenie ich práv pociťujú najmä na ich hospodárskych výsledkoch a v neposlednom rade aj na reputácii ich spoločností. Problematickým je aj postoj čínskej vlády, ktorá prístup na čínsky trh často podmieňuje transferom práv duševného vlastníctva zahraničných spoločností do ČĽR, čo prakticky demotivuje zahraničných investorov v otázke podnikania v tomto regióne.

Z vyššie spomenutých dôvodov je nutné konštatovať, že čínske spoločnosti v súčasnosti (2022) investujú v EÚ oveľa jednoduchšie, než je tomu v opačnom prípade. Ako je však v práci uvedené, riešením pre odstránenie týchto prekážok je investičná dohoda CAI, na ktorú podniky z EÚ úpenlivo čakajú a spoliehajú na ňu. K jej podpisu došlo už koncom roka 2020, CAI však stále nebola ratifikovaná. V súvislosti s implementáciou dohody je možné očakávať zjednodušenie prístupu európskych podnikov na čínsky trh a zintenzívnenie spolupráce na úrovni jednotlivých krajín EÚ s ČĽR. Od ČĽR sa tiež očakáva zodpovednejší a transparentnejší prístup v otázke dodržiavania jej záväzkov.

V období predchádzajúcom ratifikácii CAI je možné pozorovať snahu čínskej vlády o limitáciu regulácie zo strany čínskych úradov, avšak zahraničné spoločnosti, žiaľ, stále vnímajú tieto „*uvolnenia*“ ako nedostatočne efektívne a zároveň neprinášajúce žiadny pozitívny efekt pre ich podnikanie. Väčšie podniky dokážu nástrahy čínskeho trhu prekonať samy, avšak v prípade malých a stredných podnikov – hnacej sily hospodárstva EÚ – je často nutné požiadať o pomoc niektorej z inštitúcií, ktoré v regióne ČĽR pôsobia. Kľúčovou inštitúciou sa javí Európska obchodná komora v ČĽR. Prostredníctvom množstva služieb, ktoré ponúka, dokážu firmy s pôvodom v EÚ preniknúť na čínsky trh a budovať si stabilné základy pre ich budúce úspešné pôsobenie v regióne tejto ekonomickej veľmoci – ČĽR.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

- [1] BALÁŽ, Peter a kol. Medzinárodné podnikanie: Medzinárodný obchod a jeho úloha vo svetovom hospodárstve. 5. vyd. Bratislava : Sprint 2, 2019. 304 s. ISBN 978-80-89710-51-5
- [2] DUDÁŠ, Tomáš a kol. Svetová ekonomika. 1. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2017. 268s. ISBN 978-80-225-4352-1
- [3] LISÝ, Ján a kol. Ekonómia. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. 621 s. ISBN 978-80-7552-275-7.

Internetové stránky a iné elektronické zdroje

- [4] ALLAIS, Maurice a kol. International trade. Encyclopædia Britannica [online]. 1 November 2019 [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/international-trade>
- [5] VDOVICHEN, Antolii. Influence of the world triad countries management on the disproportional development of global economy [online]. Belehrad : MESTE. 15.07.2014, roč. 2, s. 266 - 273 [cit. 2021-10-06]. Dostupné na: doi:10.12709/mest.02.02.02.27
- [6] OLSON, David R. Chinese writing. Encyclopedia Britannica [online]. 18.12.2018. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/Chinese-writing/additional-info#history>
- [7] ČÁKY, Milan. Hospodárske reformy v Číne [online]. Bratislava: In: Slovenská politologická revue : Hospodárske reformy v Číne. Trnava : Faculty of Social Sciences, University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, 15.04.2005, 23 s. ISSN 1335-9096. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: http://sjps.fsvucm.sk/Articles/05_2_5.pdf
- [8] Overview – World Bank (2021) [online]. 2021. [cit. 2021-10-06]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/country/china/overview#1>
- [9] TANG, Frank a WANG, Orange. China GDP growth beats expectations, narrows gap with US, but population crisis, Covid-19 cloud outlook [online]. 18.01.2022. [cit. 2022-3-11]. Dostupné na: <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3163720/china-gdp-growth-2021-beats-expectations-narrowing-gap-us>
- [10] China's economy: Myths and reality [online]. 18.12.2018. [cit. 2021-10-06]. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/professional/blog/chinas-economy-myths-reality/>
- [11] NIE, Winter a Yunfei Feng. China's reforms 40 years on: What's next? [online]. 2019. [cit. 2021-10-06]. Dostupné na: <https://www.imd.org/research-knowledge/articles/chinas-reforms-40-years-on-whats-next/>
- [12] ONDROVIČ, Roman. Vzájomné obchodné vzťahy medzi ČĽR a Európskou úniou a ich perspektíva : bakalárska práca. Školiteľ: Barbora Družbacká. Bratislava, 2020. 82 s.

- [13] Silk Road [online]. 2021. [cit. 2021-10-7] Dostupné na: <https://www.britannica.com/topic/Silk-Road-trade-route>
- [14] ONISORU, Gheorghe. European Union – China Partnership and its Prospects [online]. In: Acta Universitatis Danubius: Relationes Internationales. AUDRI, 2016, roč. 9, č. 2, s. 22 - 27 [cit. 2021-10-09]. Dostupné na: http://journals.univ-danubius.ro/index.php/internationalis/article/view/3793/3793?_x_tr_sch=http&_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=sk&_x_tr_hl=sk&_x_tr_pto=nui,sc
- [15] LENARČIČ, Janez. Statement on EU support to China for the Coronavirus outbreak [online]. 01.02.2020. [cit. 2021-10-11]. Dostupné online na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_20_178
- [16] Countries and regions. China [online]. 2021. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>
- [17] China in WTO. Past, Present and Future [online]. 2011. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na: https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/s7lu_e.pdf
- [18] What Happened When China Joined the WTO? World101 [online]. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na: <https://world101.cfr.org/global-era-issues/trade/what-happened-when-china-joined-wt>
- [19] BODEN, Graham. China's Accession to the WTO: Economic Benefits [online]. In: The Park Place Economist. Illinois : Illinois Wesleyan University, 2012, roč. 20, č. 1, 7 s. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na: <https://digitalcommons.iwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1364&context=parkplace>
- [20] EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation [online]. [cit. 2021-10-12]. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf
- [21] MAHER, Richard. The elusive EU-China strategic partnership [online]. In: International Affairs. Oxford Academic, 20.06.2016, roč. 92, č. 4, 959-976 s. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12659>
- [22] Úrad pre publikácie EÚ. Vzťahy EÚ s Čínou [online]. [cit. 2021-10-13]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/summary/SK/r14206>
- [23] Stav a možnosti hospodárskej spolupráce Slovenskej republiky a Čínskej ľudovej republiky [online]. 2015. [cit. 2021-10-22]. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/BwAxAWMI.pdf>
- [24] EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation [online]. Delegation of the European Union to the People's Republic of China, 23.11.2013, 16 s. [cit. 2021-10-22]. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf MÜLLER, Vladimír. Kontroverzná dohoda o investíciách medzi EÚ a Čínou [online]. 05.03.2021 [cit. 2021-10-23]. Dostupné na: <https://ceias.eu/sk/kontroverzna-dohoda-o-investiciach-medzi-eu-a-cinou/>
- [25] MÜLLER, Vladimír. Kontroverzná dohoda o investíciách medzi EÚ a Čínou [online]. 05.03.2021. [cit. 2021-10-23]. Dostupné na: <https://ceias.eu/sk/kontroverzna-dohoda-o-investiciach-medzi-eu-a-cinou/>
- [26] LIMING, Wang a YUAN Li. The negotiation of EU–China comprehensive agreement on investment and its potential impact in the post-pandemic era [online]. In: Journal of Chinese Economic and Business Studies: Covid-19 special section The Impact of Covid-19 and Post Pandemic Recovery: China and the World Economy.

- 2020, roč. 18, č. 4, s. 365 – 372 [cit. 2021-10-24]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/14765284.2020.1855846>
- [27] ŠIMALČÍK, Matej. Investičná dohoda s Čínou a zlaté teľa európskej jednoty. EURACTIV [online]. 04.01.2021. [cit. 2021-10-24]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/vonkajsie-vztahy/opinion/investicna-dohoda-s-cinou-a-zlate-tela-europskej-jednoty/>
- [28] MEPs refuse any agreement with China whilst sanctions are in place [online]. 2021. [cit.2021-11-11]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20210517IPR04123/meps-refuse-any-agreement-with-china-whilst-sanctions-are-in-place>
- [29] JOHNY, Stanley. Explained | What is China's One Country Two Systems policy? [online]. 04.09.2019. [cit. 2021-11-12]. Dostupné na: <https://www.thehindu.com/news/international/explained-what-is-chinas-one-country-two-systems-policy/article29279828.ece>
- [30] The EU Suspends Ratification of CAI Investment Agreement with China: Business and Trade Implications [online]. 05.05.2021. [cit. 2021-11-13]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/the-eu-suspends-ratification-of-cai-investment-agreement-with-china-business-and-trade-implications/>
- [31] EMMOTT, Robin. EU parliament freezes China deal ratification until Beijing lifts sanctions [online]. 20.05.2021. [cit. 2021-11-14]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/world/china/eu-parliament-freezes-china-deal-ratification-until-beijing-lifts-sanctions-2021-05-20/>
- [32] Komplexná investičná dohoda medzi Európskou úniou a Čínou (CAI) [online]. [cit. 2021-10-24]. Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/obchod/obchodne-vztahy-s-tretimi-krajinami/dohody-eu-s-tretimi-krajinami/komplexna-investicna-dohoda-medzi-europskou-uniou-a-cinou-cai>
- [33] The EU-China agreement explained [online]. 2021. [cit. 2021-10-25]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-china-agreement/agreement-explained/>
- [34] Overview – European Business Organisation [online]. 2021. [cit. 2021-11-04]. Dostupné na: <https://eboworldwide.eu/about-us/>
- [35] Membership Guide European Union Chamber of Commerce in China [online]. European Union : European Union Chamber Of Commerce In China, 01.04.2022. 12 s. [cit. 2021-11-05]. Dostupné na: [https://european-chamber.com/cn-beijing.aliyuncs.com/upload/documents/documents/Membership_Guide_Brochure_20220401\[328\].pdf](https://european-chamber.com/cn-beijing.aliyuncs.com/upload/documents/documents/Membership_Guide_Brochure_20220401[328].pdf)
- [36] What can the European Chamber offer your Business Association/Industry? European Chamber [online]. [cit. 2021-11-05]. Dostupné na: <https://www.european-chamber.com/cn/en/joint-initiatives>
- [37] The new SME definition: User guide and model declaration [online]. European Union : European Commission. 52 s. [cit. 2021-11-05]. Dostupné na: <https://eusmecentre.org.cn/sites/default/files/files/news/SME%20Definition.pdf>
- [38] Centre overview [online]. European Union : European Commission, 2021. 1 s. [cit. 2021-11-06]. Dostupné na: https://eusmecentre.org.cn/sites/default/files/files/news/Centre%20overview%20-%20eng_0.pdf
- [39] Overview – EUCBA [online]. [cit. 2021-11-06]. Dostupné na: <http://www.eucba.org/en/>

- [40] Sdělení komise Evropskému parlamentu [online]. Brusel : Komise Evropských Spoločenství, 17.02.2009. 6 s. [cit. 2022-01-14]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0075:FIN:CS:PDF>
- [41] DRAKOVÁ, Silvia. Vývoj zahraničného obchodu Číny v kontexte jej postavenia vo svetovom obchode [online]. In: Journal Of International Relations. Bratislava : Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava, 2013, roč. 11, č. 4 s. 97-115 [cit. 2022-01-15]. ISSN 1339-2751. Dostupné na: https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne_vztahy/archiv/2013/MV_2013_4_097-115_Drakova_P.pdf
- [42] Trade barriers [online]. 2022. [cit. 2022-01-29]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers>
- [43] Acces2Markets - Intellectual Property Rights (IPRs) and Enforcement [online]. 2022. [cit. 2022-1-29]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11030&sps=false
- [44] Commission Staff Working Document: Report on the protection and enforcement of intellectual property rights in third countries [online]. Brussels : European Commission, 27.04.2021. 57 s. [cit. 2022-02-30]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf
- [45] WEIGHTMAN, William. China's Progress on Intellectual Property Rights (Yes, Really) [online]. 10.01.2018. [cit. 2022-02-01]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2018/01/chinas-progress-on-intellectual-property-rights-yes-really/>
- [46] Intellectual property laws in China [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: <https://asialinkbusiness.com.au/china/business-practicalities-in-china/intellectual-property-laws-in-china?doNothing=1>
- [47] LONG, X. Cherly a WANG, Jun. Judicial local protectionism in China: An empirical study of IP cases [online]. In: International Review of Law and Economics. China : Wang Yanan Institute for Studies in Economics & School of Economic, Xiamen University, 03.01.2015, roč. 42, č. 1, s. 48 – 59 [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: doi:10.1016/j.irl.2014.12.003
- [48] ZUBAŞCU, Florin. Poor IP protection in China causes 'irreparable harm' to EU companies [online]. 14.01.2020. [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: <https://sciencebusiness.net/news/poor-ip-protection-china-causes-irreparable-harm-eu-companies>
- [49] Acces2Markets - Intellectual Property Rights (IPRs) and Enforcement [online]. 2022. [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11030&sps=false
- [50] Intellectual property laws in China [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: <https://asialinkbusiness.com.au/china/business-practicalities-in-china/intellectual-property-laws-in-china?doNothing=1>
- [51] KAIYUAN T., Justice. China's commitment to strengthening IP judicial protection and creating a bright future for IP rights [online]. 2019. [cit. 2022-02-07]. Dostupné na: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2019/03/article_0004.html
- [52] EU files WTO panel request against Chinese export restrictions on raw materials [online]. 26.10.2016. [cit. 2022-2-09]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1566>

- [53] Access2Markets - Raw Materials export restrictions [online]. 2020. [cit. 2022-2-08]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11028&sps=false
- [54] BATARAGS, Lina. China's middle class is starting to look a lot like America's, and that's not a good thing [online]. 07.12.2021. [cit. 2022-2-11]. Dostupné na: <https://www.businessinsider.com/china-middle-class-starting-to-look-like-americas-2021-12>
- [55] How Well-off is China's Middle Class? [online]. 2021. [cit. 2022-02-10]. Dostupné na: <https://chinapower.csis.org/china-middle-class/>
- [56] TANZI, Alexandre. More than 1 billion Asians will join the global middle class in the next decade [online]. 2021. [cit. 2022-02-10]. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-09-02/more-than-1-billion-asians-will-join-global-middle-class-by-2030>
- [57] Access2Markets - Customs procedures: double testing for textiles, customs classification and labelling requirements [online]. 2019. [cit. 2022-02-11]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=10303&sps=true
- [58] GB 18401: Making China's Growing Consumer Market for Textiles and Apparel [online]. [cit. 2022-02-11]. Dostupné na: <https://www.qima.com/lab-testing/GB-18401-textile-testing-labeling-china>
- [59] GB 18401-2010 National General Safety Technical Code for Textile Products [online]. [cit. 2022-2-11]. Dostupné na: <https://www.intertek.com/textiles/gb-18401/>
- [60] CHU, Wing a kol. <https://research.hktdc.com/en/article/OTM3NTUxNjUw> [online]. 03.01.2022. [cit. 2022-02-12]. Dostupné na: <https://research.hktdc.com/en/article/OTM3NTUxNjUw>
- [61] PATTON, Dominique a CAVALE, Siddharth. New China import rules bring headaches for food and beverage makers [online]. 13.12.2021. [cit. 2022-02-13]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/markets/commodities/new-china-import-rules-bring-headaches-food-beverage-makers-2021-12-13/>
- [62] NG, Jasmine. China Food Import Rules to Take Effect Despite EU, U.S. Concerns [online]. 14.12.2021. [cit. 2022-02-14]. Dostupné na: <https://www.bloombergquint.com/global-economics/china-food-import-rules-to-take-effect-despite-eu-u-s-concerns>
- [63] GB 5420:2021 : National Food Safety Standard - Cheese
- [64] Access2Markets - Trade-restrictive food safety standards for soft cheeses [online]. 2021. [cit. 2022-2-14]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=14502&sps=true
- [65] HAAS, Benjamin. Whiff of discontent as China bans imports of soft European cheese [online]. 10.09.2017. [cit. 2022-02-17]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/10/whiff-of-discontent-as-china-bans-imports-of-soft-european-cheese>
- [66] PETROFF, Alanna. China lifts ban on stinky cheese imports [online]. 23.10.2017. [cit.2022-02-18]. Dostupné na: <https://money.cnn.com/2017/10/23/news/china-cheese-ban-import/index.html>
- [67] OECD/FAO (2021): OECD-FAO Agricultural Outlook 2021-2030 [online]. Parríž: OECD Publishing, 05.07.2021. 337 s. [cit. 2022-2-18]. ISBN 978-92-64-98957-3. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/19428846-en>

- [68] Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE) [online]. 2021. [cit. 2022-2-19]. Dostupné na: https://www.svps.sk/zvierata/choroby_bse.asp
- [69] Choroba šialených kráv: Španielsko potvrdilo dve úmrtia. EURACTIV [online]. TASR, 2008. [cit. 2022-02-19]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/zdravotnictvo/news/choroba-sialenych-krav-spanielsko-potvrdilo-dve-umrtia/>
- [70] NATHANSON, Neal a kol. Bovine Spongiform Encephalopathy (BSE): Causes and Consequences of a Common Source Epidemic [online]. In: American Journal of Epidemiology. Baltimore : School of Hygiene and Public Health, The Johns Hopkins University, 01.06.1997, roč. 145, č. 11, s. 959 – 969 [cit. 2022-02-15]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.aje.a009064>
- [71] Acces2Markets - Longstanding and unjustified import ban on EU Bovine/Ovine and products thereof due to BSE [online]. 2022. [cit. 2022-02-19]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=10789&sps=true
- [72] Principle of regionalisation in EU meat exports to China with regard to African swine fever [online]. 07.02.2022. [cit. 2022-2-20]. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2022-000377_EN.html
- [73] Access2Markets - Non recognition of EUs regionalisation measures strictly implemented due to African swine fever [online]. 2022. [cit.2022-02-18]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/cs/barriers/details?isSps=true&barrier_id=10790
- [74] China bans German pork imports after African swine fever case [online]. 15.09.2020. [cit. 2022-02-20]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/germany-swinefever-china-idUSKBN2630GW>
- [75] HOWELL, Megan. What are the biggest changes in Europe's pig sector? [online]. 2021. [cit.2022-02-19]. Dostupné na: <https://www.thepigsite.com/articles/what-are-the-biggest-changes-in-europes-pig-sector>
- [76] France, China agree regional approach to pig disease and trade [online]. 13.12.2021. [cit. 2022-02-21]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/france-says-china-agrees-regional-approach-pig-disease-trade-2021-12-13/>
- [77] Commercial service imports (current US\$) – China [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné na: https://data.worldbank.org/indicator/TM.VAL.SERV.CD.WT?locations=CN&most_recent_value_desc=true
- [78] WANG, Shengzhe a TAN, Fugui. The Banking Regulation Review: China [online]. 2021. [cit. 2022-02-21]. Dostupné na: <https://thelawreviews.co.uk/title/the-banking-regulation-review/china>
- [79] Access2Markets - Financial services [online]. 2019. [cit. 2022-02-12]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11001&sps=false
- [80] China market opportunities for foreign insurance companies under the new opening-up policies [online]. China : Deloitte, Jún 2020. 20 s. [cit. 2022-02-20]. Dostupné na: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/financial-services/deloitte-cn-fsi-china-market-opportunities-for-foreign-insurance-companies-under-the-new-opening-up-policies-en-206022.pdf>

- [81] China Market Access Cited as Top Hurdle for European Banks [online]. 10.06.2021. [cit. 2022-02-21]. Dostupné na: <https://www.finews.asia/finance/34676-european-survey-cites-access-data-rules-as-top-hurdles-for-foreign-banks>
- [82] HSBC Becomes First Foreign Fintech in China [online]. 12.01.2021. [cit. 2022-02-21]. Dostupné na: <https://www.finews.asia/finance/33559-hsbc-becomes-first-foreign-fintech-in-china>
- [83] UGAZ, Pamela a SUN, Sijia. Case Study: China's Trade Facilitation responses to the COVID-19 Pandemic [online]. 22.05.2020. [cit. 2022-02-22]. Dostupné na: <https://unctad.org/es/node/2374>
- [84] ZHANG, Zoey a ZHOU, Qian. Understanding China's New Rules on Import and Export Food Safety [online]. 10.02.2022. [cit. 2022-2-24]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/understanding-chinas-new-rules-on-import-and-export-food-safety/>
- [85] Access2Markets - Import restrictions related to Covid-19 [online]. 2021. [cit. 2022-02-24]. Dostupné na: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=16602&sps=true
- [86] STRANGIO, Sebastian. China's COVID-19 Border Restrictions Wreak Economic Havoc in Southeast Asia [online]. 10.01.2022. [cit. 2022-02-24]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2022/01/chinas-covid-19-border-restrictions-wreak-economic-havoc-in-southeast-asia/>
- [87] China's political system and the extent of democratic participation [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné na: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zptxxnb/revision/3>
- [88] H&M: Fashion giant sees China sales slump after Xinjiang boycott [online]. 02.07.2021. [cit. 2022-02-25]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/business-57691415>
- [89] FRIEDMAN, Vanessa a PATON, Elizabeth. What Is Going On With China, Cotton and All of These Clothing Brands? [online]. 2021. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2021/03/29/style/china-cotton-uyghur-hm-nike.html>
- [90] H&M's China sales hit as boycott bites [online]. 02.07.2021. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/business/retail-consumer/hms-china-sales-hit-boycott-bites-2021-07-02/>
- [91] IMF DataMapper - People's republic of China [online]. 2021. [cit. 2021-11-14]. Dostupné na: <https://www.imf.org/en/Countries/CHN>
- [92] The Ultimate Guide On How To Start A Business In China [online]. 2020. [cit. 2021-11-14]. Dostupné na: <https://www.fdochina.com/blog/starting-business-in-china/>
- [93] Company liquidation in China [online]. 2020. [cit. 2021-11-14]. Dostupné na: <https://www.msadvisory.com/en-gb/news-updates/april-2020/company-liquidation-in-china>
- [94] BOQUEN, Antoine. 9 Steps to Starting a Business In China as a Foreign Company [online]. 07.03.2022. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na: <https://nhglobalpartners.com/starting-a-business-in-china/>
- [95] What is a PEO? What are its advantages and disadvantages? [online]. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na: <https://www.shrm.org/resourcesandtools/tools-and-samples/hr-qa/pages/whatisapeoanditsadvantagesanddisadvantages.aspx>
- [96] JOSEPH, Mary. What is an Employer of Record? Definition, Benefits, Vendor Screening Tips [online]. 22.03.2021. [cit. 2021-11-15]. Dostupné na:

- <https://www.linkedin.com/pulse/what-employer-record-definition-benefits-vendor-screening-mary-joseph>
- [97] VANHONACKER, Wilfried. Entering China: An Unconventional Approach [online]. 1997. [cit. 2021-11-16]. Dostupné na: <https://hbr.org/1997/03/entering-china-an-unconventional-approach>
- [98] WONG, Dorcas. Setting Up a Joint Venture in China [online]. 04.07.2019. [cit. 2021-11-18]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/setting-up-joint-venture-china/>
- [99] LEE, Bobby. 14 Pros & Cons Of Starting Joint Ventures In China [online]. 2015. [cit. 2021-11-24]. Dostupné na: <https://www.hongdaservice.com/blog/14-pros-cons-of-starting-joint-ventures-in-china>
- [100] ZHENG, Yawen. China's New Foreign Investment Law and Its Contribution Towards the Country's Development Goals [online]. In: The Journal of World Investment & Trade 2021. Edinburgh, United Kingdom : Edinburgh Law School, University of Edinburgh, 21.06.2021, roč. 22, č. 3, s. 388 - 428 [cit. 2021-11-25]. Dostupné na: https://brill.com/view/journals/jwit/22/3/article-p388_3.xml
- [101] LEE, Bobby. Setting Up A WFOE In China: The Pros and Cons [online]. 15.08.2016. [cit. 2021-11-19]. Dostupné na: <https://www.hongdaservice.com/blog/setting-up-a-wfoe-in-china-the-pros-and-cons>
- [102] SHI, Emilia. Establishing a business in China: overview online]. 2021. [cit. 2021-11-20]. Dostupné na: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/1-623-4945?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/1-623-4945?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)
- [103] CYRILL, Melissa. China's Trademark Regime: How to Protect Your Brand in the Mainland [online]. 25.03.2019. [cit. 2021-11-22]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-trademark-regime-brand-protection/>
- [104] New trademark law in China: the end of trademark squatting? [online]. 2020. [cit. 2021-11-25]. Dostupné na: <https://www.hfgip.com/news/new-trademark-law-china-2020>
- [105] How to Register a Trademark in China: The Ultimate Guide [online]. 2021. [cit. 2021-11-26]. Dostupné na: <https://www.export2asia.com/blog/trademark-china/>
- [106] Nearly 60% of European companies plan to expand their businesses in China this year: survey [online]. 09.06.2021. [cit. 2022-03-02]. Dostupné na: <https://www.globaltimes.cn/page/202106/1225767.shtml>
- [107] European Business in China – Business Confidence Survey 2021 [online]. 2021. [cit. 2022-03-02]. Dostupné na: <https://www.europeanchamber.com.cn/en/publications-business-confidence-survey>
- [108] ROSS, Sean. The 3 Industries Driving China's Economy [online]. 13.01.2022. [cit. 2022-03-03]. Dostupné na: <https://www.investopedia.com/articles/investing/091515/3-industries-driving-chinas-economy.asp#citation-5>
- [109] 2021 Production Statistics [online]. Roč. 23. OICA, 2022. 1 s. [cit. 2022-03-03]. Dostupné na: <https://www.oica.net/wp-content/uploads/By-country-region-2021.pdf>
- [110] YU, Sophie a GOH, Brenda. China auto sales to hit 27.5 mln in 2022, up 5.4% - industry body [online]. 17.12.2021. [cit. 2022-03-03]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/markets/asia/china-auto-sales-hit-275-mln-2022-up-54-industry-body-2021-12-17/>

- [111] KENDALL, Michaela. Fuel cell development for New Energy Vehicles (NEVs) and clean air in China. In: Progress in Natural Science: Materials International [online]. Birmingham, United Kingdom : Birmingham City University, 17.04.2018, roč. 28, č. 2, s. 113-120. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.pnsc.2018.03.001>
- [112] BOHLSSEN, Matt. What To Expect In 2022 For Global Electric Vehicle Sales [online]. 10.02.2022. [cit. 2022-03-05]. Dostupné na: <https://seekingalpha.com/article/4485897-what-to-expect-in-2022-for-global-electric-vehicle-sales>
- [113] Electric Car Crystal Ball Gazing in China as the New Year Dawns [online]. 20.12.2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/news/newsletters/2021-12-20/electric-car-crystal-ball-gazing-in-china-as-the-new-year-dawns>
- [114] KOPP, M. Carol a SMITH, Andy. Basic Materials Sector [online]. 02.01.2022. [cit. 2022-03-05]. Dostupné na: https://www.investopedia.com/terms/b/basic_materials.asp
- [115] China Sector Analysis: Materials [online]. 2021. [cit. 2022-03-05]. Dostupné na: <https://en.rankiapro.com/china-sector-analysis-materials/>
- [116] ICT Sector [online]. 2009. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: https://en.eustat.eus/documentos/elem_12878/definicion.html
- [117] SAVA, J. Alexandra. Global market share of the information and communication technology (ICT) market from 2013 to 2022, by selected country [online]. 06.07.2022. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/263801/global-market-share-held-by-selected-countries-in-the-ict-market/>
- [118] Siemens in China [online]. 2021. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://new.siemens.com/cn/en/company/about/siemens-in-china.html>
- [119] XUANMIN, Li. China's GDP grows at 8.1% in 2021, the fastest in nearly a decade [online]. 17.01.2022. [cit. 2022-03-07]. Dostupné na: <https://www.globaltimes.cn/page/202201/1246123.shtml>
- [120] China's Economy Could Overtake U.S. Economy by 2030 [online]. 2022. [cit. 2022-03-10]. Dostupné na: http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2022/01/05/2022010500491.html
- [121] KOTY, CH. Alexander. Top 3 Reasons to Invest in China in 2022 [online]. 04.03.2022. [cit. 2022-03-08]. Dostupné na: <https://www.china-briefing.com/news/top-3-reasons-to-invest-in-china-in-2022/>
- [122] SCHWAB, Klaus a ZAHIDI, Saadia. The Global Competitiveness Report: How Countries are Performing on the Road to Recovery [online]. World Economic Forum, 2020. 95 s. ISBN 978-2-940631-17-9. [cit. 2022-03-13]. Dostupné na: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf